

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Charles University in Prague
Faculty of Education

Katedra výtvarné výchovy
Department of Fine Arts
ZS 2012/2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**GRAFFITI A STREET ART, JEJICH SOCIOKULTURNÍ A UMĚLECKÉ
KONTEXTY**

**GRAFFITI AND STREET ART, THEIR'S SOCIOCULTURALS AND ART'S
CONTEXTES**

Autorka: Klára Fejtová, Voskovcova 956, Praha – Západ, 252 64, 6. ročník

Obor studia: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Typ studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: březen 2013

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.

Konzultantka: doc. PhDr. Marie Fulková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití uvedené literatury a zdrojů.

V Praze, dne 15. 3. 2013

Klára Fejtová

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Janu Šmídovi, Ph.D. za užitečné rady, trpělivost a ochotu, konzultantům Mgr. Lucii Jakubcové Hajduškové, Ph.D. za inspirativní podněty a rady k didaktické části a Mgr. Heleně Kafkové za pomoc s výzkumnou částí.

Děkuji Základní škole Chrášťany, jejím zaměstnancům a žákům za spolupráci a vstřícnost při realizaci výzkumné a výtvarné části diplomové práce. Děkuji i své rodině a blízkým za podporu a toleranci.

Anotace

FEJTOVÁ, Klára. *Graffiti a street art, jejich sociokulturní a umělecké kontexty*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce PhDr. Jan Šmíd, Ph.D., 232 str. (Přílohy: 3 plastické objekty)

Teoretická část diplomové práce mapuje sociokulturní a umělecké kontexty graffiti a street artu, věnuje se jejich vzniku a historii, zdrojům inspirace a současným trendům. Zmiňuje souvislosti a přesahy do jiných oblastí tvorby, konkrétně reklamy, současného umění a designu. Ukazuje street art a graffiti v propojení s ekologií a ohledem k okolnímu prostředí. Těžištěm didaktické části je návrh a částečná realizace výtvarného projektu, jehož prostřednictvím ověřuji, že je možno graffiti a street art ve výtvarné výchově propojit s tématem ekologie i dalšími oblastmi RVP ZV. Součástí výtvarného projektu je výzkumná sonda, která zjišťuje názory a zájem žáku o další zařazení tohoto tématu do výuky.

Klíčová slova

Graffiti – inspirace – street art – trendy - ekologie – recyklace – vzdělávací účín

Annotation

FEJTOVÁ, Klára. *Graffiti and street art, their's socioculturals and art's contextes*. Prague, 2013. Thesis. Charles University in Prague, Faculty of Education, Department of Fine Arts. Supervisor PhDr. Jan Šmíd, Ph.D., 232 pages.(Appendices: 3 plastic objects)

The theoretical part of the thesis charts the social and cultural contexts of artistic graffiti and street art, dedicated to their origin and history, sources of inspiration and current trends. It mentions the connections and overlaps into other areas of work, namely advertising, contemporary art and design. It depicts street art and graffiti in connection to ecology and respect for the environment. The focus of the didactic part is the design and partial realization of the art project through which I verify that it is possible to link graffiti and street art in art education to ecology and other areas of RVP ZV. A part of the art project is a research study, which surveys opinions and the interest of students in further inclusion of this topic in education.

Key words

Graffiti – inspiration – street art – trends – ecology – recycling - educational effectiveness

Obsah

Úvod	11
1 Teoretická část.....	13
1.1 Graffiti.....	13
1.1.1 Vymezení pojmu graffiti	13
1.1.2 Základní graffiti pojmy.....	15
1.1.3 Motivace autorů pro tvorbu graffiti	16
1.2 Street art.....	17
1.2.1 Vymezení pojmu street art.....	17
1.2.2 Způsoby a druhy street artové tvorby.....	18
1.2.3 Motivace autorů pro tvorbu street artu.....	20
1.3 Odlišný adresát graffiti a street artu	22
1.4 Faktory ovlivňující tvorbu	22
1.4.1 Souvislost s autorem	22
1.4.2 Souvislost s místem	24
1.5 Počátky graffiti a street artu.....	26
1.5.1 Inspirace a vlivy	26
1.5.2 Vznik a historie v zahraničí	31
1.5.3 Historie graffiti a street artu v Čechách.....	35
1.6 Současní graffiti a street artovní umělci.....	41
1.6.1 Čeští umělci	41
1.6.2 Zahraniční umělci.....	47
1.7 Skupina neboli kmen	54
1.7.1 Obecný pohled na fenomén kmenů	54

1.7.2	Pravidla a hodnoty graffiti subkultury.....	56
1.7.3	Skupiny sdružené graffiti.....	56
1.7.4	Street artová subkultura.....	59
1.8	Graffiti, street art a umění.....	60
1.8.1	Posuzování kvality díla.....	60
1.8.2	Propojení s uměním ano či ne?	60
1.8.3	Graffiti a street art jako odrazový můstek i cíl	62
1.8.4	Umění v galeriích	63
1.8.5	Akce a výstavy v Čechách, především v Praze.....	64
1.8.6	Design	67
1.9	Graffiti a street art v reklamě	69
1.9.1	Reklama	69
1.9.2	Guerilla marketing.....	72
1.10	Trendy v oblasti street artu	72
1.10.1	Animované graffiti.....	72
1.10.2	Tagtool.....	73
1.10.3	Street art jako tvorba obyčejných lidí	73
1.10.3.1	Guerilla knitting.....	73
1.10.3.2	Dispatchwork.....	74
1.11	Street art a ekologie	75
1.11.1	Reverse graffiti neboli Scrubbing	75
1.11.2	Mud stencils neboli bahenní šablony.....	76
1.11.3	Tape graffiti	77
1.11.4	Guerilla gardening	77

Vznik a historie	78
1.12 Kladná i odvrácená strana	79
1.12.1 Pohled společnosti.....	79
1.12.2 Otázka i/legality.....	81
1.13 Shrnutí teoretické části.....	83
2 Didaktická část.....	84
2.1 Výtvarný projekt	84
2.1.1 Uvedení do výtvarného projektu.....	84
2.1.2 Idea výtvarného projektu	84
2.1.3 Cíle výtvarného projektu	85
2.1.4 Formuláře výtvarné řady	85
2.1.5 Klíčové kompetence výtvarného projektu	86
2.1.6 Alternativy pro výuku	88
3 Výtvarná část – výtvarná řada – „Že nám město není jedno“	88
3.1 Cíle výtvarné řady	88
3.2 Postup při práci na výtvarné řadě	89
3.3 Jednotlivé části výtvarné řady	90
3.3.1 Informační část	90
3.3.1.1 Pomůcky pro činnost.....	92
3.3.2 Objekty z odpadového materiálu	92
3.3.2.1 Postup tvorby	93
3.3.2.2 Pomůcky pro tvorbu.....	93
3.3.3 Tape graffiti	93
3.3.3.1 Postup tvorby	94

3.3.3.2	Pomůcky pro tvorbu.....	94
3.3.4	Reverse graffiti.....	94
3.3.4.1	Postup tvorby	95
3.3.4.2	Pomůcky pro tvorbu.....	96
3.3.5	Mechové graffiti	96
3.3.5.1	Postup tvorby	96
3.3.5.2	Pomůcky pro tvorbu.....	97
3.4	Reflexe realizovaných částí výtvarné řady	97
3.4.1	Reflexe informační části	97
3.4.2	Reflexe tvorby objektů z odpadového materiálu	99
3.4.3	Reflexe tvorby tape graffiti.....	100
4	Výzkumná část.....	101
4.1	Terénní výzkumná sonda - Případová studie	101
4.1.1	Cíle výzkumné sondy – Případové studie	101
4.1.2	Předpoklady.....	102
4.1.3	Výzkumné otázky.....	102
4.1.4	Charakteristika výzkumného vzorku - třídy.....	103
4.1.5	Charakteristika zkoumaného pole.....	103
4.2	Metody výzkumné sondy - Případové studie	104
4.2.1	Skupinová diskuze	104
4.2.2	Pozorování	104
4.2.3	Dotazník.....	105
4.3	Průběh výzkumné sondy - Případové studie	105
4.3.1	Kategorie získaných dat.....	105

4.3.1.1	Názory a reakce žáků na aspekty tvorby ve veřejném prostoru.....	105
4.3.1.2	Názory a reakce žáků na konkrétní informační zdroje.....	112
4.3.1.3	Spontánní reakce žáků	114
4.3.1.4	Názory a reakce žáků na graffiti a street art ve výuce	114
4.4	Výsledky výzkumné sondy – Případové studie	120
4.4.1	Brainstorming	120
4.4.2	Závěry z pozorování a skupinové diskuze.....	121
4.4.2.1	Závěry z reakcí a názorů žáků na aspekty tvorby	121
4.4.2.2	Závěry z reakcí a názorů žáků na konkrétní informační zdroje.....	122
4.4.3	Závěry z dotazníků	122
4.4.4	Předpoklady a výzkumné otázky	123
4.4.4.1	Předpoklady.....	123
4.4.4.2	Výzkumné otázky	125
4.4.5	Hypotézy	126
5	Závěr.....	127
6	Seznam literatury, internetových a dalších zdrojů.....	129
6.1.1	Literatura	129
6.1.2	Internetové zdroje	131
6.1.3	Další zdroje	132
7	Seznam a zdroje obrazových příloh	133
8	Seznam příloh	141
9	Přílohy	142

Úvod

„Všichni dospělí byli nejdříve dětmi. (Ale málokdo se na to pamatuje).“¹

Podle mne být dítětem znamená chtít tvořit, sdělovat bez servítka a otevřeně svůj názor, hrát si s nápadem a fantazií. I za cenu občasného překročení pravidel. Pokud někomu zůstane tento dar světu otevřených očí i v dospělosti, je to obdivuhodné a pokud toho využije v umění, tím lépe.

Vesměs drzé poukazování na Achillovy paty společnosti, co se lidem nelíbí, co by chtěli změnit, na co se nemá zapomínat. To je pro mne jednou z funkcí kvalitního umění. Veřejný prostor je pro tato poselství a sdělení nejlepším místem, lidé k němu mají blíž. Je šance, že se dostane k daleko širšímu publiku, než umění v galeriích. Do galerií chodí lidé, kteří mají zájem o umění, pouliční umění se ukáže i těm, kteří o něj primárně zájem nejeví. I ty však může oslovit a vyvolat v nich reakci.

Sama se někdy přistihnu při tom, že nemám chuť procházet uzavřené místnosti, ve kterých nemůže umění dýchat a nemá tak velkou možnost komunikace s prostorem. Daleko zajímavější je projít se například Prahou a hledat. Je v podstatě dobrodružstvím objevovat nová a nová díla.

Street art překvapuje, šokuje, hledá nové formy vyjádření, oživení okolí. Pokud je „dobrý“, což je předmětem individuálního posouzení, stojí za to, aby se o něm mluvilo.

V teoretické části své diplomové práce osvětlím základní pojmy, souvislosti a rozdíly mezi graffiti a street artem. Budu se zabývat směry a umělci, u kterých byly patrné sklony k umění v prostředí ulic dříve, než samotný styl oficiálně vznikl, dá – li se o něčem takové hovořit. Dále zmíním historii a vývoj graffiti a street artu, způsoby tvorby a nové trendy, které mne oslovily především v souvislosti s tématem ekologie. Nastíním, jakou roli hraje street art a graffiti v oblasti reklamy, designu a jak na tyto skutečnosti reagují umělci. Část práce věnuji i umělcům samotným, subkulturám, které se v této sféře pohybují, a

¹ Antoine De Saint Exupéry, Malý princ, 1977, úvod

konkrétním jménům, která jsou něčím významná a odlišná. Dalším momentem pak bude i pohled veřejnosti na toto svérázné umění.

V didaktické části se pokusím prostřednictvím výtvarného projektu zavést graffiti a street art do výuky na 1. stupni ZŠ, zároveň je propojím s tématy ekologie. Výzkumnou sondou ověřím zájem žáků o další začlenění témat do výuky.

1 Teoretická část

1.1 Graffiti

1.1.1 Vymezení pojmu graffiti

Jsou různé způsoby, jak vyložit, co je graffiti. Dle většiny zdrojů se jedná o formu výtvarného projevu na veřejných místech, jako jsou zdi budov, mosty, sloupy, rozvodny sítí, plochy dopravních prostředků, značky nebo chodníky. Často je spojováno především s technikou sprejování: „*Graffiti je již několik dekad celosvětovým fenoménem, ze kterého se postupně vyvinulo něco jako „sprejerský průmysl“.*“² Graffiti se ovšem nevytváří jen pomocí spreje, který přesto zůstává tradičním nástrojem, ale s vývojem techniky má k dispozici i mnoho jiných alternativ jako olejové nebo akrylové barvy, tzv. Airbrush – jakási „fixírka“ nebo stříkácí pistole na barvu, křídly na bázi oleje.³

„Někteří autoři za graffiti pokládají čistě jen psaní "tagů", vše co následovalo, označují za "post-graffiti" či "street art" (jenž využívá i dalších výtvarných prostředků - instalace, nálepky, šablony atd.).“⁴

Tag je skutečně základní jednotkou graffiti, jeho prostřednictvím se prezentují všichni autoři. Množstvím, kvalitou a umístěním, čím nedostupnější tím lepší, si získávají respekt celého společenství. Touhou vyčnívat mezi „hloupými nápisy“, které může napsat kdokoli, se tagy postupně vyvíjí v pieces, další součást graffiti tvorby.⁵ Graffiti se neomezuje jen na písmo a jeho různé podoby, ačkoliv písmo a jeho odlišná forma byly jeho základním prvkem. Využívá také originálních principů ozvláštňení a narušení písma, pokud možno tak, aby vznikl charakteristický rukopis.⁶

² EXIST 333, 2011, Kmeny - Graffiti, str. 36 - 37

³ GANZ, 2004, str. 10

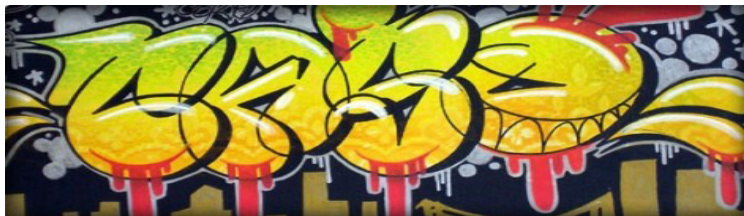
⁴ <http://artlist.cz/index.php?id=4798>, 25. 10. 2012

⁵ VELC, 2002/03, str. 37

⁶ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí, 30. 10. 2012

V průběhu let začaly vznikat různé typografické formy, které se dají shrnout pod názvy jako Bubble style (Obr. č. 1), Wild style – zašifrovaný, nečitelný (Obr. č. 2), Blockletter (Obr. č. 3) a 3D (Obr. č. 4).⁷

Písmo bývá doplňováno i různorodými obrazovými formami, zde již může hraničit

se street artovou tvorbou.

Obr. č. 1, Taso, 2010

Graffiti stále zůstává činností, která poškozujee cizí majetek, tak není přijímáno většinou společností příliš kladně.⁸ Možná proto: „Mnoho umělců má tendenci distancovat se od tohoto slova, protože si myslí, že není moderní. Navíc často vyvolává představu vandalismu a znetvoření.“⁹

Obr. č. 2, Myke, 2012

Obr. č. 3, Smat, 2012

Obr. č. 4, Denver, 2012

⁷ GANZ, 2004, str. 10

⁸ MAGIDA, 2007, str. 2

⁹ GANZ, 2004, str. 10

1.1.2 Základní graffiti pojmy

Toto umění má svůj specifický jazyk, jehož užívají členové společenství pohybujících se okolo pouličního umění. Některé ze základních pojmů si zde objasníme, jiné, které použijí ve své práci dále, objasním vzápětí.

writer – člověk, který vytváří graffiti

tag – podpis writera, napsané jméno (Obr. č. 5)

piece – věc, kus, základní jednotka graffiti, namalované jméno na ploše za použití barev a výtvarné stylizace

throw up – extrémně rychlý zredukovaný piece ze dvou barev s oblými „bouble“ tvary

chrom – piece za použití stříbrné (výplň) a černé nebo jiné výrazné barvy (obtah), (Obr. č. 6)

crew – skupina autorů¹⁰

Obr. č. 5, Totem2, 2010

Obr. č. 6, Reson, 2002/11

¹⁰ <http://www.kultura21.cz/vytvarne-umni/5301-graffiti-jazyk-ulice>, 23. 10. 2012, EXIST 333, 2011, Kmeny-graffiti, str. 40-41, WOHLMUTH, 2008, Katalog Names, str. 188, VELC, 2002/03, s. 37-39

1.1.3 Motivace autorů pro tvorbu graffiti

Prvotní motivací bylo především šíření vlastního jména, prosazení sebe sama v anonymitě velkoměsta.¹¹ Drzý odpor vůči moci a bohatství, jakési označení teritoria, ať už jednotlivce nebo skupiny.¹² Soupeří se v pokrývání co největšího množství ploch.

Někteří umělci si kladou za cíl barevně zkrášlit zašedlé betonové plochy a zdi.¹³ Vynést malbu do ulic, hrát si s písmem a jeho tvarem, stále se zlepšovat oproti sobě i ostatním.¹⁴ Mnoho z autorů si také pouze chtělo vyzkoušet neobvyklou techniku sprejování.¹⁵ Jiní zase toužili po odlišné formě komunikace, skrze veřejný prostor.¹⁶

Dobrodružství a adrenalin, které s sebou vesměs tato tvorba přináší, jsou dodnes velkým lákadlem pro mnoho autorů. Spolu s tím jde ruku v ruce i prověřování a posouvání hranic. Hranic zákona nebo i svých vlastních.¹⁷

Některé z autorů táhne ke graffiti touha příslušet ke skupině lidí či partě.¹⁸ V určité době probíhaly v Praze takřka přijímací rituály. Pokud dotyčný svým chováním a tvorbou obstál, byl přijat mezi ostatní.¹⁹ Mladí lidé pak mohou mít i jakousi vnitřní potřebu skrze graffiti dospět.²⁰ „*Na graffiti je také možno pohlížet jako na rituál přechodu k dospělosti, způsob, jak se vystavit nebezpečí a překonat je.*“²¹ V neposlední řadě je pak motivací prostá touha se bavit, tvořit, co se vám líbí, co máte rádi a změnit to v životní styl.²²

¹¹ OVERSTREET, 2006, str. 10, 14

¹² OVERSTREET, 2006, str., 11, 12

¹³ OVERSTREET, 2006, str. 8

¹⁴ OVERSTREET, 2006, str. 28

¹⁵ OVERSTREET, 2006, str. 25

¹⁶ OVERSTREET, 2006, str. 15, viz 1.3

¹⁷ OVERSTREET, 2006, str. 35

¹⁸ OVERSTREET - crew, 2006, str. 23, 26

¹⁹ OVERSTREET, 2006, str. 78

²⁰ RAUVOLF, 2011, Kmeny, str. 10, 11, EXIST 333, 2011, Kmeny- Graffiti, str. 38 – 39

²¹ T. B. LINDBLAD, 2008, Katalog Names, s. 12

²² VELC, 2002/03, str. 38-39, OVERSTREET, 2006, str. 26

1.2 Street art

1.2.1 Vymezení pojmu street art

„Street art se svou chutí konfrontovat s ulicemi velkoměst blíží grafitti. Jeho výrazové prostředky však jsou daleko bohatější a rafinovanější, stejně tak jako obsahy jeho sdělení. Autoři street artu chtějí komunikovat. Z města si vytvářejí autonomní fórum, kde vyjadřují politické názory, konfrontují se s ostatními členy své komunity, dělí se o kresby či poezii. Zdálo by se, že street artový způsob projevu je podmíněn rozvojem grafické a reprodukční techniky, ale ve skutečnosti jde o překvapivě low-tech hnutí.“²³

Často také označován jako postgraffiti nebo neograffiti. Street art je tedy takovou odbočkou od grafitti, ze kterého vychází, občas se s ním prolíná a občas mívá. Podstatným rozdílem, jak již zmínil Tomáš Pospiszyl, jsou obsahy a sdělení. Street art se od grafitti a jeho sebestřednosti posouvá směrem k zájmu o okolní svět, který svými projevy reflektuje a upozorňuje na něj.²⁴

Stejně jako grafitti je to stále ilegální zásah do veřejného prostoru. Často se o něm mluví jako o jemnější formě, která přitáhla k umění ulice ještě větší množství tvůrců než grafitti a započala tím jakousi módní vlnu. Jsou s ním spojovány techniky šablon, samolepek, objektů a mnoha dalších.²⁵ Poměrně zmiňovanou odlišností je, že street artová tvorba bývá připravována v ateliéru a následně pouze instalována. Není to však pravidlem.²⁶

Tímto slovním spojením je možné označit i pouliční umění živých soch, hudebníků nebo i tanečníků, touto oblastí se však ve své práci zabývat nebudu.

²³ Tomáš Pospiszyl, <http://www.graffitimag.cz/clanek/street-art-praha.html>, 29. 10. 2012

²⁴ GANZ, 2004, str. 10

²⁵ Viz 1.2.2

²⁶ T. B. LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 12, EXIST 333, 2011, Kmeny - grafitti. Str. 38 – 39

1.2.2 Způsoby a druhy street artové tvorby

S rozvojem technologií i informovanosti vznikají stále nové druhy a formy pouličního umění, které tak obohacují současný vzhled měst. Street artoví umělci se pokouší hledat nové cesty, jak se odlišit a být, pokud možno, co neoriginálnější.

Obr. č. 7, Antifa, 2010

Vybrala jsem ty neznámější. Stickers (Obr. č. 7, 8), neboli nálepky různých velikostí tištěné na papír či umělou hmotu. Obsahem těchto nálepek bývají často různá sdělení (především sdělují politické názory), motivem například obrázky komiksových postav. Stencils (Obr. č. 9) – malba štětcem nebo stříkání sprejem přes šablony, proslavili se díky nim například Banksy a Blek Le Rat.²⁷

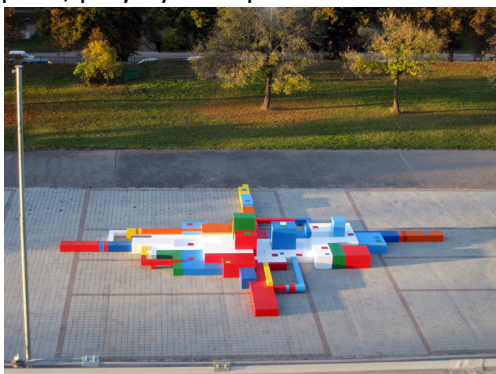

Obr. č. 8, autor neznámý, rok neuveden

3D objekty (Obr. č. 10), tedy prostorové objekty vytvářené z různých materiálů jako je plast, polystyren a překližka.

Obr. č. 9, autor neznámý, 2012

Obr. č. 10, Zedz, 2008

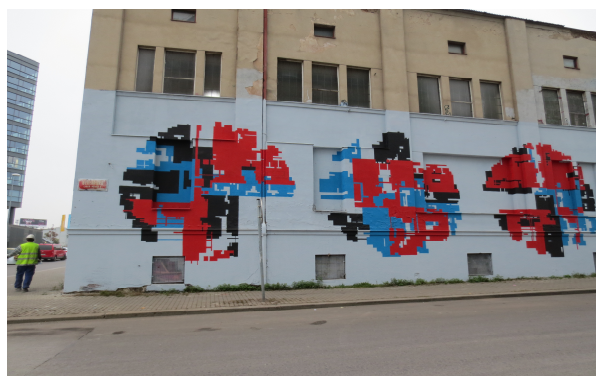
²⁷ GANZ, 2004, str. 10, <http://www.phatbeatz.cz/street-art-praha>, 20. 10. 2012, viz 1.6.2

Instalace (Obr. Č. 11) většinou vytvářené jako reakce na konkrétní lokální i globální problém nebo jen pro pobavení. Projekce neboli digitální graffiti – obrazce promítané na plochy zdí.²⁸ Cut and paste (Obr. č. 12), koláž z již existujících zdrojů, kde je podstatnou součástí obměna původního významu prvků získaných z médií a internetu. „Mural art“ neboli velkoformátová malba na fasády a jiné plochy, vesměs je úředně povolena

Obr. č. 11, Oakoak, 2012

(Obr. č. 13).²⁹ Další způsoby tvorby zmiňují v kapitolách 1.10, 1.11.

Obr. č. 13, Zedz, 2012

Obr. č. 12, autor neznámý, copyright by Jaime Rojo, rok neuveden

²⁸ GANZ, 2004, str. 10, <http://www.phatbeatz.cz/street-art-praha>, 20. 10. 2012, viz 1.10

²⁹ EXIST 333, 2011, Kmeny – graffiti, str. 38 – 39, <http://www.phatbeatz.cz/street-art-praha>, 20. 10. 2012, <http://www.thechemistry.cz/projects/>, 20. 10. 2012

1.2.3 Motivace autorů pro tvorbu street artu

Nelegální forma tvorby a s ní spjaté dobrodružství jsou pro mnoho autorů graffiti a street artu společnou hnací silou.³⁰ Stejně tak je společnou motivací fascinace veřejným prostorem, jako výjimečným místem pro tvorbu, i novými technikami, které mají daleko větší prostor právě ve street artu.³¹ Prostor motivuje autory svou snadnou dostupností většímu poli diváků, což úzce souvisí s jeho komunikačními záměry.

Obr. č. 14, Oakoak, 2012

Lákavá je i konkrétní podoba prostoru, která má potenciál pro vznik množství nápadů, podnětů a reakcí (Obr. č. 14).

Obr. č. 15, Brad Downey, 2008

Obr. č. 16, Banksy, 2006

Důležitou součástí je možnost sebeprezentace, sdílení názorů, postojů, myšlenek a především pak vyvolání reakce veřejnosti.³² Zde bych ráda uvedla slova britského autora Banksyho: „Zed’ byla vždy nejlepším místem k publikování své práce.“³³ K tomu autoři často využívají humorných, (Obr. č. 15) překvapivých nebo šokujících způsobů vyjádření (Obr. č. 16).³⁴

³⁰ RYBNÍKÁŘOVÁ, 2009, str. 36

³¹ OVERSTREET, 2006, str. 25, RYBNÍKÁŘOVÁ, 2009, str. 34

³² <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10345090472-street-art/>, 10. 12. 2012

³³ Banksy, 2005, BANKSY. Wall and piece, str. 9

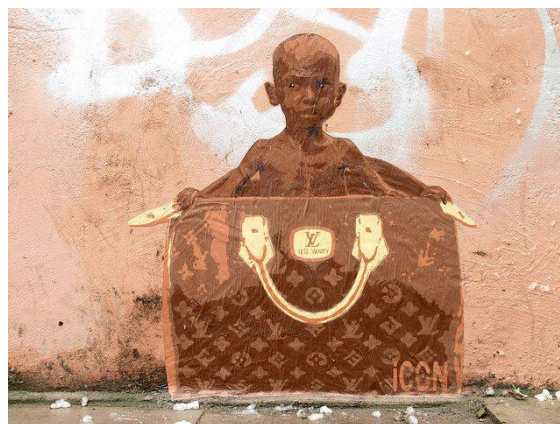
³⁴ RYBNÍKÁŘOVÁ, 2009, str. 34, 35

Autory také žene potřeba reagovat nebo kritizovat aktuální společenské, politické, celosvětové i lokální dění. Často naráží na téma politického útlaku, válečných konfliktů, chudoby (Obr. č. 17). Útočí na mnohdy převrácené hodnoty, dnešní materialistické společnosti, konzumní bezohlednost vůči přírodě a jejím zdrojům (Obr. č. 18).

Obr. č. 18, foto Christiane Abspacher, rok neveden

Obořuje se proti lidské intoleranci, rasové nesnášenlivosti nebo předsudkům vůči menšinám (Obr. č. 19).³⁵ Důvodem je i protest proti oficiálnímu umění a jeho uzavření v galeriích, zároveň i proti komerci, velkému množství reklamou přesycených míst. Odpovídá a bojuje proti jejich podbízivé podobě a sloganům, které útočí na naše vnímání a uvažování ze všech stran (Obr. č. 20).³⁶

Obr. č. 17, Trust iCON, rok neveden

Obr. č. 19. Attribution (CC). 2009

Obr. č. 20, Zevs, 2007

³⁵ RYBNÍKÁŘOVÁ, 2009, str. 65, 66

³⁶ BANKSY, 2005, str. 9, RYBNÍKÁŘOVÁ, 2009, str. 34

1.3 Odlišný adresát graffiti a street artu

Výše jsem citovala Tomáše Pospiszyla, jež mluví o street artu jako o formě komunikace. Tou je graffiti samozřejmě také, ale primárně má za cíl promlouvat jen ke členům své vlastní subkultury. Často tak nebere ohled na srozumitelnost nebo čitelnost formy, ani se nepokouší o žádná složitá sdělení. Komunikační funkce graffiti je především dávat o sobě vědět, reagovat nebo se vymezovat vůči dalším writerům, protože Ti jsou jediní, kteří mohou porozumět. Graffiti tak působí na veřejnost spíše negativně, protože čemu lidé nerozumí, to většinou odmítají.

Oproti tomu street art se pokouší zaujmout co nejvíce lidí a promlouvá k nim srozumitelným jazykem.³⁷ Často k tomu využívá známých symbolů, znaků a jejich významů, které různě přetváří, ale stále tak, že jim může potencionální divák snadno porozumět.³⁸ Zde nastal i posun od graffiti ke street artu, protože mnoha autorům již nestačilo komunikovat vzájemně, v rámci skupiny, ale toužili sdělovat svá poselství i zbytku společnosti.³⁹

1.4 Faktory ovlivňující tvorbu

K níže zmíněným souvislostem je nutno dodat, že ačkoliv jsem je oddělila, často se vzájemně propojují a výběr místa bývá ovlivněn osobností a povahou autora.

1.4.1 Souvislost s autorem

Jako v každém jiném umění i zde se projevuje individualita umělce, jeho původ, národnost, kultura, prostředí kde vyrůstal a kde žije nyní. Autoři ve svých dílech zkrátka odráží svou osobnost a vlastní postoje k okolnímu světu.⁴⁰ I přes globální propojení světa prostřednictvím internetu, si s sebou tvůrci často nesou bohatství, získané od svých předků nebo vytvořené a formované typickými znaky své země.

³⁷ T. B. LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 12

³⁸ RYBNÍKÁŘOVÁ, 2009, str. 12

³⁹ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí, 30. 10. 2012

⁴⁰ T. B. LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 10

Příkladem může být brazilský autor Stephan Doitschinoff aka Calma, který propojuje ve svém díle návrat k vlastním kořenům s atmosférou místa, kde tvoří. Mezi lety 2005 a 2008 podnikal cesty po brazilském venkově. Během nich zkoumal historii tamějšího folklóru a kultury, splývání křesťanského náboženství s africkými tradicemi, vztah posvátného a světského, těžký hornický život při těžbě diamantů, kdy byli lidé často vykořisťováni nebo vražděni. Pak maloval pro ta místa typické motivy, využíval ploch chudinských domů, náhrobních kamenů i kaplí, o jejichž ozdobení ho často požádali sami obyvatelé. V práci mu pomáhali i místní. Celý proces natočil a zdokumentoval ve filmu Temporal (Obr. č. 21).⁴¹ Další typickou formou graffiti, opět spojenou s Brazílií, je tzv. Pixação (Obr. č. 22). Pochází z města Sao Paulo a je úzce spjata se skupinou Pixadores. Členové této skupiny, často ještě malí výrostci, šplhají na vysoko položená místa městských budov a riskují tak vlastní život, aby je popsali charakteristickým prodlouženým písmem.⁴² Tato skupina zároveň v extrémní formě potvrzuje touhu a motivaci autorů po dobrodružství a adrenalinu.⁴³

Obr. č. 21, Stephan Doitschinoff, 2005 - 2008

Obr. č. 22, Pixação, foto by Leandro Mantovani, rok neuveden

⁴¹ <http://doitschinoff.com>, 20. 10. 2012, Street talk, přednáška v rámci výstavy Městem posedlí 17. 10. 2012

⁴² GANZ, 2004, str. 19

⁴³ Viz 1.1.3, 1.2.3

1.4.2 Souvislost s místem

Místa mohou hrát často klíčovou roli. Důvodů, proč si je autor vybírá, je bezpočet. Každopádně má toto umění, díky práci ve veřejném prostoru, jedinečnou příležitost využívat různých historických, politických a dalších kontextů místa, pro vtisknutí myšlenky danému dílu. Jeho prostřednictvím může také upozornit na kouzlo, atmosféru a hodnotnost samotného prostoru, bez jakýchkoliv dalších souvislostí.

Snaha využívat především neobvyklých a často i odlehlých nebo špatně dostupných míst se objevila zhruba na přelomu 20. a 21. století. Autoři, znechucení konzumním využíváním graffiti, se začali uchýlovat mimo veřejné prostory do katakomb, kanálů, starých továren a odlehlých

Obr. č. 23, CAP crew, rok neuveden

polorozbořených budov.⁴⁴ Zároveň s tímto útěkem se změnil i způsob tvorby některých z nich. Jako protest proti esteticky čistému graffiti, svou tvorbu úmyslně zošklivovali a vraceli se tak k jakémusi počátečnímu graffiti undergroundu. Inspiraci čerpali z New Yorkské tvorby 70. let.

Takto tvořila v Čechách především CAP crew, skupina jež byla založena v roce 2005 a jejími členy byli Blez, Mosd, Masker, Dize, Key a Crap. Zjednodušili formu i prostředky pro tvorbu, často používali latexovou barvu a válečky. Zmizela primární estetičnost a touha ukazovat svůj charakteristický styl na ulicích, ani oni se od něj však plně neoprostili. Tvořili jen sami pro sebe a pro ty, kteří si je vyhledali na internetu. Infantilností svých motivů kriticky upozorňovali na jednoduchost myšlenky graffiti, jako pouhého nositele jména. Přiblížili se tak myšlence dadaismu. Tímto jednáním se vyčlenili z graffiti komunity a čelili opakované kritice (Obr. č. 23).⁴⁵

⁴⁴ Přednáška o historii graffiti 25. 9. 2012 v rámci festivalu Fagani v Meet factory

⁴⁵ MAGIDA, 2007, str. 7-12

Umělec jménem Honet na nedávné přednášce zmiňoval zajímavá místa v Paříži, která jsou jeho inspirací a zároveň zde i tvoří (Obr. č. 24). Překvapivě nejde o místa, která jsou na očích a přístupná veřejnosti. Lákají ho například historicky významné katakomby a podzemní prostory, kam se mnoho lidí nedostane, ale zároveň v nich jeho umění zůstane zachováno dalším zvědavým generacím. On sám již v těchto prostorách, například i ve veřejnosti skrytých částech kostelů, našel pozůstatky vyrytých a namalovaných nápisů na zdech. V jednom z případů šlo o poznámky a záznamy vlastních zážitků ostřelovače z dob 2. světové války.⁴⁶

Obr. č. 24, Honet, © Will Robson-Scott/Crack & Shine, rok neuveden

Další autor český Epos, z mého pohledu, svým projektem Fukaria Monuments a jeho představením v rámci festivalu Names, částečně zdůvodnil, proč je pro mnoho writerů tak kouzelný a lákavý prostor metra. Díky promítání cesty do těchto míst se mu podařilo přiblížit je divákům a částečně i nastínit jejich jedinečnou atmosféru (Obr. č. 25).⁴⁷

Obr. č. 25, Epos257, 2008/09

⁴⁶ Prezentace umělců + večer s Fagani v rámci výstavy Městem posedlí, 10. 10. 2012

⁴⁷ <http://epos257.cz/?s=works&t=/fukariamonuments&lng=cz>, <http://www.artcasopis.cz/clanky/epos-257>
9. 11. 2012

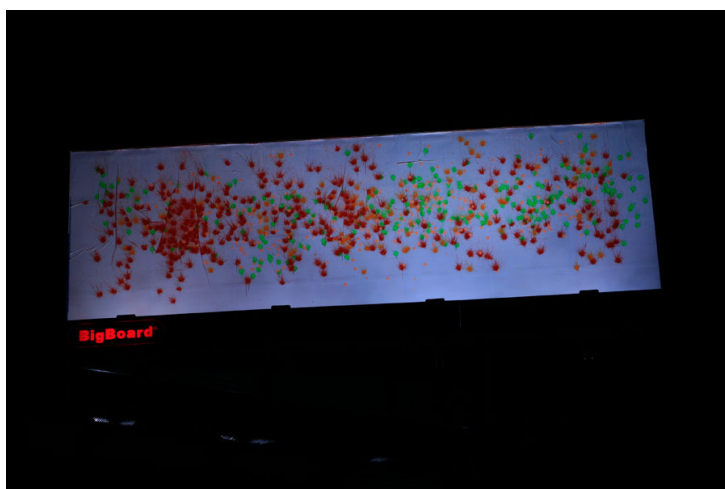
1.5 Počátky graffiti a street artu

1.5.1 Inspirace a vlivy

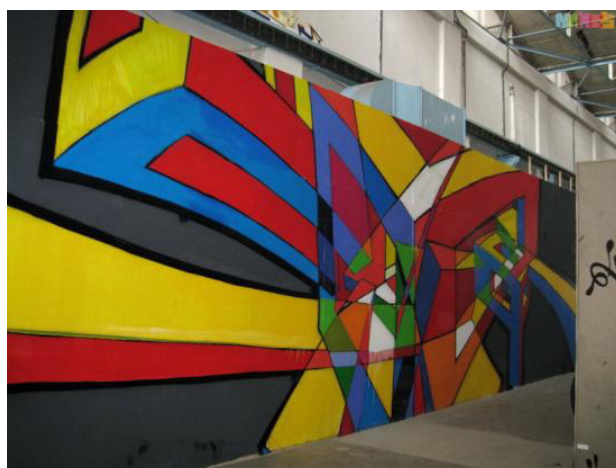
Vzhled a materiál

Street art a graffiti získávají inspiraci z moderního výtvarného umění, dají se v nich objevit prvky konstruktivismu, akční malby, například v tvorbě českého autora jménem Epos

257 (Obr. č. 26),⁴⁸ geometrické abstrakce u českého autora Pointa (Obr. č. 27)⁴⁹ nebo zahraničního Brada Downeyho, (Obr. č. 28)⁵⁰ komiksu a typografie.

Obr. č. 26, Epos 257, 2009

Obr. č. 27, Point, 2008

Obr. č. 28, Brad Downey, 2008

⁴⁸ Viz 1.6.1, malba paintballovou pistolí – Urban paintings 2009, 2011, <http://www.epos257.cz/blog/>, 11. 12. 2012

⁴⁹ viz 1.6.1

⁵⁰ a jeho projektu vymlácených nohou laviček v rámci Names, WOHLMUTH, 2008, Katalog Names, str. 190

Stejně tak ovlivňují vizuální podobu děl tradičních lidové ornamenty, symboly a typické motivy starobylých civilizací.⁵¹ Jean Michael Basquiat, který se stejně jako Keith Haring odmítal řadit k hnutí graffiti, přestože tvořil svá díla na ulicích, čerpal inspiraci z tradičních kultur Afriky, Portorika nebo Haiti (Obr. č. 29).⁵² O současných umělcích, kteří do díla promítají svůj původ a kulturu, jsem již hovořila v kapitole 1.4.1 a dále hovořím v kapitole 1.5.2

U tagů bychom mohli nalézt jistou podobnost s asijskou kaligrafií, která je však oproti graffiti svázána množstvím pravidel, od nichž jsou tagy osvobozeny. Princip je ale podobný, jde o jistotu ruky, rychlost tahů a zároveň

Obr. č. 29, J. M. Basquiat, Philistines, 1982

přesnou kontrolu pohybu.⁵³ Tento vliv můžeme zpozorovat například u autorské dvojice Hitotzuki z Japonska, stejně tak se v jejich dílech odráží vliv buddhismu a pro tuto víru typický motiv mandal (Obr. č. 30).⁵⁴

Obr. č. 30, Hitotzuki, 2008

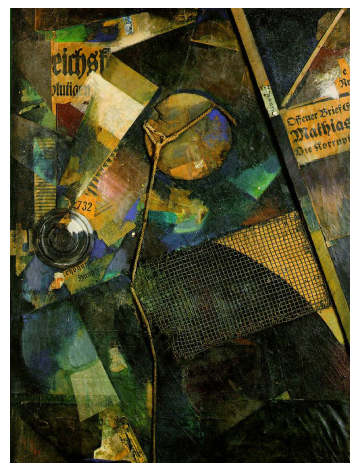
⁵¹ WOHLMUTH, 2008, Katalog Names, str. 188

⁵² GAFFOVÁ, 2003, Str. 160

⁵³ LINDBLAD T. B., 2008, Katalog Names, str. 12

⁵⁴ <http://namesfest.net/contentc69e.html?content.64>, 23. 10. 2012, WOHLMUTH, 2008, Katalog Names, str. 188, 190

V umění 20. století se projevil výraznější zájem o objektovou tvorbu spojením neobvyklých materiálů. Jednalo se o materiály přírodní, běžné denní spotřeby ale také odpadové, které využíval ve svých dílech již Braque nebo Picasso, později například Kurt Schwitters (Obr. č. 31), který zároveň s neobvyklým materiálem nesl ve svých dílech i myšlenku, připomínku 1. světové války, a Arman s Cesarem (Obr. č. 32).⁵⁵ Zde nacházíme propojení s tzv. uměním odpadu, v současnosti ho v ulicích realizuje například americký

Obr. č. 31, Kurt Schwitters, 1920

umělec Brad Downey, který vytvořil pro festival Names sochu z odpadků (Obr. č. 33).⁵⁶

Obr. č. 33, Brad Downey, 2008

Obr. č. 32, César, Ricard, 1962

⁵⁵ http://www.culturenet.cz/index.php?cmd=page&id=49&news_id=3480, 23. 10. 2012

⁵⁶ ZHOŘ, 1992, str. 24, 29, http://namesfest.net/autogalleryfcd3.html?show=LOKACE%20-%20LOCATIONS%2F01%20-%20Trafo%20Gallery%2F06_BDOWNEY_03.JPG, 23. 10. 2012

Myšlenka a místo

Dadaismus se svou výraznou provokativní formou stavěl proti zažitým tradicím a hodnotám společnosti, které pro něj po 1. světové válce ztratili význam. Svou tvorbou tak dadaisté popírali základní znaky a prostředky umění a nahrazovali je obyčejnými předměty nebo odpady.⁵⁷ Autoři křičeli a dávali najevo pocity úzkosti i zuřivosti, jež byli zapříčiněné politikou, válkou, zkrátka celkově vším, co jim nedávalo smysl. Street art je tímto způsobem smýšlení dadaismu blízký, jen nepoužívá tak „absurdních“ prostředků vyjádření.⁵⁸

Jako inspirace pro street artovou tvorbu jistě svou měrou posloužil i pop art, nejen využitím již zmíněného motivu komiksu, kterého užíval například Roy Lichtenstein (Obr. č. 34) a ze současných street artových autorů s ním pracují český Pasta nebo Tron (Obr. č. 35).⁵⁹ Pop art zobrazoval, s jistou dávkou ironie a kritičnosti, městskou kulturu, její přesycenost předměty masové výroby, což je vlastní i myšlence street artu. Významnými momenty jsou využívání písma,

Obr. č. 34, R. Lichtenstein, As I Opened Fire, 1964-1966

inspirovaného reklamními poutači a billboardy, stejně jako neobvyklé materiály – polystyrenu, plechu, umělých hmot, se kterými pracují i street artoví umělci. Na rozdíl od pop artu se však ve street artu projevuje autorský rukopis.

Obr. č. 35, Pasta Oner, 2012

⁵⁷ http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=60, 23. 10. 2012

⁵⁸ GAFFOVÁ, 2003, str. 50 – 51

⁵⁹ viz 1.6.1

Někteří pop artoví umělci, jako Claes Oldenburg, začali tvořit ve veřejných prostorech. Konkrétně tento autor vytvářel zcela běžné předměty, ovšem gigantických rozměrů, které často s vtipem využívají okolí (Obr. č. 36).⁶⁰

Práce s konkrétním venkovním prostorem se v 50. letech 20. století pravidelně dopouštěl také jeden z českých autorů Vladimír Boudník. Na poničených zdech hledal a dokresloval fantazijní postavy a výjevy. Jeho práce se pojila i s uměním akce, které bychom mohli připodobnit k dnešním graffiti jamům.⁶¹ V Čechách byla jistou dobu většina autorů,⁶² kteří se

zabývali novými a pokrokovými tendencemi, nucena vystupovat mimo galerie a hledat nové prostory pro tvorbu, které pro ni nebyly primárně určeny. Jako jeden příklad za všechny mohu uvést akci Malostranské dvorky, konanou v roce 1981, jíž se zúčastnila Magdalena

Jetelová, Ivan Kafka, Kurt Gebauer (Obr. č. 37) a mnoho dalších. V rámci těchto akcí se také vytvářela jakási komunita vyvrženců, kterou bych mohla s nadsázkou připodobnit

Obr. č. 36, C. Oldenburg a Coosje van Bruggen, 1996

Obr. č. 37, Kurt Gebauer, 1981

⁶⁰ ZHOŘ, 1992, str. 8

⁶¹ ZHOŘ, 1992, str. 7, 8, 10, 17, 57, HONNEF, 2004, str. 6, <http://oldenburgvanbruggen.com/largescaleprojects/lsp.htm>, 22. 10. 2012

⁶² hovoříme o přísnějších letech období komunistické nadvlády

k dnešním crews. Těmto autorům v mnohých případech inklinace k exteriérové tvorbě zůstala.⁶³

Někteří autoři využívají ve své práci i prostor přírody a přírodních materiálů, jedním z takových je například český EPOS 257 (Obr. č. 38),⁶⁴ který tvoří projekty a instalace na principu land artu. Cílem land artu, stejně tak jako další podskupiny pouličního umění Guerilla gardeningu,⁶⁵ je znovuoobnovení lidského vztahu k přírodě a jeho přiblížení člověku. Rozdílnost je pak v tom, že land art výtvarně pronikal do prostoru přírody nebo přírodu přinášel do galerií, zatímco guerilla gardening přinášá přírodu do městských ulic.⁶⁶

Obr. č. 38, Epos 257, 2008

1.5.2 Vznik a historie v zahraničí

Dalo by se říct, že graffiti vzniklo již s prvními výtvarnými projevy pračlověka. Důkazem nám mohou být například jeskynní malby v Lascaux ve Francii, které byly do stěn vyřezány pomocí kostí a kamenů nebo malovány štětcem ze zvířecí srsti a barvou z tuku a přírodních minerálů (Obr. č. 39). S lehkou nadsázkou by se také dalo tvrdit, že pračlověk předvídal

Obr. č. 39, jeskynní malba v Lascaux, 10 – 15 tis. př. n. l.

⁶³ http://www.culturenet.cz/index.php?cmd=page&id=49&news_id=3480, 22. 10. 2012

⁶⁴ například díla Land art tag z roku 2007 nebo Face z roku 2008

⁶⁵ 1.11.4

⁶⁶ <http://epos257.cz/?lng=cz&s=works&t=/landarttag>, 22. 10. 2012, ZHOŘ, 1992, str. 105, 106

siluety okolo vlastních rukou pomocí foukání barevného prášku skrz duté kosti.⁶⁷

Řecko v dobách starověku bylo také blízké výtvarným projevům na zdech a stěnách. Díky vykopávkám z Pompejí, byly odhaleny zbytky volebních sloganů, kreseb, dokonce i se sexuální tematikou, pravděpodobně ze zdí tehdejších nevěstinců (Obr. č. 40).⁶⁸

Dle slov jednoho z českých graffiti umělců Vladimíra 518 by mohl být vůbec prvním graffiti writerem jistý Josef Kyselák – rakouský alpinista, žijící na přelomu 18. a 19. století. Podepisoval svým příjmením místa, jež navštívil - stěny horských vrcholů, budovy, útesy, kostelní věže. Touto tvorbou byl ve své době neblaze proslulý. Jeho jméno je možné nalézt dokonce i v Čechách na hradě Veveří, který označil v roce 1829 (Obr. č. 41).⁶⁹

Obr. č. 40, Pompeje, cca 79 po Kr., foto Emilio77

Jakési kořeny nebo prapůvod graffiti se vyskytují i v Kanadě u tzv. „Monikerů“ – Lidé, cestující v době hospodářské krize, kolem roku 1930, mezi městy za prací. Zanechávali za sebou různé vzkazy a obrázky na nákladních vlacích, jejichž prostřednictvím mezi sebou komunikovali.⁷⁰

Obr. č. 41, I. Kyselak, 1829

⁶⁷ PIJOAN, 1977, str. 11, http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=124, 15. 1.2013

⁶⁸ GANZ, 2004, str. 8,

⁶⁹ Přednáška o historii graffiti 25. 9. 2012 v rámci festivalu Fagani v Meet factory, <http://homepages.phoncoop.coop/mjmitchell/Kyselak/kyselak.html>, <http://www.byciskala.cz/MaRS/index.php?show=clanek&id=114>, 2. 10. 2012

⁷⁰ GANZ, 2004, str. 18

Nápisy na zdech pak byly zneužívány a využívány i v takových dobách, jako byla 2. světová válka, kdy pomocí nich prosazovali a propagovali své myšlenky a názory jak nacisté, tak jejich odpůrci, kteří tak vyzývali společnost k reakci. Používali k tomu letáky, ale také hesla psaná přímo na zdi. Tento veřejný projev, hlavně pak formu šablon, využívali i francouzští studenti během svých protestů v 60. a 70. letech.⁷¹

Graffiti, jak ho známe dnes, pochází dle většiny zdrojů z New Yorku a Philadelphie na přelomu 60. a 70. let 20. století. Zde writeři jako Julio 204 a Taki 183 psali na zdi domů svá jména a k nim připojovali čísla, většinou šlo o čísla ulic. Taki pak množstvím svých tagů započal novou éru. V roce 1971 o něm byl zveřejněn článek v New York Times. Objevilo se mnoho jeho napodobitelů a začaly vznikat i tzv. crews, což způsobilo snahu se odlišit a hledat nové způsoby tvorby. Na jedné straně se soutěžilo, čí jméno bude ve městech více vidět a pokryje větší plochu, na druhé straně začaly vznikat první pieces, které se svým vzhledem pokoušely navzájem překonávat. Současně s těmito událostmi se začal rozvíjet i street art, využívající šablon a jiných forem i materiálů.

Jako výborná plocha pro tvorbu sloužily umělcům vlakové soupravy a metro, díky nimž mohlo graffiti vidět celé město.⁷² Tomu však kolem roku 1986 učinily přítrž New Yorkské orgány zvýšenou ochranou prostor kolem vlaků a pravidelnou likvidací „způsobených škod“.⁷³ Časem dokonce vzniklo speciální policejní oddělení pro potírání graffiti zvané Vandal squad.⁷⁴

⁷¹ GANZ, 2004, str. 8, 18

⁷² 1.5.3, dopravní prostředky

⁷³ GANZ, 2004, str. 8,9, OVERSTREET, 2006, str. 5

⁷⁴ <http://cz.onepoint.cz/58-0>, 20. 10. 2012

K současníkům newyorských graffiti umělců patřil v 80. letech i Keith Haring, který ve svých dílech poukazyval na aktuální problémy a otázky své doby, snažil se jejich prostřednictvím komunikovat s divákem. Inspiraci čerpal z kreslených pohádek i komiksu. Vytvořil, pro jeho dílo později typické, ikony lezoucího dítěte a psa s hranatým čumákem. Využíval techniky šablon a koláže, ale jeho nejčastějšími nástroji byli křída, fix a akrylová barva.⁷⁵

„Místo práce pod střechou galerie se Haring chopil příležitostí, které mu nabízely veřejné prostory.“⁷⁶

Do galerií se však vracel, jen svým osobitým způsobem, a to především kresbou na zdi.⁷⁷ Ve městě využíval nejčastěji prázdných reklamních ploch ve stanicích metra, zaprvé aby upozornil na svou tvorbu, zadruhé aby ji vidělo co možná

Obr. č. 42, Keith Haring, 1983, foto Ivan Dalla Tana

nejvíce diváků, kteří by jí přisoudili vlastní osobní významy. Svě umění spojoval často s reklamou, nikdy tím však nevyklučoval podstatný obsah sdělení (Obr. č. 42).⁷⁸

Výrazně přispěl k rozvoji umění ulice a sympatizoval s ním, ale nikdy se neřadil mezi členy tohoto společenství, i když s nimi spolupracoval, například s umělcem Angelem Ortizem alias LA II, LA ROCem, FUTURY 200 nebo QUINONESEM. Svě tvorby využil ke komerčnímu prodeji a sklízěl za to obdiv a slávu.⁷⁹

První graffiti, které spustilo vlnu zájmu, tedy pochází z Ameriky. Otázkou zůstává, jak se šířily informace do Evropy. Odpověď zní hlavně pomocí filmu.⁸⁰ V roce 1984 dala stanice RTL, v západním Berlíně, do vysílání film Wild style, který způsobil přes noc výbuch inspirace po celém městě.⁸¹

⁷⁵ KOLOSSA, 2006, str. 8, 12, 15, 19

⁷⁶ KOLOSSA, 2006, str. 8

⁷⁷ Výstava Keith Haring v Tony Shafrazi gallery, New York, 1982

⁷⁸ KOLOSSA, 2006, str. 18, 23

⁷⁹ KOLOSSA, 2006, str. 23, 32

⁸⁰ Style wars, Wild styles, Beat street

⁸¹ Přednáška o historii graffiti 25. 9. 2012 v rámci festivalu Fagani v Meet factory, Vladimír 518

Dalšími pomocníky v šíření tohoto novodobého fenoménu byli samozřejmě i sami umělci, kteří za sebou na svých cestách nechávali různá „díla“. Existovaly skupiny, které dělaly graffiti a šířily ho dál. V Amsterdamu, Madridu i Paříži šlo především o hnutí punk, nejsilnější byl však hip hop, přicházející opět z Ameriky.⁸² V Evropě začaly vznikat časopisy například holandský Freestyle, v Čechách pak undergroundové Vokno a 100+1.⁸³

Bezpochyby velký a zásadní zlom přinesl do světa graffiti a street artu internet, díky kterému je možné se vzájemně zkontaktovat, sdílet názory i uměleckou tvorbu, vytvářet blogy, skupiny a archivy. Na druhou stranu může graffiti a street art v konkrétních zemích a jejich oblastech přijít o svou charakteristickou tvář. To už záleží na ovlivnitelnosti jednotlivých autorů. Jiným zemím, například Rusku, a celým kontinentům, Africe a Asii, internet velmi prospěl a poskytl potřebné materiály pro tvorbu.⁸⁴

1.5.3 Historie graffiti a street artu v Čechách

Počátky a první autoři

V Čechách se graffiti začalo rozvíjet zhruba v polovině 80. let. V depresivní Ostravě, s všudypřítomnými paneláky, se objevil student umělecké průmyslové školy a punker s přezdívkou MANIAC, ke kterému se později přidali KAGOT, GREEN a EROS, společně vytvořili skupinu Zero dimension gang. Jejich cílem byl především boj proti městské šedi.⁸⁵ Maniac nebyl významnou postavou jen proto, že byl u počátků tohoto stylu, ale také proto, že se snažil svou tvorbu šířit po Čechách, čímž inspiroval mnohé další. Díky němu také vznikly první graffiti zóny v Ostravě. Toto město mělo, stejně jako Praha, svůj klub s názvem Cihelna, kde měli writeři možnost se scházet.⁸⁶

⁸² GANZ, 2004, str. 9, viz 1.7.3

⁸³ OVERSTREET, 2006, str. 7, 10, Přednáška o historii graffiti 25. 9. 2012 v rámci festivalu Fagani v Meet factory, Vladimír 518

⁸⁴ GANZ, 2004, str. 10

⁸⁵ OVERSTREET, 2006, str. 7, 8

⁸⁶ OVERSTREET, 2006, str. 12, 13

V hlavním městě se graffiti scéna začala koncem 90. let utvářet ze společnosti „hipoperů“, díky které se seznámili RAKE, SCUM a BOOB a založili Color sifon bombs.⁸⁷ Hudba spolu s graffiti symbolizovali novou lepší dobu.⁸⁸ Nejvíce se tvořilo na Jižním městě, na Kampě a Těšnově.⁸⁹ Mezi umělci se objevily i dívky, například LELA spolu s DANDOU a SIFONEM členové Bungle clanu, který oproti ostatním vynikal výraznější inklinací ke klasickému umění. Tyto skupiny se setkávaly v klubech U zoufalců a Big Pohoda, kde měli šanci navázat nové kontakty.⁹⁰

Pozdějším z významných mladých autorů byl Pois, založil skupinu The color posse, v roce 1997 navštívil San Francisco a spolu se Scarfem i jiná města převážně v Evropě,⁹¹ odkud přivezli novou inspiraci a zdroje.⁹² Skupiny mezi sebou propojovali starší a mladší generace - CSB a TCP spolu s Delarockem, vznikaly nové časopisy – Druhá barva v Praze a Color Attack v Ostravě.⁹³ Scéna se postupem času (92 – 93) rozdělovala podle přístupu ke graffiti. Vznikla nová skupina s názvem Crew of shock art, inspirovali se především graffiti z berlínských squatů, oproti ostatním byli radikálnější, punkoví, dávali najevo politickou revoltu a anarchii, jejich hlavním představitelem byl Rich.⁹⁴ Mezi CSA a TCP vznikla značná rivalita, právě kvůli odlišnému názoru na to, jak tvořit graffiti.⁹⁵ Přesto držela graffiti scéna stále při sobě a pořádali se i jamy.⁹⁶

⁸⁷ Známí jsou svým tagováním na poštovní schránky

⁸⁸ OVERSTREET, 2006, str. 8 - 10

⁸⁹ OVERSTREET, 2006, str. 13

⁹⁰ OVERSTREET, 2006, str. 10, 11

⁹¹ stal se i členem San Franciské skupiny CW

⁹² OVERSTREET, 2006, str. 11, 21, 22

⁹³ OVERSTREET, 2006, str. 24

⁹⁴ OVERSTREET, 2006, str. 25, 26

⁹⁵ OVERSTREET, 2006, str. 28

⁹⁶ akce, kde se sešli různí tvůrci a společně malovali na určenou plochu, často byly doplněny například promítáním tematických filmů nebo hudbou, OVERSTREET, 2006, str. 21-31, 33

Dopravní prostředky

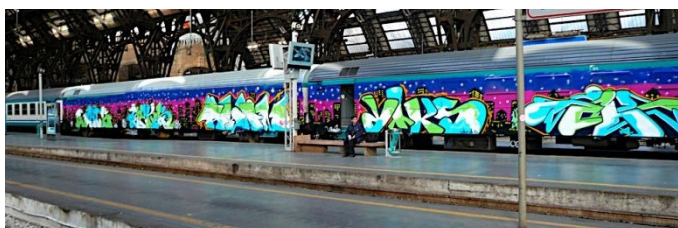
Pois a Scarf byly také prvními Čechy, kteří začali využívat kolem roku 1993 ploch dopravních prostředků, především vlaků a metra, jako plátna. Součástí toho bylo i plánování akcí, rozdělování rolí hlídačů, zjišťování jízdních řádů a podobně. Největším úspěchem pak bylo, když se podařilo někomu udělat tzv. wholecar (Obr. č. 43) nebo ještě o něco méně reálný wholetrain (Obr. č. 44).⁹⁷ V jejich stopách pokračovali i ostravští Zdg, Ti se oproti Praze setkali s agresivními

Obr. č. 43, Kaws, 2012

reakcemi stran policie. Rozpoutala se

tak mezi nimi válka plná naschválů a násilí. Zatímco v Praze bylo tou dobou graffiti podporováno médii, dokonce o něm byl natočen dokument „Od A do Z“ z produkce FAMU, ani policie proti němu nijak

Obr. č. 44, autor neznámý, 2009

nezasahovala. Snažila se, stejně jako jiné státní orgány, vylepšit svou pověst před veřejností.⁹⁸

„Když si na to vzpomenu, je to sranda. Tenkrát jsme s Timothym malovali v noci na Těšnově. Najednou se objevilo policejní auto a rovnou k nám. „ Co tady děláte?“ Řekl jsem, že malujeme, a oni co. Ukázal jsem skicu. „Tak ať to vypadá pěkně, “ a odjeli. Myslím, že tohle se už dneska 100% nestane.“⁹⁹

⁹⁷ Wholecar - celý vlak posprejovaný jménem autora, wholetrain - všechny vagóny posprejované, OVERSTREET, 2006, str. 34, 35, VELC, 2002/03, str. 38

⁹⁸ OVERSTREET, 2006, str. 37 - 40

⁹⁹ SCUM, Praha, 2006, In graffiti we trust, str. 39

To se však brzy změnilo. Drzost, s jakou graffiti vstoupilo do prostor dopravních podniků,¹⁰⁰ musela automaticky vyvolat reakci a zvýšená bezpečnostní opatření. Pro autory tak začal opravdový adrenalin, vznikla speciální skupina TNT,¹⁰¹ zajišťující vniknutí do prostor metra. Nemalovali, jen mapovali terén, vybavili se patřičnou technikou a vytvořili plány pro různé situace, dokonce vyměnili některé zámky, takže měli jistou dobu „klíč k metru“. Fungovali jako průvodci pro pražské crews. Hnala je osobní touha ovládnout prostor, který jim nepatřil.¹⁰²

Nedostatek informací a prostředků

Zpočátku čerpali autoři největší inspiraci od sebe navzájem, na vše přicházeli postupně a vesměs sami, protože neměli dostatek informací ze zahraničí. Kluby a komunikace skrze zdi, spolu s občasnými informacemi z televize nebo časopisů, byli pro tehdejší tvůrce jedinými zdroji.¹⁰³ Bylo tomu tak do doby, než k nám začali přijíždět autoři ze zahraničí. Jedním z prvních byl například pařížský Popai nebo Ben, Look a Caf crew z Berlína.¹⁰⁴

Velkým problémem byly pro autory také finance a nedostupnost kvalitních barev, proto se snažili hledat různé triky, jako používání tub od krémů na boty či sprejů na vlasy, na předkreslení tvaru písmen.¹⁰⁵ I tento problém pomohla vyřešit CAF crew a ostatní cizinci, kteří měli k dispozici modernější trysky. Přes Německo se k nám postupem času dostávaly i informace o nových stylech a formách z Ameriky.¹⁰⁶ To vše symbolizovalo dobu počátků, kdy bylo české graffiti ve fázi objevování, zkoumání jeho možností a forem, které byly omezeny dostupností informací a techniky.

¹⁰⁰ pořádání několikahodinových akcí i s hudbou v počtu třeba 15 lidí

¹⁰¹ The nobel terrorists, jejíž členové byli OAK, Adis, Wish

¹⁰² OVERSTREET, 2006, str. 84 - 86

¹⁰³ OVERSTREET, 2006, str. 10, 14, 15, 31

¹⁰⁴ OVERSTREET, 2006, str. 21, 32

¹⁰⁵ OVERSTREET, 2006, str. 14, 15, 30, 32

¹⁰⁶ OVERSTREET, 2006, str. 21, 32

Doba rozkvětu i přebytku

Zásadním se stal v roce 1994 časopis Poplife, který věnoval graffiti nejprve jednu stránku, později celou rubriku. Na rozdíl od dříve vydávaných časopisů nebyl dostupný jen omezenému okruhu lidí, ale mohl ho získat každý. Názory autora a údajné upřednostňování pražských writerů zapříčinily značné zhoršení vztahů mezi jednotlivými scénami a generacemi. Přínos Poplifu je však nesporný, vznikly díky němu některé další mimopražské crews například v Brně nebo Olomouci.¹⁰⁷ Tou dobou vznikla v Praze i nová skupina Da style killaz,¹⁰⁸ kterou založil Splash, bývalý člen BC. Členové této skupiny byli zaměřeni především na výtvarnou stránku a vlastní zlepšování, nijak zásadně jim nešlo o příslušnost ke skupině, ale hlavně o tvorbu samotnou.¹⁰⁹

Poplife udělal z graffiti módu, a tak začali sprejovat po městě ve velkém i tzv. „Toyové“,¹¹⁰ kteří brali graffiti spíše jako zábavu a součást tehdejší dobré image. To samozřejmě rozzlobilo ty, kteří chtěli tvořit propracované graffiti, konkrétně skupinu NNK.¹¹¹

„Přístup těch novejších lidí byl takovej, že se hned automaticky považovali za frajery a za tu chvíli, co malovali, stačili udělat hrozně moc nesmyslů a chyb.“¹¹²

NNK začala proti „Toyům“ násilně zasahovat, ne ve velké míře, ale ve městě o nich vznikly fámy, které umocnily jejich silné postavení na pražské scéně. Násilí, které se rozmohlo v Praze a často už se stávalo jen bezdůvodným vyvolávání potyček a konfliktů, nakonec uklidnili samotní NNK. Na zvyšující se množství graffiti ve městě začala mezi lety 1995 -96 reagovat i policie a média. Z pouličních umělců se tak v jejich očích, a zčásti jistě i v očích veřejnosti, stali vandalové a kriminálníci.¹¹³

Do Čech se v těchto letech začaly dovážet kvalitnější barvy, Sparvar a Krylon. Autoři se tak mohli zaměřit na přesnější a čistější provedení, stínování a různé efekty písma, protože

¹⁰⁷ OVERSTREET, 2006, str. 51 - 55

¹⁰⁸ Jejími členy byli Splash, Stormer, Bior, Bloet, Romeo

¹⁰⁹ OVERSTREET, 2006, str. 62

¹¹⁰ začátečníci bez zkušeností a především bez tréninku

¹¹¹ crew založená Poisem z pozůstatků TCP, jejími členy byli Rake, Scarf, V518 a Bloet, OVERSTREET, 2006, str. 54, 65

¹¹² POIS, 2006, In graffiti we trust, str. 65

¹¹³ OVERSTREET, 2006, str. 69

jim to dovoľovala technika. Pražští NNK tak usilovali o sjednocení rukopisu jejich crew, vypilování tvaru písmen, jasné ohraničení a používání čistých barev. Inspirovali se Berlínem, Stockholmem a severskými městy. To nakonec vedlo k rozšíření jejich stylu v rámci celé Prahy, vznikl charakteristický pražský styl.

Zatímco v Ostravě se objevil významný autor Piano 33 spolu s dalšími skupinami - JZD, AST, NEW. Piano 33 se inspiroval technikou využívající 3D efektu, kterou užíval například mnichovský Loomit. Tento styl nakonec v Ostravě tak zakořnil, že se pro ni po čase stal typickým.¹¹⁴

Toto období bylo odlišné od počátků především dostatečným přísunem informací a zdrojů, díky nimž si autoři ujasnili, co pro ně graffiti vlastně představuje.¹¹⁵

Zlatou dobou byla další léta, kdy už čeští writeři cestovali a šířili své umění po světě. Někteří z nich se dostali i do zahraničních časopisů a stvrдили tak neodmyslitelně svou pozici na světové scéně.¹¹⁶

Úspěchem byla i tvorba českého Terrorist magazine, který se z většiny vyvážel do zahraničí, a to doslova do celého světa. Největší vliv na jeho tvorbu měli Dales a Vladimír 518.¹¹⁷ Jak tomu bylo i v předchozích obdobích, někteří umělci na scéně se svou tvorbou oddělili. Tentokrát se jednalo o návrat do minulosti, využívání starých originálních trysek, například u Biora, a zjednodušení až zděťštění kresby, jako tomu bylo u CAP crew.¹¹⁸

Vznikaly a vznikají nové skupiny, objevují se další autoři. Většina se snaží o nalezení vlastní cesty, formy a pojetí tvorby. Využívají všech dostupných prostředků, které jim dnešní doba nabízí. Některé z mnoha, kteří výrazně oslovili veřejnost nebo mě osobně, představím v kapitole 1.6.

¹¹⁴ OVERSTREET, 2006, str. 59, 67, 69

¹¹⁵ OVERSTREET, 2006, str. 73

¹¹⁶ OVERSTREET, 2006, str. 79, 80

¹¹⁷ OVERSTREET, 2006, str. 87, 88

¹¹⁸ 1.4.2

1.6 Současní graffiti a street artoví umělci

1.6.1 Čeští umělci

Zde uvedu několik umělců, kteří v posledních letech zaujali kontroverzí své tvorby, nebo jsou aktivními a uznávanými členy graffiti a street artové komunity. Mnohé z těchto osobností jsou významné, i co se týče spolupráce s médii a tvůrci publikací, často se podílí na akcích a výstavách. Jsou původci společenské osvěty, ochotně sdílí své zkušenosti, postřehy a zážitky.

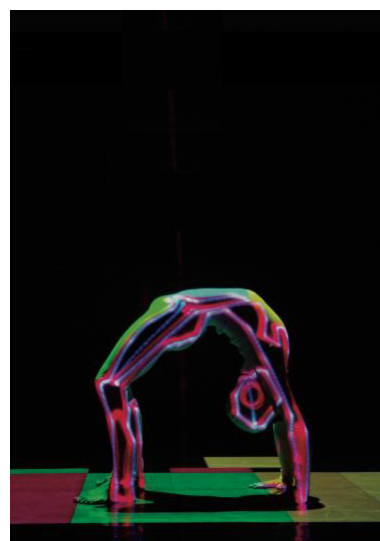
Todej - Velmi zajímavý autor, který se pohybuje na hranici graffiti a street artu. Přestože využívá jako prostředek vyjádření písmo a jeho různé stylizace, popírá graffiti v jeho původní a primitivní formě, jen jako šíření a neustálé opakování jména beze smyslu.

Obr. č. 45, Todej, rok neuveden

Naopak se snaží vytvářet jednoduchá sdělení, srozumitelná i pro straší generace, protože je píše česky a tím je mi velmi sympatický (Obr. č. 45). Na druhou stranu původní formu graffiti obhajuje jako troulalou volbu identity. V současné době se věnuje i malbě.¹¹⁹

Vladimir 518 - Spoluzakladatel známé crew NNK a spolutvůrce českého časopisu Terrorist magazine, který výrazně přispěl k šíření tvorby do zahraničí. Úspěšný také na zdejší hip hopové scéně. Podílel se například na tvorbě knihy Kmeny o současných subkulturách, spolu s řadou dalších (Romeo, Bior, Bloet...) přispěl ke vzniku knihy In graffiti we trust, přednášel o graffiti v rámci doprovodného programu festivalu Fagani a výstavy Městem posedlí. Pod pseudonymem BiggBoss často komentuje dění na české

Obr. č. 46, Vladimír 518, 2005

¹¹⁹ <http://www.advojka.cz/archiv/2009/2/kdo-dava-lefum-pit>, 11. 12. 2012

graffiti a hip hopové scéně. Věnuje se také scénografii, vytvářené za pomoci kresby laserem (Obr. č. 46).¹²⁰

Epos 257 - Graffiti tvoří od roku 1996, jeho přezdívka vznikla podle čísla paragrafu o poškozování cizí věci, za které byl opakovaně stíhán.¹²¹ Od té doby se posunul spíše ke street artu až k aktivismu, vytvořil vzdušné objekty, beroucí energii z větracích šachet pražského metra. V roce 2009 využil poprvé billboardů k útokům barevnou pistolí, oživil obyčejné trubky a proměnil je v mytického písečného tvora, prostupujícího pražské chodníky (Obr. č. 47).¹²² Svou tvorbu propojuje například s land artem a akční malbou. Pracuje jen pod přezdívkou a k dílům se hlásí až dodatečně. Jeho díla se vyznačují monumentalitou, často komentuje celospolečenská témata.¹²³

Obr. č. 47, Epos 257, 2009

Point - Neboli také Splash, Cakes a Jan Kaláb, absolvent pražské AVU. Jako sprejer tvoří již od roku 1993, převážně však tvoří 3D objekty z překližky a polystyrenu (Obr. č. 48). Jeho první 3D dílo vzniklo paradoxně pro výstavu v galerii Mánes v roce 2001. Mezi jeho projekty patří i Barevné chodníky z roku 2005, kdy využil záplatovaných a slepených ploch k prostému vybarvení. Velmi známí jsou jeho „pointíci“ – barevné polystyrenové objekty, umístované na dobře viditelná místa ve městech (Obr. č. 49). Pro Čechy je významný svou častou účastí a spolupořádáním akcí, týkajících se graffiti a street artu např. Names, Městem

Obr. č. 48, Point, 2012

¹²⁰ OVERSTREET, 2006, str. 212

¹²¹ Viz 1.12.2

¹²² Projekt s názvem Olgoj Chorloj

¹²³ <http://epos257.cz/blog/>, <http://www.artcasopis.cz/clanky/epos-257> 23. 10. 2012

posedlí. Stál za zrodem, dnes již uznávané, galerie Trafačka. Zároveň také tvoří obrazy, pomocí kombinovaných technik akrylu, spreje a barvy, které bylo možné vidět na jeho výstavě s názvem Kaláb 33 – křížení planet v roce 2011 v galerii Trafačka.¹²⁴

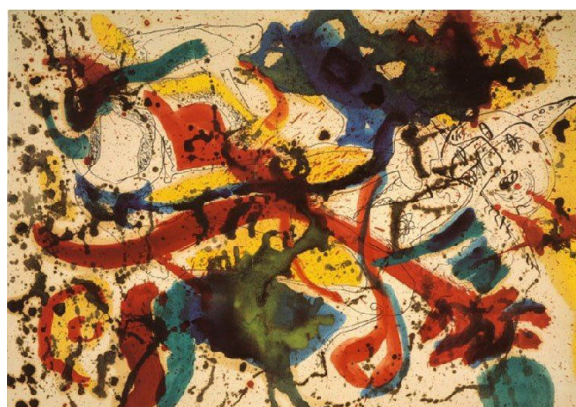
Obr. č. 49, Point, 2004

Bior - V dnešní době pracuje jako malíř, motivy jeho tvorby jsou abstraktní, částečně navazuje na gestickou malbu, kterou pojí s principy koláže (Obr. č. 50).¹²⁵ Paradoxně hovoří o malbě na plátno jako o svobodnější.¹²⁶ Podobnost jsem našla například s dílem Jacksona Pollocka (Obr. č. 51).

Obr. č. 50, Bior, 2010

Pasta - Tvoří od roku 1993, byl prvním z umělců v Čechách, kteří začali v roce 2001 tvořit samolepky a plakáty. Je vydavatelem a šéfredaktorem časopisu Clique.¹²⁷ Pomáhal také Tomáši Vorlovi při práci na filmu Gympl, který se zabývá tematikou graffiti. Podílel se na vzniku knih In graffiti we trust nebo Street art Praha. Je znám díky motivu pasty, který často používá pro

Obr. č. 51, Jackson Pollock, rok neuveden

¹²⁴ <http://cz.onepoint.cz/>, <http://www.jankalab.com/>, 20. 10. 2012

¹²⁵ <http://www.mestemposedli.cz/#bior>, 23. 10. 2012

¹²⁶ OVERSTREET, 2006, str. 210

¹²⁷ Časopis věnující se graffiti a street artu

samolepky, malbu i objekty (Obr. č. 52). Do svých děl obvykle začleňuje písemné komentáře. Věnuje se také tvorbě pro galerie, především malbě akrylovými barvami nebo objektové tvorbě. Svých dovedností využívá také v designu.¹²⁸

Obr. č. 52, Pasta Oner, rok neuveden

Tron - alias 2ROCK, KEY, Michal Škapa – Tvořil

již v první polovině devadesátých let. Velmi známý je svou postavou „Mr. Spreje“, motiv plechovky využívá i ve svých prostorových instalacích (Obr. č. 53). V roce 2011 byla jeho tvorba vystavena pod názvem 00 nic v pražské galerii Třafačka. O rok později měl pak svou samostatnou výstavu v galerii GAVU

Obr. č. 53, Tron, rok neuveden

v Chebu s názvem Ode zdi ke zdi, v rámci festivalu Graffiti boom. Po vzoru předchozích ročníků, kde tvořili jeho kolegové Point a Masker, pomaloval fasádu tamní základní školy. Tron se věnuje jak street artu a graffiti, tak malbě obrazů, v níž používá techniky spreje i airbrush, a především grafice a grafickému designu.¹²⁹ V jeho tvorbě jsou důležité především obsahy a sdělení, kritizuje svět reklamy, přesycení trhu produkty. Často využívá principu vrstvení, který symbolizuje evoluci i involuci různých

Obr. č. 54, Tron, 2012

¹²⁸ Viz 1.8.6, <http://www.pastaoner.cz/index.php?/about-pasta-oner/>, 23. 10. 2012

¹²⁹ Viz 1.8.6

epoch lidské historie i existence (Obr. č. 54).¹³⁰

Masker - Jakub Matuška začal tvořit kolem roku 1999. Vedle graffiti a street artu se zabývá i designem, tvorbou komiksu, videí a fotografií. Tyto formy často kombinuje. Motivy jeho tvorby jsou obvykle figurální, je v nich patrný vliv surrealismu, využívá principu zjednodušení, díla v sobě nesou grotesknost, cynismus a ironii (Obr. č. 55). Byl členem skupiny CAP, studoval soukromou uměleckou školu se zaměřením na grafický design, pak nastoupil na AVU do ateliéru Vladimíra Skrepla. Získal cenu diváků festivalu Names, v roce 2011 získal cenu 333 Františka Chalupického, za graffiti instalaci Porn Bloopers. Podílel se na většině výrazných akcí a výstav spojených s graffiti a street artem. Měl již několik samostatných výstav u nás i v zahraničí. Jmenujme alespoň pražskou Dvořák sec contemporary, kde vystavoval letos v dubnu svá velkoformátová plátna, s tematikou

Obr. č. 55, Masker, 2008

trochu depresivně pojatých mezilidských vztahů. Jedna z jeho významných prací vzešla ze spolupráce s architektonickým studiem PH5, pro jejichž projekt Českého centra v New Yorku vytvořil dřevěné obložení restaurace, vytvořené prorýváním frézou a následným prosvícením.¹³¹

¹³⁰ <http://www.phatbeatz.cz/michal-skapa-aka-tron-ode-zdi-ke-zdi>, <http://www.phatbeatz.cz/graffiti-boom-2-cheb-masker>, 21. 10. 2012

¹³¹ http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/vitezem-ceny-333-je-jakub-matuska-alias-masker/729327&id_seznam=6758, <http://www.artcasopis.cz/clanky/jakub-matuska>, <http://art.ihned.cz/umeni-a-design/c1-54990840-masker-micha-sprejerskou-minulost-se-salonnim-umenim>, 20. 10. 2012, <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/212562229000002/obsah/194136-vystava-masker/>, 21. 10. 2012

Roman Týc a skupina Ztohoven

Velmi kontroverzní a provokativní umělecká činnost, na níž reagovala média i zákon, proměnila muže s pseudonymem Roman Týc ve veřejně známou osobu. On i další členové skupiny svá skutečná jména tají. Známostí, kterou Ztohoven vstoupilo do veřejného prostoru v roce 2003, je přetvoření neonového srdce Jiřího Davida nad Pražským hradem v jeden velký otazník (Obr. č. 56). Tento akt byl zřejmě reakcí na budoucnost státu v souvislosti s prezidentskými volbami. Otazník byl hlavním motivem i jiné akce s názvem Znásilnění podvědomí, kdy autoři nahradili velké množství světelných reklam v metru

Obr. č. 56, Ztohoven, 2003

vlastními plakáty, jako reakci a kritiku hodnot dnešní společnosti, určovaných a silně ovlivňovaných právě reklamou.¹³² Sám Roman Týc na sebe upozornil hned několikrát.¹³³

Za všechny uvedu pouze jednu akci Semaforey, kterou realizoval v roce 2007. Vyměnil čočky v desítkách semaforů a obvyklý motiv statických panáčků rozpohyboval, za což byl samozřejmě trestně stíhán (Obr. č. 57). Tímto jednáním se skupina i jedinec snaží komentovat okolní dění, prahnou po reakcích médií a veřejnosti. Chtějí vyvolat rozruch, zkoumají systém a jeho hranice.¹³⁴

Obr. č. 57, Roman Týc, 2007

¹³² http://www.ztohoven.com/?page_id=32, http://www.ztohoven.com/?page_id=36, 9. 11. 2012

¹³³ I on začínal původně graffiti tvorbou a veřejný prostor ho nadchl natolik, že se rozhodl využívat ho dále, jinou formou

¹³⁴ <http://www.artlist.cz/?id=2680>, 9. 11. 2012

1.6.2 Zahraniční umělci

Díky výstavě Městem posedlí a přednáškám, probíhajícím v rámci ní, jsem se setkala s mnoha zajímavými autory a měla jsem možnost seznámit se blíže s jejich tvorbou. Zaujala mne zastupitelka ženského pohlaví **Swoon** nejen proto, že žen v této oblasti rozhodně není většina, ale také pro její tvorbu, která je jemná, originální, má myšlenku a poselství. Převážně tvoří portréty lidí vyřezávané z papíru a teprve následně je vlepjuje ve veřejných prostorech (Obr. č. 58). Inspiruje se obyvateli i architekturou konkrétních míst. Občas se do její tvorby promítnou i

Obr. č. 58, Swoon, foto
K!wa, rok neveden

pocity z politických a globálních problémů.¹³⁵ K těmto problémům se nejen vyjadřuje, ale také se aktivně zapojuje do jejich řešení. Například je členkou komunity, která projektuje tzv. Konbit Shelter, odolné a dostupné domy pro rodiny na Haiti.¹³⁶

Autor jménem **Zedz** se osobně zúčastnil jak výstavy Městem posedlí, tak i festivalu Names, pořádaného dříve. Tehdy také vyhrál cenu best piece, za své dílo instalované u Národního divadla. Jednalo se o prostorový objekt, který byl následně instalován v areálu ZŠ Červený Vrch, kde se stal atrakcí pro děti.¹³⁷ V jeho dílech je možno pozorovat vliv

Obr. č. 59, Zedz, Attribution (CC), 2008

¹³⁵ Prezentace umělců + večer s Fagani v rámci výstavy Městem posedlí, 10. 10. 2012, GANZ, 2004, str. 111

¹³⁶ <http://www.kickstarter.com/projects/328491151/konbit-shelter-sustainable-building-in-rural-haiti>, <http://konbitshelter.org/>, 11. 1. 2013

¹³⁷ <http://www.phatbeatz.cz/druhy-zivot-zedze>, 11. 1. 2013, viz Obr. č. 10

japonského manga, inspirací jsou mu motivy robotů (Obr. č. 59). Pro jeho prostorovou tvorbu je typické experimentování s různými materiály, například s epoxidem.¹³⁸

Další umělce jsem vyhledala v souvislosti s častými zmínkami v médiích, knižních publikacích, nebo protože pro mne byli formou a obsahem svých děl výraznější a zajímavější než ostatní.

Slinkachu - Londýnský autor vytváří od roku 2006 miniaturní instalace upravených postav

ze souprav vlakových modelů. Jeho tvorba je na pomezí street artu a fotografie, dokumentuje ji a následně prezentuje na internetu, výstavách či v knižní podobě.¹³⁹ Jeho hlavním cílem je překvapovat a povzbuzovat obyvatele města k větší vnímavosti k okolí. Konkrétní situace zachycují především osamělost a izolovanost jednotlivců

Obr. č. 60, Slinkachu, 2010

v prostoru velkých měst, běžné i neobvyklé životní situace, většinou tvořené s nadsázkou a humorem (Obr. č. 60). Další zajímavý projekt s názvem Inner city snail realizoval v roce 2008, kdy pomaloval ulity živých hlemýžďů a následně je fotil v prostředí města. Své instalace umísťuje v mnoha městech po celé Evropě.¹⁴⁰

¹³⁸ <http://www.namesfest.net/content0985.html?content.48>, 22. 1. 2013

¹³⁹ například v poslední publikaci Global Model Village: The International Street Art of Slinkachu

¹⁴⁰ <http://slinkachu.com/little-people>, <http://moreintelligentlife.com/blog/gary-moskowitz/qa-slinkachu-artist-miniaturist>, 20. 1. 2013

OakOak - Zaujal mne originální hrou s prvky města. Francouzský autor, který využívá veřejného prostoru jako zdroje inspirace k vytváření vlastních zásahů. Často diváka pobaví, ale téměř vždy ho na okamžik vytrhne z všední reality. K tomuto účelu mu slouží množství technik od kresby, malby, samolepek, šablon až po prostorové instalace. Jeho hlavní motivací pro tvorbu je především průmyslové město St. Etienne, kde žije a jehož podobu chtěl ovlivnit. Inspiraci čerpá například z komiksů nebo videoher (Obr. č. 61).¹⁴¹

Obr. č. 61, Oakoak, 2011

Banksy - Autor pocházející z Velké Británie, konkrétně z Bristolu. Na počátku 80. let tvořil klasické graffiti, protože byl ale příliš pomalý a hrozilo mu riziko chycení policií, přiklonil se raději k šablonové technice.¹⁴² Ve svých dílech využívá humoru a drzosti především ke kritice politického dění. V roce 2003 měl v Londýně svou výstavu nazvanou Brandalism, v L. A. pak Barely legal, kterou navštívilo mnoho celebrit. Jeho díla se začala prodávat po celém

Obr. č. 62, Banksy, foto sabeth718, 2009

světě za horentní sumy, aniž by o to autor sám stál.¹⁴³ Proslavil se tak, že všechny jeho akce jsou pečlivě sledovány světovými médii.¹⁴⁴ Jeho skutečná totožnost je však známa pouze jeho nejbližším. Mezi jeho kontroverzní počiny patří například instalace upravených

¹⁴¹ <http://oakoak.canalblog.com/>, <http://www.theoutsiders.net/artist/oakoak>, 20. 1. 2013

¹⁴² BANKSY, 2005, str. 14

¹⁴³ Dokument - Banksy – Exit Through the Gift Shop, 2010

¹⁴⁴ GANZ, 2004, str. 138, 139

olejomaleb do prostor galerií (Obr. č. 62)¹⁴⁵ a tvorba na zeď, oddělující od sebe Izrael a jím okupovaná území Palestiny, konkrétně v Betlémě a Ramaláhu v roce 2005 (Obr. č. 63).¹⁴⁶ Zabývá se též úpravou nebo instalací objektů v prostorách města.¹⁴⁷

Blek Le Rat - Jeden ze starší generace autorů pochází z Francie. Jako mnoho jiných, studoval uměleckou školu, konkrétně Ecole Des Beaux – Arts in Paris. S graffiti se poprvé setkal spolu s přítelem Gerardem v Americe v roce 1971, daleko více ho však zaujala technika šablon.

Jeho význam spočívá především v tom, že začal touto technikou tvořit jako jeden z prvních ve velkém. Jako jeden z prvních přešel také od motivu písma k obrazům.¹⁴⁸ V tvorbě uplatnil například své vizuální zkušenosti z Itálie z Mussoliniho propagační kampaně (Obr. č. 64, 65). Jeho přezdívka Blek byla doplněna na základě motivů krys z jeho rané tvorby.

Později se přiklonil spíše k zobrazování lidských postav v životní velikosti.¹⁴⁹ V roce 2005 vytvořil poměrně známou sérii postav bezdomovců, čímž chtěl upozornit na současnou problematiku ve městech.¹⁵⁰

Obr. č. 63, Banksy, 2006

Obr. č. 64, portrét Mussoliniho, rok neuveden

Obr. č. 65, Blek Le Rat, rok neuveden

¹⁴⁵ Tate galerie a Louvru v roce 2004, Brooklyn muzea a New Yorkského metropolitního muzea v roce 2005, Bristol muzea v roce 2009, BANKSY, 2005, str. 127

¹⁴⁶ BANKSY, 2005, str. 110 – 115

¹⁴⁷ BANKSY, 2005, str. 180- 190

¹⁴⁸ <http://blekmyvibe.free.fr/aboutblek.html>, 9. 1. 2013

¹⁴⁹ GANZ, 2004, str. 148

¹⁵⁰ <http://blekmyvibe.free.fr/aboutblek.html>, 9. 1. 2013

Brad Downey - Americký umělec vystudoval Slade School of Art v Londýně a Pratt Institute v New Yorku. V ulicích se projevil nejprve jako skateboardista, umělecky se začal vyjadřovat až koncem 90. let 20. století. Své vstupy do prostoru často realizuje formou manipulace, dotváření a přetváření již existujících objektů městského mobiliáře, jako jsou značky, lampy a lavičky (Obr. č. 66). Tyto objekty se tak stávají jeho materiálem. Jde mu především o narušování každodenní reality a zařazování předmětů do nových neobvyklých rolí. V rámci pražského festivalu Names zasadil na Sokolovské ulici jabloň, nebo vytvořil sochu z koše vystupujících odpadků u galerie Trafačka.¹⁵¹ Na letošní výstavě Městem posedlí pak byly představeny projekty, na kterých spolupracoval s dalším umělcem jménem Akay. Hlavní roli v nich hrála práce s barvou. Downey zároveň tvoří i v oblasti filmu, natočil například celovečerní film o street artu s názvem Public discourse. Napsal také knihu o své tvorbě Spontaneous Sculptures.¹⁵²

Obr. č. 66, Brad Downey, 2006

Zeza - Brazílský autor je výjimečný především výběrem míst pro svou tvorbu. Zaměřuje se na odpadní stoky, podzemní prostory nebo opuštěné a zchátralé budovy. Ač začínal původně jako graffiti writer, v současnosti se jeho tvorba blíží spíše abstraktní malbě. Pro jeho díla je charakteristická modrá barva, většina z nich je snadno identifikovatelná

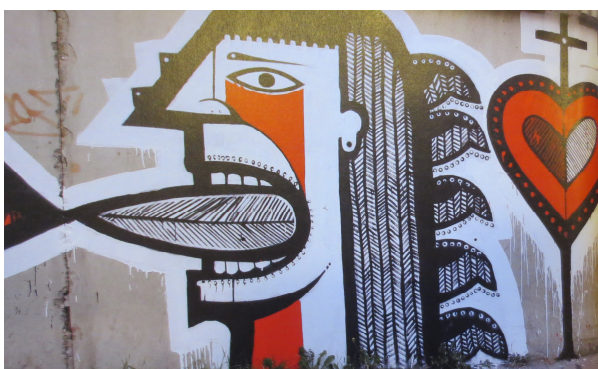
Obr. č. 67, Zeza, 2009

¹⁵¹ Viz obr. č. 33

¹⁵² <http://www.namesfest.net/content34b0.html?content.49>, <http://www.hacking-the-city.org/artists-and-projects/brad-downey.html>, http://www.slovart.cz/knihy-v-originale-ze-zahranicnich-nakladatelstvi/vytvarne-umeni/styly-a-hnuti/spontaneous-sculptures.html?page_id=11433, 1. 1. 2013

díky ornamentální podobě. Nejčastěji tvoří za pomoci sprejů, válečků a latexové barvy (Obr. č. 67).¹⁵³ Jsou i díla, ve kterých využívá pestrou škálu barev, ta mívají podobu stříkanců a skvrn. Odlehlá místa, kde tvoří, spolu s jejich obyvateli zaznamenává na fotografiích, videích a prostřednictvím nich podává svědectví o špatné sociální a politické situaci.¹⁵⁴

Vitché - Byl u počátků brazilského graffiti, tvořit začal kolem roku 1987. Jeho díla jsou ovlivněna osobními prožitky z cest po Peru, brazilskou kulturou i aztéckými symboly. Využívá motivu masek,¹⁵⁵ klaunů a ptáků, a to především v mural art. Komunikuje také prostřednictvím symboliky barev, nejčastější jsou kombinace červené (symbolizující nenávisť), černé a bílé (Obr. č. 68). Věnuje se tématům ekologie, typické jsou pro něj například objekty vytvářené ze dřeva a pozůstatky pokácených stromů, dotvářené

Obr. č. 68, Jana a Vítché, 2008

krvácejícíma očima (Obr. č. 69). Tento motiv, jehož prostřednictvím kritizuje chování dnešní společnosti k přírodě, opakuje i na jiných podkladech. Svá díla současně vystavuje i v galeriích, jedná se především o sochy, loutky nebo fotografie. Na některých dílech spolupracuje se svou ženou Janou. Aktivně se podílel na filmu Bomb it a byl uveden například v knize Graffiti Brasil. Je celosvětově uznávaným

Obr. č. 69, Vítché, rok neveden

¹⁵³ <http://namesfest.net/news3ce7.html?extend.7>, 11. 1. 2013

¹⁵⁴ <http://www.myspace.com/zezao>, <http://www.flickr.com/photos/zezao/sets/72157607322482218/>, 11. 1. 2013

¹⁵⁵ které mají poukazovat na lidskou povrchnost

umělcem.¹⁵⁶

Evol - Berlínský autor, specializující se na street art, pracuje s motivem paneláku. Vytvořil několik zmenšenin v rámci různých akcí. Jeho hlavním důvodem pro umístování děl je atmosféra a podoba konkrétního prostoru. Svou tvorbou naráží na městskou anonymitu, uzavřenost i na symboliku sídlišť a panelových domů v kontextu sociálním i politickém (Obr. č. 70).¹⁵⁷

Obr. č. 70, Evol, rok neuveden

Space Invander - Mozaiky inspirované postavičkami z videoher 60. let, například známého mužička ze hry Mario, tvoří pouze jeden pařížský umělec s přezdívkou Invander. V Paříži dosáhl počet jeho děl tisícovky a jeho tvorba je rozšířena i do ostatních měst po celém světě. První dílo vytvořil v roce 1996 v Paříži. Kromě publikací a výstav vznikla i mapa míst, podle které je možno mozaiky nalézt. Byla také založena skupina jménem Post'it war, která tohoto anonymního umělce napodobuje pomocí barevných papírků (Obr. č. 71).¹⁵⁸

Obr. č. 71, Space Invander, 2005, Foto Ivan Corsa

¹⁵⁶ GANZ, 2004, str. 119, http://www.vitche.com.br/src/main_en.html, <http://studytourbrazil.wordpress.com/sao-paulo/vitche-jana/>, <http://namesfest.net/content6d09.html?content.69>, 17. 12. 2012

¹⁵⁷ <http://www.designmagazin.cz/umeni/26108-nedaleko-hamburku-stoji-miniaturni-mesto-pod-zemi.html>, 1. 10. 2012, <http://www.thecommentfactory.com/german-street-artist-evol-on-fighting-the-corporate-takeover-of-public-space-6265/>, 20. 1. 2013

¹⁵⁸ <http://www.designmagazin.cz/umeni/25836-tisic-vetrelcu-ze-space-invaders-obleha-ulice-parize.html>, 1. 10. 2012

1.7 Skupina neboli kmen

1.7.1 Obecný pohled na fenomén kmenů

Hned na začátku je nutno zmínit, že subkultury existují díky převládajícímu způsobu života většinové společnosti. Kdyby neexistoval, neměly by se subkultury z čeho vymaňovat a proti čemu vymezovat.¹⁵⁹ Nejčastěji se vymezují vůči autoritám, rodičům, politikům nebo celkovému systému, masové kultuře a jejich hodnotám.¹⁶⁰

Jeden z pohledů na důvody vzniku subkultur je názor Rogera Scrutona. Dle něj dříve posilovali víra, rituály, obřady, zvyky a mýty pocit sounáležitosti lidí jako členů různých společenstev, „kmenů“. Všechny významné životní události byli prožitkem celé skupiny. Dnešní společnost již tuto tradici zdaleka tak nepodporuje. U mnoha mladých jedinců pak dochází k pocitům samoty,¹⁶¹ přestože se vyskytují ve společnosti.

*Roger Scruton tvrdí: „Kmenové skupiny totiž na sebe v moderních podmínkách berou podobu gangů mladistvých, jejichž přijímací obřady zakazují přechod do světa dospělých a nutí své členy navždy setrvat ve stavu vzpoury.“*¹⁶² Tomuto tvrzení odporuje Tobias B. Lindblad, který subkulturu naopak považuje za pouhou zkoušku nebo rituál, po němž následuje přechod k dospělosti.¹⁶³

Osamocení se může dotknout i dospělých jedinců,¹⁶⁴ a tak se občas subkultura stává volbou celoživotního stylu a nejen přechodem k dospívání.¹⁶⁵ Nicméně každý člověk, bez ohledu na věk, má ze své přirozenosti potřebu někam náležet, být součástí něčeho, co by mu dávalo smysl. Tato potřeba se dnes nahrazuje začleňováním do náhradních společenstev, ve kterých dle Scrutona, může často chybět aspekt zodpovědnosti, dodržování pravidel a disciplinovanosti. To je pravdou jen z části, protože mnoho

¹⁵⁹ http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/09_subkultury/IKV2_09_02_charakteristika_subkultur.pdf, 2. 10. 2012

¹⁶⁰ KOLÁŘOVÁ, 2009, str. 16, 17

¹⁶¹ hovoříme zde o kategoriích pubescentů – 11 – 15 let, adolescentů – 15 – 25 let, dle sociálně psychologického vnímání

¹⁶² SCRUTON, 2002, str. 142

¹⁶³ LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 12

¹⁶⁴ SMOLÍK, 2010, str. 20, 22

¹⁶⁵ PIXOVÁ, *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže*, 2009, str. 52

společenstev a kmenů svá, byť třeba nepsaná, pravidla a hodnoty má.¹⁶⁶ Tyto skupiny mohou nahrazovat původní kmeny i s jejich charakteristickými znaky - hierarchií, konkurenčními boji, vzájemnou loajalitou a respektem ke starším a zkušeným členům.¹⁶⁷

Nárůst počtu těchto skupin byl asi nejvýraznější v době po druhé světové válce. V Anglii 70. – 80. let vznikaly skupiny punks, hooligans a skinheads, v Americe 60. let to byli hippies, 80. let hip hop, rap, graffiti nebo hardcore. Tyto skupiny se pak dále šířily a proměňovaly po celém světě, což se například v Čechách projevilo především po roce 1989. Ne že by tu předtím žádné skupiny nevznikaly a nescházely se, byly však napadány a potlačovány tehdejšími režimem. S devadesátými lety přišla svoboda a příležitost pro vznik nových a rozvoj starých subkultur.¹⁶⁸

Dnešní města jsou plná společenstev, která se vyznačují příslušností k názorovému směru, ideologii, hudebnímu stylu či konkrétní zálibě. Mají vlastní slovníček a často i společný styl oblékání, podobný vzhled nebo způsob chování. Někteří z nich jsou snadno identifikovatelní, jiné nepoznáme vůbec. Jsou buď přehlíženi, nebo naopak v lidech vzbuzují silné emoce, často podporované negativní prezentací médií.¹⁶⁹

Každopádně se vymykají společenským normám a tím částečně bojují proti konzumnímu světu bez osobností s vlastním názorem.

„A přesně z toho důvodu je dobře, i pro tu „Většinovou“ společnost, že existují subkultury, minority, které ji obohacují a brání jí v tom, aby zakrněla, aby začala zahnívat.“¹⁷⁰

¹⁶⁶ SMOLÍK, 2010, str. 22

¹⁶⁷ MAGIDA, 2007, str. 3

¹⁶⁸ SMOLÍK, 2010, str. 17,

http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/09_subkultury/IKV2_09_02_charakteristika_subkultur.pdf, 2. 10. 2012

¹⁶⁹ VESELÝ, 2011, str. 8, 9

¹⁷⁰ RAUVOLF, 2011, Kmeny, str. 13

1.7.2 Pravidla a hodnoty graffiti subkultury

„Crew – Rodina. Lidi, na který se můžeš spolehnout, i když nepřijdou včas na sraz. Lidi, co znamenaj ty, a ty znamenáš oni.“¹⁷¹

I graffiti subkultura tvoří jakousi náhradní rodinu, kmen s vlastní hierarchií. Většina členů touží po postavení a uznání v rámci scény, získaném neustálým úsilím a pílí. Starší a zkušenější představitelé, jež tohoto uznání dosáhli, mají jistou moc. Společně se pokouší šířit scénou nepsaná pravidla, například vyhýbání se historicky a kulturně hodnotným budovám a objektům, zákaz narušování a přepisování děl ostatních writerů či znehodnocování úrovně graffiti svými nekvalitními zásahy.¹⁷²

V případě, že se objeví někdo, kdo tato pravidla nedodrží, postarají se o jeho potrestání nebo vyčlenění z komunity.¹⁷³ Někdy jsou tyto konflikty úmyslně vyvolávány, jako forma teritoriálního boje mezi jednotlivými crews, což potvrzuje jejich podobnost s kmeny.¹⁷⁴

Z řad zkušenějších writerů mohou také vycházet tzv. králové. Nejsou to samozvaní vůdci, rozhodující o tvorbě a dění na scéně. Jsou to spíše, v určité době a lokalitě, ti nejuznávanější. Jejich tvorba je výrazná, přesvědčivá, nekompromisní a většina členů subkultury je považuje za inspirativní.¹⁷⁵

1.7.3 Skupiny sdružené graffiti

Hlavní náplní ani cílem této kapitoly není uvést veškeré příklady subkultur spojených s graffiti a street artem, ale pouze nastínit jejich vzájemné prolínání.

Pasta v souvislosti s tímto tématem říká: *„Graffiti je kultura sama pro sebe.“*¹⁷⁶ Tento výrok potvrzuje hned dvě fakta, zaprvé již výše zmiňované vymezení a nepřístupnost vůči většinové společnosti, zadruhé vnitřní sounáležitost, jednotnost a otevřenost, avšak

¹⁷¹ POIS, 2006, In graffiti we trust, str. 23

¹⁷² Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí - 30. 10. 2012, VELC, 2002/03, str. 38

¹⁷³ Viz 1.5.3, Doba rozkvětu i přebytku

¹⁷⁴ VELC, 2002/03, str. 38

¹⁷⁵ SCARF, 2006, In Graffiti we trust, str. 102

¹⁷⁶ PASTA, 2006, In graffiti we trust, str. 216

pouze v rámci skupiny.¹⁷⁷ Graffiti bylo hned od svého počátku provázáno i s jinými subkulturami, v dalších z nich vzbudilo zájem a přilákalo je až postupem času.¹⁷⁸

- **Hip hop**

Prvními writery v Americe byli převážně Afroameričané či přistěhovalci, žijící v Bronxu a jiných chudinských čtvrtích New Yorku, kteří skrze tvorbu ventilovali pocity ze své pozice ve společnosti.¹⁷⁹ Zároveň s graffiti vznikl v 70. letech 20. století, za stejných podmínek, i hudební styl jménem hip hop. Komunity těchto stylů se vzájemně propojili a hip hop učinil z graffiti svou součást.¹⁸⁰ Ještě spolu s breakdancem tak vznikla jedinečná subkultura s výtvarnými, hudebními i tanečními prvky. Její členové se snažili vymanit ze společnosti, upozornit na sebe, nebo jen utéct od běžných starostí a stát se na chvíli někým jiným. S hip hopem se dostalo graffiti také do většiny evropských zemí, včetně Čech.¹⁸¹

- **Punk**

V některých evropských městech byla pouliční tvorba živá již před příchodem graffiti z Ameriky. Pojila se především s hnutím punk, bylo tomu tak například v Amsterdamu, Madridu či Paříži. Autoři tvořili šablonovou technikou, v největší míře zhruba od 80. let.¹⁸² I v Čechách byl jedním z prvních graffiti writerů punker, tvořící původně bez jakéhokoli povědomí o okolním dění.¹⁸³

- **Squatteři**

Graffiti se spojilo i se squattingem, dalším výrazným projevem revolty tehdejší doby, a to především v Berlíně.¹⁸⁴ Squatting má co do činění i s níže zmiňovanou subkulturou freetekna.¹⁸⁵

¹⁷⁷ LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 12

¹⁷⁸ VELC, 2002/03, str. 39

¹⁷⁹ OVERSTREET, 2006, str. 11

¹⁸⁰ VELC, 2002/03, str. 39

¹⁸¹ NOVÁKOVÁ, 1994/95, str. 46, KOLÁŘOVÁ, 2009, str. 124

¹⁸² GANZ, 2004, str. 9, 126

¹⁸³ Viz 1.5.3, OVERSTREET, 2006, str. 7

¹⁸⁴ OVERSTREET, 2006, str. 26

¹⁸⁵ PAT A MAT, 2011, Kmeny, freetekno, str. 163

- **Anarchisté**

Skupina CSA, pražští punkeři s anarchistickými názory, se ve své tvorbě nechala částečně ovlivnit právě návštěvou Berlína. Skrze svá díla ventilovali především politické názory a vlastní ideologii.¹⁸⁶ Jejich projev byl tak oproti ostatním writerům syrovější, radikálnější a méně výtvarný. Zbytkem graffiti scény proto nebyli přijímáni příliš kladně, zároveň se sami pokoušeli úmyslně vyvolávat střety a souboje.¹⁸⁷

Obr. č. 72, ANTIFA, 2010

V dnešní době využívá graffiti a street artových forem například anarchistická skupina ANTIFA. (Obr. č. 72)

- **Skate**

Se skateovou subkulturou bylo graffiti spjato například v Německu, stejně tomu bylo i v Čechách. Mnoho skupin bylo zpočátku propojeno, hiphopeři, skejťáci i writeři se znali, nebo se jednalo o tytéž osoby. Všechny spojoval dohromady podobný styl a touha se bavit.¹⁸⁸ Writeři malovali pro skateové obchody a na jejich akcích.¹⁸⁹

V průběhu let se však skupiny rozdělily a každý se přiklonil k té, která mu byla svým smýšlením bližší. Nemění to nic na dodržování původních tradic, jejichž součástí je například pravidelně pořádaná akce Mystic skate cup s graffiti jamy jako doprovodným programem.

- **Freetekno, techno**

V rámci některých konkrétních akcí, jako například Freeze festu nebo DIY karnevalu, se graffiti pojí i s těmito subkulturami. V rámci myšlenky „do it yourself“¹⁹⁰ spojují mnoho

¹⁸⁶ OVERSTREET, 2006, str. 26

¹⁸⁷ OVERSTREET, 2006, str. 28

¹⁸⁸ NOVÁKOVÁ, 1994/95, str. 67

¹⁸⁹ OVERSTREET, 2006, str. 24

¹⁹⁰ ve volném překladu - udělej si sám

uměleckých disciplín ve stejnou dobu na jednom místě, aby projevili svou individualitu, vystoupili z davu, oživili dění ve městě a vyprovokovali ostatní k reakci. Tyto akce mají zároveň společnou myšlenku se street artem, protestují totiž proti konzumu, ztrátě soukromí ve městě, podsouvaným hodnotám majoritní společnosti atd. Snaží se tak alespoň na krátkou chvíli opanovat veřejný prostor.¹⁹¹

Dříve svůj odpor vůči společnosti, systému a především touhu po svobodě projevovali spíše útekem z města a krátkodobým, nelegálním osidlováním volných prostranství, kde si užívali nezávislosti.¹⁹² Od devadesátých let se však začali vracet do měst a pořádat již výše zmíněné akce, sdružující více subkultur dohromady.¹⁹³

1.7.4 Street artová subkultura

Většina, dnes již uznávaných, street artových umělců má svůj původ právě v graffiti subkultuře, proto tvoří relativně jednotnou komunitu. Znají se díky společně pořádaným akcím a skrze internet komunikují přes celý svět.¹⁹⁴ V rámci těchto akcí se však věnují především zpřístupňování své tvorby široké veřejnosti, a to je hlavní rozdíl mezi graffiti a street artovou scénou.¹⁹⁵

Bior se v této souvislosti vyjadřuje takto: *„Kdysi člověk naivně považoval společnost za cosi mimo sebe, za něco abstraktního, dokonce snad něco, vůči čemu je třeba se vymezit. Skutečností ale je, že společnost jsme my všichni, všichni jsme na jedné lodi, vzájemně na sobě závislí. Zkrátka už jsou mi k smíchu řeči o nějakém alternativním, nezávislém čemkoli, to je naprostá dětinskost.“*¹⁹⁶

¹⁹¹ PAT a MAT, 2011, Kmeny, freetekno, str. 163, <http://www.advojka.cz/archiv/2009/8/tancime-v-kruhu>, <http://diy.freetekno.cz/>, 11. 12. 2012

¹⁹² PAT a MAT, 2011, Kmeny, freetekno, str. 154

¹⁹³ PAT a MAT, 2011, Kmeny, freetekno, str. 163

¹⁹⁴ VELC, 2002/03, str. 38

¹⁹⁵ KALÁB, 2011, Katalog Names, str. 10

¹⁹⁶ BIOR, 2006, In graffiti we trust, str. 221

I přes posun mnoha graffiti autorů směrem ke street artu, stále existují writeři napříč generacemi, kteří udržují klasické graffiti při životě. V jaké kvalitě, to je spíše na posouzení odborníků.¹⁹⁷

1.8 Graffiti, street art a umění

1.8.1 Posuzování kvality díla

U graffiti se stejně jako u tzv. (klasického) umění setkáváme s hodnocením kvality díla. Existují jistá měřítká, dle kterých se posuzuje. Jedná se především o tvar a originalitu písma, čistotu technického provedení, náročnost určenou umístěním, velikostí výtvaru a složitostí díla. Hodnotí se také, jak rychle výtvary vznikly a v jakém množství se vyskytují v prostoru města.¹⁹⁸ Nutno dodat, že dle samotných tvůrců je tyto kvality schopna posoudit pouze zasvěcená osoba, která graffiti někdy sama tvořila. Rozumí tedy specifikům tvorby a má povědomí o množství děl, se kterými může srovnávat.¹⁹⁹

1.8.2 Propojení s uměním ano či ne?

Graffiti bylo poprvé oficiálně uznáno jako umění v roce 1980 v rámci Times square show, organizované galeriemi Colab a Fashion Moda. Jednalo se o pouliční výstavu, které se zúčastnil i Keith Haring nebo Jean Michael Basquiat.²⁰⁰

Tvorba graffiti byla již od svých počátků v 70. letech spojována i s prostory galerie. Bylo tomu tak i v průběhu posunu graffiti směrem ke street artu. Takto probíhal vývoj především v zahraničí, kde dnes není téměř žádná významná galerie, která by tuto tvorbu alespoň jednou nevystavovala. V Čechách probíhá obdobný vývoj ve větším měřítku až dnes a u mnohých vzbuzuje rozporuplné reakce.²⁰¹

¹⁹⁷ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí - 30. 10. 2012

¹⁹⁸ MAGIDA, 2007, str. 3

¹⁹⁹ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí - 30. 10. 2012

²⁰⁰ GABLIKOVÁ, 1995, str. 115, NOVÁKOVÁ, 1994/95, str. 45

²⁰¹ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí - 30. 10. 2012

Na téma propojení graffiti a street artu se současným oficiálním uměním jsou vlastně dva názory. Jeden, který zastává například Václav Magida, se týká spíše graffiti v jeho čisté původní formě. Magida tvrdí, že graffiti by se mělo od oficiálního umění spíše distancovat a měl by být zachován původní kontext jeho vzniku. Tedy vznik v ghettech jako výraz společenské nerovnosti a nespokojenosti. Graffiti má dle jeho názoru již tak dokonalou podobu, že mu požadavek vylepšování a překračování sebe sama spíše škodí.²⁰² Jeho názor sdílí i teoretik architektury Zdeněk Lukeš. Na diskuzi v rámci výstavy Městem posedlí se vyjádřil proti umísťování graffiti a street artu do galerií, jako popření jejich základních charakteristik, a to především illegality a formy revolty, protestu.²⁰³

Druhý názor reprezentuje například Radek Wohlmuth, kurátor výstavy Městem posedlí. Vyjadřuje se jednoznačně pro graffiti a street art v galeriích. Považuje je za dnes již právoplatnou vizuální kulturu, projev urbánní subkultury, který má v současném umění místo a proto by měl být prezentován i v oficiálních prostorách.²⁰⁴ Zároveň vidí umístění této tvorby do galerií, jako cestu ke zpřístupnění a způsob, jak otevřít oči třeba i starším generacím, které na ni tak mohou změnit svůj pohled. Logicky vyvozují, že s tímto názorem souhlasí i všichni autoři, kteří se svou tvorbou podílí na výstavách, festivalech a podobných akcích. To se potvrdilo právě ve výše zmiňované diskuzi, do které se jako opora Radka Wohlmutha zapojili Vladimír 518 a Pasta Oner, přičemž Vladimír vyjádřil pochopení pro obě strany a zmínil toto přemístění jako zkoušku výtvarných kvalit autorů, ve které nemusí každý z nich obstát.²⁰⁵

Tímto názorem se však v žádném případě neupírá graffiti a street artu veřejný prostor jako místo, kam patří především. Dle mého názoru graffiti již dávno není tím, čím bývalo. V dnešní době málokdy vychází z takových situací jako ve svých počátcích. Autoři se mění a tím i důvody, obsahy a formy jejich tvorby. Není proto na škodu, když se občas využijí i jiné prostory pro jejich umístění, třeba jen z důvodů upoutání pozornosti a vydobytí si své pozice ve společnosti.

²⁰² MAGIDA, 2007, str. 5, 6

²⁰³ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí - 30. 10. 2012

²⁰⁴ WOHLMUTH, Street talk, přednáška v rámci výstavy Městem posedlí 17. 10. 2012

²⁰⁵ Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí - 30. 10. 2012

1.8.3 Graffiti a street art jako odrazový můstek i cíl

„Spousta writerů se stává ve starším věku nezávislymi umělci a rozvíjí svoje zkušenosti do dalších rozměrů a podob.“²⁰⁶

Stejně tak je běžné, že se studenti vysokých uměleckých škol stávají writery nebo street artovými umělci. Někteří z autorů se dokonce seznámili a společně setkávali na uměleckých kurzech na VŠUP (Stormer, Bior, Masker, Cakes aka Point, Vladimír 518, Bloet, Romeo).²⁰⁷ Možnost propojení se současným uměním a uměleckou scénou je tedy více než pravděpodobná a logická.

Milan Mikuláščík, člen skupiny Guma Guar, tvoří pomocí techniky Stickers. Ačkoliv tato technika náleží street artu, on sám se spíše řadí ke konceptuálnímu umění. Hlavním tématem jeho tvorby jsou politické komentáře, kritika společnosti, kapitalismu a války v kombinaci s prvky reklamy (Obr. č. 73).²⁰⁸

Obr. č. 73, Guma Guar, 2004

Skupina Macula se zabývá tzv. videomappingem, v němž se dají nalézt prvky street artové techniky promítání. Podstatný rozdíl je především v tom, že videomapping reaguje přímo na samotnou budovu. Více pracuje s její členitostí, architekturou či historickými souvislostmi. Nejznámějším projektem Maculy v poslední době v Čechách je promítání na Staroměstský orloj z roku 2010. V zahraničí pak vytvořili a realizovali projekt pro Liver Building, v rámci oslav jejího staletého výročí, a pro novou budovu Muzea v Liverpoolu, u příležitosti jejího otevření (Obr. č. 74).²⁰⁹

²⁰⁶ KALÁB, 2008, Katalog Names, str. 10

²⁰⁷ EXIST 33, 2011, Kmeny, str. 38, 39, OVERSTREET, 2006, str. 15, <http://www.artcasopis.cz/clanky/jakub-matuska>, 20. 10. 2012

²⁰⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/208562229000004/obsah/144770-fenomen-inspirace-street-art/>, 21. 10. 2012

²⁰⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/211562229000006/obsah/169818-talent-mesice-mapping-od-maculy/>, 21. 10. 2012

Důkazem toho, že graffiti a street art se stávají uznávanými uměleckými projevy, je zároveň se zaváděním legálních ploch například i jejich využívání ke zdobení prostor metra. Tyto projekty se realizují z iniciativy a pod záštitou samotných úřadů městských částí. V letošním roce vznikl například projekt s názvem „Graffiti wall“ pro stanici metra Budějovická (Obr. č. 75).²¹⁰

Graffiti se v současnosti propojuje i s uměním pohybu a tance, konkrétně ve vystoupení nové scény Národního divadla pod stejným názvem. Užívá se během něj speciální projekce. Na projektu režijně a scénáristicky spolupracovali studenti FAMU.²¹¹

Obr. č. 74, Macula, 2010, foto Michal Ureš

1.8.4 Umění v galeriích

Dnes se již stává vcelku běžným, že graffiti a street art pronikají do prostor galerií, ať už ve své přirozené podobě „spontánní“ tvorby nebo jako zprostředkovaný dokument, tedy fotka a video.

Zároveň inspirují některé autory, kteří s touto kulturou a jejím vznikem nemusí mít

vůbec nic společného, k novým nápadům a tvorbě. Zmínku jsem našla například o Jiřím Frantovi a Davidu Böhmovi, kteří pracují v galeriích přímo na zeď. Reagují jeden na druhého a vytváří tak jakousi tematickou myšlenkovou mapu. Na tomto způsobu tvorby je

Obr. č. 75, foto © Pictor, 2012

²¹⁰ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/200088-mesto-kontra-graffiti-to-uz-davno-neplati/>, 30. 10. 2012

²¹¹ <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/predstaveni/5494>, 30. 10. 2012

zaujala především pomíjivost, kdy nemá dílo dlouhou životnost a zůstane po něm jen to, co si lidé odnáší v hlavě. Vystavovali například v galerijním prostoru pražského NOD. Jejich hlavním motivem pro tvorbu na zdi je i přiblížení se mladším generacím.²¹²

Již zmiňovaný Jan Kaláb alias Point tvoří, mimo street art a graffiti, obrazy a objekty vystavované v galeriích, stejně tak jako Jakub Matuška alias Masker, Michal Škapa alias Tron, Pasta nebo Bior. Všichni tito autoři měli své samostatné výstavy v galeriích.²¹³

1.8.5 Akce a výstavy v Čechách, především v Praze

Některé z těchto akcí, které jsem zachytila v jejich průběhu či jsem se s nimi seznámila prostřednictvím katalogů a děl zanechaných v prostorách města, mi velmi pomohly a inspirovaly mne v mé práci. Další z nich jsou významné pro změnu z historického hlediska.

- **1. graffiti jam na Sedmičce** - hudební klub 1991, pouštěl se film Beat street
- **Graffiti jam Praha Holešovice** - 1993

Akce, která se trochu zvrhla. Writerům nestačil zajištěný prostor a začali sprejovat i mimo něj. Skončilo to policejním zátahem, který proběhl relativně v klidu. Výsledkem byla pouze dohoda o následném odstranění vzniklých škod.²¹⁴

- **Street art Praha** - Školská 28 - komunikační prostor, 6. – 27. 11. 2008

První domácí oborová výstava originálů i fotek nástřiků a nálepek, která zároveň představila stejnojmennou knihu, v níž byly tyto druhy tvorby zachovány.

²¹² <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/208562229000004/obsah/144770-fenomen-inspirace-street-art/>, 21. 10. 2012

²¹³ Viz 1.6.1

²¹⁴ OVERSTREET, 2006, str. 40

- **Festival Names** - ČR, 29. 8. – 13. 10. 2008

První velký mezinárodní festival street artové a graffiti tvorby v Čechách. Zúčastnili se ho umělci z celého světa od USA, přes Jižní Ameriku, Evropu až po Asii. Důležitá byla konfrontace českých autorů se světovými, která ukázala, že rozdíly v úrovni jejich děl nejsou tak zásadní. Projevili se spíše kulturní a

Obr. č. 76, MIND, 2008

národnostní odlišnosti. Díla byla rozmístěna po celé Praze, jak v zapadlých uličkách, na předměstí a podél silnic, tak i na dobře viditelných místech a velkých fasádách v centru. Mnoho prací bylo umístěno i v prostorách kulturního centra a galerie Trafačka, která se stala zázemím celé akce. Kromě klasických forem tvorby se v Praze ukázaly i drobnější zásahy do prostoru města. Za všechny uvedu jednoho z autorů – Mind, který zasahoval do vzhledu Pražských přechodů, ať už penetrací svého jména nebo jejich přemalbou. (Obr. č. 76) Velmi zásadní byl doprovodný program tohoto festivalu, spočívající v osvětě veřejnosti – besedy, komentované procházky.²¹⁵

- **Trafo jam - galerie Trafačka** - 20. 6. – 12. 7. 2009

Setkání graffiti komunity, jejich tvorba, promítání návrhů a skic.²¹⁶

- **Graffiti boom**

Akce pravidelně pořádaná od roku 2009 v Chebu ve spolupráci s Galeríí výtvarného umění v Chebu. Její součástí bývají samostatné výstavy, graffiti jamy, workshopy, promítání filmů i besedy.²¹⁷

²¹⁵ WOHLMUTH, 2008, Katalog Names, str. 188, 190

²¹⁶ <http://artycok.tv/lang/cs-cz/3186/trafo-jam>, 23. 10. 2012

²¹⁷ <http://chebskeulice.ic.cz/view.php?navezclanku=posledni-info-k-blizicimu-se-graffiti-boomu-1cky&cislocclanku=2009060008>, 21. 10. 2012

- **Výstava Metropolis**

Součástí doprovodného programu v pavilonu na EXPO 2010 v Šanghaji. Samostatná výstava se pak konala v DOXU 15. 10. – 31. 12. 2010.

Výstava představila díla absolventů AVU a zároveň street artových a graffiti umělců.²¹⁸ Všichni ve svých dílech vytvořili a ukázali město, jak ho vidí ve své fantazii a jak by mohlo vypadat v budoucnosti. Kontroverzním počinem, který vznikl v rámci této výstavy, je tzv. Graffomat. Jedná se o automat na spreje a jiné potřeby pro sprejery, jeho autorem je Cryptic 257 (Obr. č. 77).²¹⁹

Obr. č. 77, Cryptic 257, 2010

- **Festival animovaného graffiti Fagani, BU2R a Meet factory - 2011 i 2012**

Festival, jehož hlavním programem je soutěž tří týmů výtvarníků, vybraných odbornou porotou. Soutěžící dostanou k dispozici stěnu a prostory okolo budovy Meet factory, za deset dní mají za úkol realizovat projekty, které zaznamenají a sestříhají z nich krátký cca dvouminutový film. Při práci využívají autoři například techniky promítání na zeď.

- **Girl power forever - 30. 6. – 22. 7. 2012**

Z mého hlediska velmi zajímavá akce, výstava spojená s dokumentárním filmem Girl Power a významnými ženami světové graffiti scény. Konala se v roce 2012 v okolí galerie Trafačka.²²⁰

²¹⁸ Point, Cryptic 257, Masker, Pasta a Tron

²¹⁹ <http://www.designmagazin.cz/umeni/18468-cesky-street-art-na-vystave-metropolis-v-galerii-dox.html>, 20. 10. 2012, <http://www.dt-posse.com/307/?p=5050>, 11. 1. 2013

²²⁰ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/vytvarne-umeni/184072-party-v-traface-otevre-vystavu-divciho-graffiti/>, 30. 10. 2012

- **Výstava Městem posedlí v Galerii HI. města Prahy** - Městská knihovna, 2012

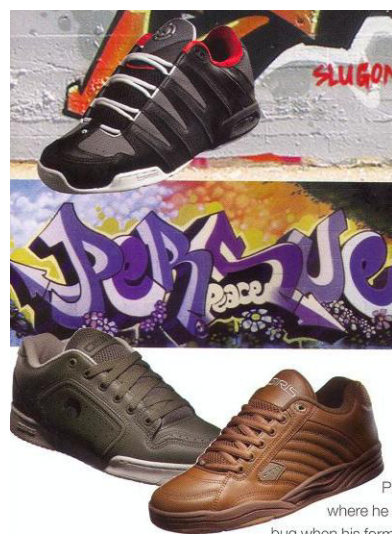
Letos bylo sezváno mnoho známých autorů ze všech koutů světa, aby tvořili v prostoru Galerie Městské knihovny v Praze. V rámci této výstavy se konalo mnoho doprovodných akcí – besed, přednášek a workshopů pro děti. V Čechách asi první akce v galerii s takto barvitou účastí světové graffiti a street artové scény.

- **International Contemporary Art Fair** - 21. – 25. 3. 2012

Street art dostane letos prostor i na mezinárodním veletrhu současného umění Art Prague. Je otázkou, zda je to pro něj přínosem, či přispěním k likvidaci a nakloněním k něčemu proti čemu spíše bojuje, tedy prodejnosti. Faktem zůstává, že i tito umělci se musí nějakým způsobem žít.²²¹

1.8.6 Design

Graffiti se v designu často užívá v souvislosti s oděvním průmyslem, značkami oděvů a obuvi. Jedná se vesměs o skateové značky, pro které jsou cílovou skupinou především teenageři.²²² V zahraničí se navrhováním obuvi zabývá například umělec s přezdívkou Persue, pocházející ze San Diega. Vytváří loga a design pro značky DC shoes, Osiris nebo Circa (Obr. č. 78).²²³

Obr. č. 78, Persue, Osiris obuv, rok neveden

²²¹ <http://www.artprague.cz/>, 20. 10. 2012

²²² GANZ, 2004, str. 18.

²²³ GANZ, 2004, str. 90

Jedním z českých autorů, který tvoří různé oděvy a doplňky inspirované graffiti tvorbou, je například Masker. Mimo jiné stojí za designem kolekce oblečení a obuvi značky Adidas (Obr. č. 79).²²⁴

Obr. č. 79, Masker, 2006

Autor jménem Tron se věnuje i počítačové grafice. Vymyslel vizuální podobu festivalu Names, design plakátů festivalu Otrlého diváka v kině Aero (Obr. č. 80) a akce Trafo jam. Aktivně se podílí na vzhledu a tvorbě časopisu Free Magazine, spojeného se skateboardingem a snowboardingem, či Upstream. Vytvořil loga pro BiggBosse aka Vladimíra 518 nebo Oriona (Obr. č. 81). Navrhl také design longboardů Custom boards s motivem rockových a metalových kapel.²²⁵

Obr. č. 80, Tron, 2010

Známý street artový umělec Pasta vytvořil design bot značky Converse v rámci Komiks festu, určených k dražbě pro charitativní účely (Obr. č. 82). Navrhl vzhled telefonu LG, několika knih a design triček.²²⁶

Obr. č. 81, Tron, rok neuveden

Obr. č. 82, Pasta Oner, 2010

²²⁴ <http://www.artcasopis.cz/clanky/jakub-matuska>, 20. 10. 2012

²²⁵ <http://www.custom-boards.cz/customers/designeri/michal-skapa/>, <http://834.cz/>, 21. 10. 2012

²²⁶ <http://www.pastaoner.cz/index.php?/projects/2010original-skin-for-lg-pop/>, 23. 10. 2012

Formy a prostředků graffiti se často využívá i v designu interiérů. Může jít o malbu na zdi, ale také o využívání jeho technik. Tomáš Vaněk se inspiroval technikou šablon, kterou nejprve užíval k tvorbě obrazů. Později byl osloven a vyzván ke spolupráci na projektu Wall design, v němž vytváří s pomocí šablon originální tapety (Obr. č. 83).²²⁷

Obr. č. 83, Tomáš Vaněk, 2007

Ani jeho využívání v architektuře není výjimkou. Důkazem toho je dům zvaný The Hive, jehož návrh provedl v rámci projektu Hip Hop Buildings architekt firmy ITN Zvi Belling ve spolupráci s australským writerem Prowlou. Budova již stojí v Melbourne a v rámci tohoto projektu se chystají další realizace (Obr. č. 84).²²⁸

**Obr. č. 84, Zvi Belling a Prowla, 2012,
©Patrick Rodriguez and Zvi Belling**

1.9 Graffiti a street art v reklamě

1.9.1 Reklama

Hranice mezi graffiti a reklamou byla překonána v momentě, kdy vesměs chudí graffiti umělci začali brát zakázky různých obchodů a firem, za něž dostávali peníze a zbylé barvy, které jim zůstaly po práci. Nejprve šlo o sprejování na objekty různých klubů, diskoték nebo podniků, určitým způsobem spojených s graffiti scénou. Později vznikaly i zakázky pro běžné živnostníky, kteří chtěli oživit svůj podnik nebo ho paradoxně ochránit před jiným graffiti.²²⁹

²²⁷ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10123096165-artmix/208562229000004/obsah/144770-fenomen-inspirace-street-art/>, 21. 10. 2012

²²⁸ http://www.lidovky.cz/obrazem-graffiti-nebo-architektura-posudte-sami-fug-/ln-bydleni.asp?c=A120904_145402_ln-bydleni_ter, 26. 10. 2012

²²⁹ OVERSTREET, 2006, str. 39

V dnešní době je využívání graffiti forem v reklamě zcela běžné. Velmi často se používá jednoduchá technika šablon, kdy se názvy firem, značek a různá motta stříkají na chodníky, zdi, betonové bloky apod. Často je to však nelegální, což se většinou řeší zaplacením pokuty, v horším případě soudním sporem. Takovouto reklamu využívají například firmy Jipka, Represent, Street guru, Circa nebo Škoda auto. Nutno podotknout, že mezi těmito firmami jsou zároveň značky využívající jeho designu pro své produkty (Obr. č. 85).²³⁰

Obr. č. 85, Autor neznámý, 2009

Důvodem, pro užití graffiti a street artových forem v reklamě, může být jejich snadné šíření po městě. V případě vyhraného soudního sporu či navrácení nákladů z množství získaných příjmů i cenová výhodnost. Firmy se tak často řídí heslem: Risk je zisk. „Co přitahuje masy, přitahuje samozřejmě i firmy, které na masách vydělávají. To je realita.“²³¹

I v Čechách jsou umělci, kteří s firmami spolupracují a uplatňují přitom své zkušenosti ze street artu a graffiti. Výtvarník Jakub Matuška aka Masker vytvořil například reklamní logo pro pivovar svého otce nebo pro firmu Mystic constructions, která vytváří České skateové parky (Obr. č. 86).²³²

Obr. č. 86, Masker, 2005

Tato spolupráce vyvolává na scéně rozporuplné reakce, její členové mají pochopení většinou v případě, že reklama z graffiti a street artu pouze netěží, ale je pro ně přínosná.

²³⁰ http://www.tyden.cz/rubriky/media/reklama/ilegalnich-graffiti-reklam-pribyva-firmy-se-neboji-sankci_145516.html, 15. 10. 2012

²³¹ Jan Kaláb aka Point, <http://namesfest.net/newsdce1.html?extend.14>, 9. 11. 2012

²³² <http://masker1.net/commercials.html>, 21. 10. 2012

Todej: „Myslím, že je vždy nutné vybalancovat tohle nepřirozené spojení tak, aby výsledek byl plusem pro graffiti, nikoliv pro dotyčnou firmu, která se díky graffiti jen zviditelní. Odstrašujícím příkladem pro mě je například film *Gyml*, který tuhle scénu zcela zneužil pro komerční účely a nic jí nepřinesl.“²³³

Point má dokonce pochopení i pro spolupráci s reklamou jen za účelem výtěžku. Její přínos vidí především v sebepropagaci. „Zároveň to dělá reklamu i jim samotným. Tyhle lidi nejsou milionáři, ani nevydělávají velké peníze, takže potřebují nějaký příjem, a proto takové zakázky berou. Nevidím na tom nic špatného.“²³⁴ Stále však zastává jisté hodnoty a zásady, ze kterých nehodlá ustupovat, a v tom především vidí způsob, jak se nestát jen prodejním produktem.

Mnozí autoři své kolegy kritizují a sami reklamní svět parodují, nebo na něj přímo útočí.²³⁵

Anonymní francouzský autor s pseudonymem Princezna Hijab skrze reklamní plochy v metru poukazuje na problematiku menšin

Obr. č. 87, Princezna Hijab, 2010

ve Francii, jak se k ní staví zákony a jak tím

ne/podporují vyčleňování menšin ze společnosti (Obr. č. 87).²³⁶

Srovnáním různých přístupů je vidět, jak je tento způsob tvorby odlišně chápán a využíván v závislosti na konkrétním umělci. Zároveň jak je, vzhledem ke své často diskutované a výrazné podobě, snadno zneužitelný ke komerčním účelům. V některých případech proti nim vystupuje a v jiných je vítá. Reklamu zmiňuji i v kapitolách 1.8.6, 1.11.1.

²³³ <http://www.advojka.cz/archiv/2009/2/kdo-dava-lefum-pit>, 11. 12. 2012

²³⁴ Point 2007, <http://www.advojka.cz/archiv/2007/31/i-sprejeri-si-musi-vydelaovat>, 11. 12. 2012

²³⁵ Viz 1.6.1, Epos 257 a Ztohoven

²³⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10345090472-street-art/>,
<http://www.presseurop.eu/cs/content/article/387101-tajemstvi-princezny-hidzaby>, 9. 11. 2012

1.9.2 Guerilla marketing

Využívání humoru, originálního nápadu nebo šoku a překvapení k efektivní propagaci produktu. Reklama s jednoduchým a jednoznačným sdělením. To je ve stručnosti guerilla marketing. Díky němu se může podařit i malým firmám zaujmout větší množství zákazníků a vyhrát tak nad giganty na trhu. Krátké vícekrát se opakující akce, při nichž tvůrci spolupracují s prostorem a využívají ho ve svůj prospěch. Jejich reklamní tvorba

tak může často hraničit se street artem. Současně využívá a přebírá i jeho formy (Obr. č. 88).²³⁷

Obr. č. 88, Guerilla marketing, autor neznámý, 2012

1.10 Trendy v oblasti street artu

1.10.1 Animované graffiti

Jedná se v podstatě o využití graffiti pro tvorbu krátkého filmu. Časově poměrně náročná akce, pro kterou je potřeba fantazie a schopnosti přemýšlet dopředu. Této techniky využívá například známý umělec s přezdívkou Blublu.²³⁸

Jsou dva základní způsoby, jak film vytvářet. Jeden z nich se nazývá Frame by frame, což je zachycování každé změny obrazu pomocí fotky a jejich následné spojování ve film. Druhý se nazývá Pixelace, to je zachycování pohybu jakéhokoliv objektu pomocí fotky a následné složení fotek do filmu. Tento druh tvorby má v Čechách, konkrétně v Praze, i svůj festival s názvem Fagani.²³⁹

²³⁷ http://www.marketingovenoviny.cz/index.php3?Action=View&ARTICLE_ID=4039, 30. 10. 2012

²³⁸ <http://vimeo.com/993998>, 11. 1. 2013

²³⁹ Viz 1.8.5, Presentace umělců + večer s Fagani v rámci výstavy Městem posedlí, 10. 10. 2012

1.10.2 Tagtool

Moderní technologie, jejímž prostřednictvím jsou vytvářeny různé kresby a jejich animace a ve stejném čase jsou promítány na zdi budov. Pozorovatel díky tomu může vidět celý proces v přímém přenosu. Realizaci je možno provádět pouze v noci (Obr. č. 89).²⁴⁰

Obr. č. 89, Tagtool, autor neznámý, 2008

1.10.3 Street art jako tvorba obyčejných lidí

Dle slov umělkyně jménem Swoon je street art touhou stát se součástí města, vyjádřit se k němu, skrze tvorbu komunikovat a vyzývat jeho obyvatele k reakci.²⁴¹ Tomuto umění se daří navazovat kontakt, mnoho obyčejných lidí se tak odvažuje vstoupit, byť jen drobným zásahem, do prostoru a zapojit se tak do komunikačního kanálu. Je však nutné vybočovat, abychom zaujali. Autoři proto vymýšlejí nové formy, které upoutají pozornost, zároveň ale korespondují se záměrem jejich sdělení. Mnoho z nich nemá prokazatelnou uměleckou hodnotu, což neznamena, že nemají právo být součástí projevů ve veřejném prostoru.

1.10.3.1 Guerilla knitting

Vznikl v Houstonu v Texasu v roce 2005. Začal se šířit prostřednictvím internetu a na něm zakládaných skupin. V překladu partyzánské pletení, nebo také háčkování, spočívá ve zdobení veřejných míst. Nejčastějšími objekty jsou sloupy, stromy, zábradlí a sochy. V Praze byl v roce 2010 dokonce obpleten symbol nové scény Národního divadla. V zahraničí se užívá i název Yarn bombing. Tvůrci si kladou za cíl především zútulnění

²⁴⁰ <http://www.phatbeatz.cz/adi-tagtool-jam-praha>, 12. 11. 2012, VESELÝ, 2008, Katalog Names, str. 186

²⁴¹ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10345090472-street-art/>, 9. 11. 2012

městského prostoru. Mezi nejznámější autory patří Jessie Hemmons či Agata Olek (Obr. č. 90).²⁴²

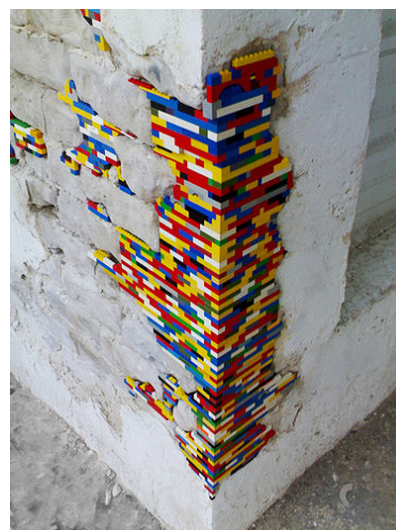

Obr. č. 90, Agata Olek, 2011

1.10.3.2 Dispatchwork

Tento způsob tvorby jsem objevila na internetu. V Čechách zatím bohužel nenašel své přívržence, alespoň tak soudím z oficiálních stránek, kde není Česká Republika registrovaná. V Praze jsem se s touto tvorbou také zatím nesetkala. Zaujalo mne jakou jednoduchou, vtipnou a především dětem blízkou formou upozorňuje na špatný stav staveb ve městech. (Obr. č. 91).

Manifest na oficiálních stránkách tohoto sdružení vysvětluje Dispatchwork jako boj proti městům bez barev a žádá zlepšení vzhledu veřejných míst. Jako dočasné řešení používají jeho autoři materiál lega na zacelení jizev a prasklin zdí, zídek a jiných zničených míst. Zdůrazňují

Obr. č. 91, Jan Vormann, 2008

možnost podílet se na ovlivňování vlastního okolí a uplatnění kreativity. Původcem této tvorby je jistý Jan Vormann, student umění z Berlína.²⁴³

²⁴² <http://ifitshipitshere.blogspot.cz/2011/06/yarn-bombing-guerilla-knitters-granny.html>, 30. 10. 2012

²⁴³ <http://www.dispatchwork.info/manifesto/>, <http://www.youtube.com/watch?v=YFc7h5MTgDU>, 26. 10. 2012

1.11 Street art a ekologie

Přestože některé z těchto technik obsahují slovo graffiti v názvu, původnímu graffiti se na míle vzdalují. To po sobě totiž zanechává mnoho těžko odstranitelných stop, nemluvě o tom, že ani samotná výroba barev a jejich odstraňování nepatří zrovna mezi šetrné metody. Některé formy street artu též využívají neekologických materiálů a prostředků. Trendy a techniky, uvedené v této a předchozí kapitole, ukazují street art jako lépe akceptovatelné a hůře napadnutelné vyjádření ve veřejném prostoru. V dnešní době se k nim hlásí mnoho autorů a skupin.

Tyto způsoby tvorby jsou jednou z cest, jak vytvářet společností tolerovaný street art, který nijak zásadně a trvale nenarušuje konkrétní místo ani neničí životní prostředí.²⁴⁴ Nalezla jsem několik zajímavých způsobů, které zde nyní uvedu i jako přijatelnou formu práce s dětmi.

1.11.1 Reverse graffiti neboli Scrubbing

Jedná se v podstatě o vymývání obrazů do špinavých ploch ve městech a jejich ulicích, za použití kartáčů, tlakových vodních pistolí apod. Tento druh tvorby pokročil tak daleko, že vzniklo jakési „grime writer pen“, neboli pero naplněné například mýdlovou vodou. Je možno ho využívat stejně tak jako fixy či spreje, s tím rozdílem že není poškozován cizí majetek.

Mezi nejznámější autory tohoto originálního umění patří Brit Paul Curtis alias Moose, který je zároveň údajným vynálezcem reverse graffiti. V rámci své tvorby, jako mnoho jiných autorů, spolupracoval na několika

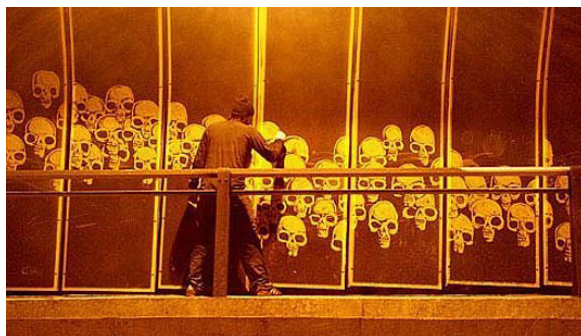

Obr. č. 92, Moose, foto Marc Cameron, 2011

²⁴⁴ <http://www.fatcap.com/article/graffiti-ecological.html>, 8. 12. 2012

reklamních kampaních. Spolu s Marcem Cameronem vytvořili v Mnichově, díky sponzoringu německého automobilového magazínu, sérii obrazů elektromobilů různých značek, jako propagaci ekologické technologie ekologickou formou (Obr. č. 92).²⁴⁵

Dalším známým autorem je brazilský umělec Alexandre Orion. Jeho motivy lebek, leštěné do kovových stěn silničních tunelů v Sao Paulu, výrazně upozorňují na míru znečištění. Tato akce zároveň efektivně posloužila svému účelu a zapříčinila rozsáhlejší péči o čistotu těchto prostor

(Obr. č. 93).²⁴⁶

Obr. č. 93, Alexandre Orion, 2007

1.11.2 Mud stencils neboli bahenní šablony

Původní street artová technika jen drobně upravená. Nejčastěji zmiňovaným autorem, a pravděpodobně i původcem tohoto nápadu, je Jesse Graves. Díky svým webovým stránkám a především ekologické myšlence tvorby má bezpočet následovníků. Na těchto stránkách dokonce vyzývá návštěvníky k tvorbě a

uvádí její přesný postup. Skrze motivy dává zároveň najevo své názory na

Obr. č. 94, Jesse Graves, 2009

problematiku životního prostředí a sociální spravedlnost (Obr. č. 94).²⁴⁷

²⁴⁵ <http://inhabitat.com/reverse-graffiti-hits-munich-streets-and-pays-homage-to-green-vehicles/>, 22. 1. 2013

²⁴⁶ <http://inhabitat.com/reverse-graffiti-south-african-artists-tag-walls-by-scrubbing-them-clean/>, 15. 11., <http://www.urbanartcore.eu/reverse-graffiti-top-artists/>, <http://www.fatcap.com/article/graffiti-ecological.html>, 8. 12. 2012

²⁴⁷ <http://jessegravesart.com/mud-stencils/>, <http://mudstencils.com/>, 8. 12. 2012

1.11.3 Tape graffiti

Obrazy vytvářené pomocí lepicích pásek, přímo komunikující s prostorem, ve kterém vznikají, využívající budov a objektů pro rozvoj vlastních nápadů. Buff Diss je tvůrcem tape graffiti, pocházející z Melbourne, který tvořil například v Berlíně na vlakové soupravě InterRegio (Obr. č. 95).²⁴⁸ Tuto techniku bylo využito i při rozsáhlé vzpomínkové akci, připomínající události 11. září 2001. V ulicích New Yorku bylo v průběhu 5 let rozmístěno 490 siluet lidí, kteří v tento den zemřeli, nebo obětovali svůj život při záchraně druhých. Díla byla zároveň rozmístěna v prostoru města tak, aby při pohledu z ptáčích perspektivy vytvořila čtyři srdce.²⁴⁹

Obr. č. 95, Buff Diss, rok neuveden

1.11.4 Guerilla gardening

„Za guerillové zahradničení se dá označit široká škála aktivit, při nichž si lidé navzdory pochybným zákonům, předpisům, vyhláškám a vlastnickým právům berou zpět zem, kterou kultivují, osévají či jinak přeměňují dle svých potřeb a představ.“²⁵⁰

Obr. č. 96, Guerilla gardening, rok neuveden

Guerilla znamená v překladu partyzán, partyzánský.

V případě že se tato aktivita provozuje v prostředí měst a jejich ulic, dá se bez nadsázky označit jako street art. Ve smyslu tohoto slovního spojení se jedná o vyhledávání zašlých, nevyužívaných ploch ve městech, které se zkrášlí a zkulturní vysazením různých druhů rostlin. Následně je o ně pečováno, aby se zachovaly. Motivací může být kromě zkrášlení

²⁴⁸ <http://www.environmentalgraffiti.com/offbeat-news/tape-graffiti-buff-diss/20588>, 8. 12. 2012

²⁴⁹ <http://www.tapeart.com/hope/nyc/index.php>, 2. 1. 2013

²⁵⁰ <http://rightnews.cz/guerillove-zahradniceni>, 8. 12. 2012

životního prostoru, ve kterém žijeme, i kritika a protest proti soukromému pozemkovému vlastnictví. Aktivitu provozují jednotlivci i skupiny, které se svolávají především přes sociální sítě (Obr. č. 96).²⁵¹

Vznik a historie

Jako jedny z předchůdců lze označit tzv. Diggers (kopáče), kteří působili v 17. století v Anglii. Chtěli dostat možnost obdělávat obecní pozemky, aby půda neležela ladem, byla užitečná všem a uživila je.

Takovýmto způsobem si přivlastňovali půdu i lidé v Americe v době hospodářské krize, kteří v cestě za prací opouštěli své farmy a namísto vlastní půdy začali využívat cizí.

Odebraná území si berou lidé zpět i v dnešní době, hlavně v chudých zemích jako je Brazílie, Mexiko nebo Filipíny. Bojují tak často i s vládou. Jejich motivace je hlavně uživit se, zatímco v Evropě či USA jde spíše o zkrášlení a využití zanedbaných míst ve městech, která jsou jinak zneužívána, například jako skládky.

Pojem Guerilla gardening byl ale poprvé použit až v souvislosti s ženou jménem Liz Christy v 70. letech 20. století. Ta spolu se skupinou Green guerilla udělala ze soukromého pozemku v New Yorku zahradu, o kterou se dnes stará dokonce městské parkové oddělení. Konkrétně v New Yorku tato tradice velmi slibně pokračovala. Snahu mělo velké množství obyvatel v touze po zlepšení podmínek pro život, hlavně v chudinských čtvrtích. I zde však v současnosti bojují s vládními představiteli.²⁵²

²⁵¹ skupina Guerilla gardening prague na Facebooku

²⁵² <http://rightnews.cz/guerillove-zahradniceni>, 27. 10. 2012

1.12 Kladná i odvrácená strana

1.12.1 Pohled společnosti

V této kapitole není mým cílem dojít ke konkrétním a jednoznačným závěrům. Je jasné, že k takovýmto potřebám bych musela využít klasických výzkumných metod. Chci pouze na pár příkladech uvést, jak odlišné názory a přístupy k této problematice se mohou vyskytnout.

„V hodnocení zejména současné umělecké tvorby je uplatňováno konzervativní smýšlení, vedoucí přinejmenším ke zvyšování ostychu ze světa současného výtvarného umění, někdy dokonce k podvědomému odporu k jeho přijímání.“²⁵³

Z prostudovaných zdrojů vyplývá, že lidé, především dospělí jedinci, si při vyřčení slova graffiti jako první vybaví ilegalitu a vandalismus.²⁵⁴ Odmítání a odpor vůči ilegalitě, tak často bez rozmyslu přenáší i na vzhled samotných děl. Předem zavírají oči před možností vnímat graffiti jako umění nebo jako přínos pro městský prostor.²⁵⁵

I v knihách se objevuje jednoznačný odpor vůči této tvorbě. Například v knize R. Scrutona Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře se o graffiti hovoří takto: *„Graffiti je záměrně neumělé a neumělecké a chce tak otevřeně vyjádřit svůj odpor, veřejně vyhlásit, že vědomosti přechovávané v písemnostech, jsou dnes zbytečné.“²⁵⁶*

Velc oproti tomu mluví o graffiti sice jako o vandalismu, ale zároveň pozitivní a instinktivní formě vyjádření s vlastní historií.²⁵⁷

Najdou se i výjimky mezi obyčejnými občany, kteří si ke graffiti najdou cestu formou kompromisu. Například občan Jihlavy, setkávající se opakovaně s poškozováním svého majetku. Jako způsob obrany zvolil dohodu a plochu soukromého objektu poskytl

²⁵³ VANČÁT, 2000, str. 11

²⁵⁴ GANZ, 2004, str. 10

²⁵⁵ LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 12

²⁵⁶ SCRUTON, 2002, str. 147

²⁵⁷ VELC, 2002/03, str. 39

samotným writerům, jejichž díla ostatní respektují a na pomalovanou zeď domu už si netroufají.²⁵⁸

Stejně tak jako firma PRE, která letos vyhlásila soutěž s názvem „PREdělej to po svém“. Jejím cílem je vyzdobení trafostanic v oblasti Prahy. Soutěžící poslali své návrhy a organizátory sestavená porota pak vybrala 14 návrhů, které se v současnosti realizují (Obr. č. 97).²⁵⁹

Tuto kapitolu se pokusím uzavřít s přihlédnutím ke všem názorům, ať již odborníků, veřejnosti či firem. V případě graffiti a street artu jako forem projevu, které zasahují do veřejného prostoru, bychom měli uvažovat o možnosti kompromisu.

Obr. č. 97, Matouš, 2012

Umělec chce něco sdělit nebo se výtvarně vyjádřit, ale nemá pro to povolenou plochu. V tomto momentě musíme vzít v potaz charakter plochy, na které autoři tvoří, jejího vlastníka a charakter neboli formu tvorby. V případě plochy míním její hodnotu, a to především historickou a estetickou. Hodnotné stavby a budovy by měly být naprostým tabu, zatímco u betonových ploch, mostních pilířů, trafostanic i stavebních zástěn se mi tato tvorba jeví spíše jako vítané oživení. Charakter tvorby, tedy námět, použitý materiál a rozměry, které předloží autor vlastníkovi objektu nebo plochy, pak mohou rozhodnout o vzájemné spolupráci. V případě, že by měla být zachována původní myšlenka illegality, je tato situace ve prospěch všech neřešitelná.

²⁵⁸ http://zpravy.idnes.cz/muz-mel-dost-pocmarane-fasady-tak-nechal-sprejery-pomalovat-celou-zed-1kg-/krimi.aspx?c=A111112_1684179_jihlava-zpravy_alh, 23. 10. 2012

²⁵⁹ <http://www.predelejitoposvem.cz/>, http://praha.idnes.cz/prazska-energetika-necha-pomalovat-trafostanice-f6s-/praha-zpravy.aspx?c=A120529_1785168_praha-zpravy_sfo, 23. 10. 2012

1.12.2 Otázka i/legality

Graffiti má málokdy něco společného s opravdovou kriminalitou jako jsou krádeže, napadení nebo ublížení na zdraví. Snad jen v rámci vlastní komunity jako výraz neshod a rozporů.²⁶⁰

„Graffiti writeři nejsou opravdoví gauneři.“²⁶¹

Mnozí politici využívají boj proti graffiti ke své popularizaci a propagaci. Vesměs se však tento problém řeší vytvářením legálních ploch. Těch využívají autoři pouze v případě, že touží po klidu a času na práci. Mnoho takových autorů však není, většina s nich touží současně po adrenalinu, a tak stejně využívají nelegální plochy, nebo tvoří v rámci akcí a výstav, které mají větší šanci získat povolení na atraktivních místech.²⁶²

V některých evropských zemích zavedla vláda proti graffiti politiku nulové tolerance. Země jako je například Švédsko a Finsko zakazují malbu i na legální zdi. Ve Střední Evropě je legální graffiti vesměs slušně podporováno, organizují se workshopy, výstavy a je povoleno malovat na legální zdi. Graffiti na které nemáte povolení je však tvrdě postihováno dle zákonů. Státy v oblasti kolem Středozevního moře se zajímají a starají pouze o místa, která mají reprezentovat zemi a jsou tzv. na očích. O zbytek se příliš nezajímají, a tak mohou umělci vesele tvořit.²⁶³

V Čechách je problematika graffiti a street artu ve městech od 8. 1. 2009 nově ošetřena zákonem č. 40/ 2009 sb. , hlava V – Trestní činy proti majetku, § 228 Poškození cizí věci. V těchto případech hrozí pachateli, dle výše škody a důvodů pro poškození, odnětí svobody na jeden rok, zákaz činnosti, povinnost majetkové kompenzace či odnětí svobody na šest měsíců až tři roky. V případě rozsáhlých škod pak odnětí svobody na dva až šest let.²⁶⁴

²⁶⁰ OVERSTREET, 2006, str. 69

²⁶¹ BANKSY, 2008, Katalog Names, str. 12

²⁶² EXIST 333, 2011, Kmeny – Graffiti, str. 40, 41, VELC, 2002/03, str. 38

²⁶³ LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 14

²⁶⁴ Viz citovaný §228

„(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Stejně bude potrestán, kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na věci

svědka, znalce nebo tlumočnicka pro výkon jejich povinnosti, b) spáchá-li takový čin na věci jiného pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání, c) spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle jiného právního předpisu, nebo d) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.“²⁶⁵

Policie v rámci prevence instaluje ve městech kamerové systémy, vznikají projekty nízko prahových zařízení, krizová centra a kluby, která mají za úkol „napravit a vychovávat“ sprejery. Dávají jim šanci realizovat se v jiných oblastech umění, případně pro ně zřizují další legální plochy. Jedním z dražších opatření jsou pak ochranné nátěry, které umožňují snadnější odstranění graffiti. Jako další způsob prevence vznikl v Čechách například projekt tzv. virtuálního graffiti, které pracuje s principem infračerveného paprsku snímaného kamerou a promítaného data – projektorem, jako náhražka za skutečné graffiti.²⁶⁶

²⁶⁵ www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx, 29. 1. 2013

²⁶⁶ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/04/graf.html>, 23. 10. 2012,
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/167481-graffiti-jenom-jako/>, 30. 10. 2012

1.13 Shrnutí teoretické části

Při studování podkladů a získávání informací pro teoretickou část jsem porozuměla odlišnostem i spojitostem mezi graffiti a street artem, ať už se jedná o podobu díla či různé důvody k jeho vytváření. Motivy a obsahy jednotlivých děl, tak jako zajímavé techniky a nové trendy, se mi jeví jako přínosné a propojitelné s nemalým množstvím oblastí vzdělávání na prvním stupni základní školy.

Objevila jsem prapočátky a inklinaci k obdobným výtvarným projevům v exteriéru již v dávné historii i v souvislosti s různými významnými událostmi, válečnými konflikty, obdobími nadvlády a útlaku, jejich zvraty a revolucemi. Spatřila jsem propojení s uměleckými oblastmi, které street art a graffiti inspirují, ovlivňují, nebo jsou jimi naopak ovlivňovány.

Zároveň jsem zjistila, jak tenká je hranice mezi uměleckou tvorbou a její zneužitelností pro komerční a reklamní účely. Posouzení této hranice zůstává na každém z nás.

Získala jsem poznatky o sociokulturních kontextech tohoto umění. Z hlediska motivace a potřeby lidské osobnosti začleňovat se a patřit do společenstva, se kterým sdílí svou zálibu i určitý druh životního stylu. Z hlediska vlivu a inspirace pak jisté kulturní vlivy a původ autora, které se odráží v jeho díle.

V některých případech ovlivnily nabyté poznatky i pohled na tento fenomén a částečně zapříčinili větší toleranci vůči němu. V osobním důsledku mne tak vedou k obhajobě a přesvědčování svého okolí o nesporných kvalitách vybraných pouličních děl a jejich práva na místo ve veřejném prostoru. Díky ekologickým formám tohoto umění jsem našla nový a pro sebe, možná i pro společnost, přijatelnější způsob vyjádření.

Street artu a graffiti jsem porozuměla jako snaze o obhajobu práva na osobní prostor, celkovému sebeprosazení a boji nebo odpovědi na podobu dnešního světa, měst a událostí v nich.

I přesto, že toto umění není legální, shledávám ho v jistých formách a za jistých podmínek, jako přínos pro vzhled veřejného prostoru a pro vnímavost lidí vůči němu.

2 Didaktická část

2.1 Výtvarný projekt

2.1.1 Uvedení do výtvarného projektu

Projekt realizuji formou výtvarné řady ve vybrané třídě. V rámci ní nejprve přiblížím žákům prostřednictvím dokumentu a činnostního učení (odvozováním, uvažováním nad reprodukcemi) důvody autorů pro tvorbu street artu a graffiti, obsahy a témata, kterými se zabývají, jejich typické rysy a formy, kterých využívají.

Své poznatky shrneme, vytvoříme si z nich konkrétní závěry a na jejich základě budeme diskutovat o našich postojích k této tvorbě.

V návaznosti na to představím dětem svou ideu ekologického street artu a graffiti a jednotlivé výtvarné aktivity, které se k nim váží. Následně s žáky vybrané z nich realizujeme.

2.1.2 Idea výtvarného projektu

Projekt klade důraz na adekvátnost způsobů a metod, jakými žák získává své poznatky. Jeho hlavní ideou je prověřit zájem žáků o problematiku graffiti a street artu ve výuce výtvarné výchovy, založený na znalostech načerpaných v jeho průběhu.

Podoba projektu je přizpůsobena materiálním, časovým i prostorovým možnostem školy.

Samotná výtvarná činnost má mít především šetrnou a nenásilnou formu vzhledem k okolí, ve kterém vzniká. Výtvarná řada pracuje s důvody autorů pro tvorbu (sebeprosazením ve veřejném prostoru, jeho ozvláštněním, prezentací vlastního díla a interakcí s vybraným místem), s konkrétní problematikou recyklace odpadů a znečištění ovzduší.

Inspiraci čerpá z prostředí blízkého žákům, běžných životních situací, pohádkových a tajuplných motivů i jiných oblastí umění, než jsou graffiti a street art.

Děti by měly skrze výtvarnou tvorbu a vnímání jejího procesu dostat příležitost prožívat a poznávat sebe, své okolí. Na základě toho nad nimi přemýšlet a porozumět jim.²⁶⁷

2.1.3 Cíle výtvarného projektu

„Za vzhled našich měst je zodpovědný každý z nás.“²⁶⁸

Obečným cílem mého projektu je především vzbudit v dětech zájem o okolní dění, jejich životní prostředí a jeho vzhled. Propojit tuto problematiku se vztahem k přírodě či se snahou o oživení a ozvláštňení veřejného prostoru nenásilnou ekologickou formou. Jedná se tedy o propojení výtvarné výchovy s tematikou street artu, graffiti, ekologie a recyklace.

Tento projekt nemá v žádném případě v úmyslu podněcovat děti k nelegálnímu poškozování cizího majetku. Spíše chci jeho prostřednictvím ukázat, že mají možnost promýšlet a navrhovat, jak ovlivnit vlastní okolí.

Zároveň doufám, že tento projekt rozšíří dětem obzory (co se týče použitých zdrojů inspirace pro tvorbu, oblastí výtvarného umění, obsahové a komunikační stránky výtvarného díla nebo konkrétní problematiky ekologie) a v konečném důsledku probudí jejich zájem ovlivňovat vzhled svého okolí i jinými než výtvarnými vstupy.

2.1.4 Formuláře výtvarné řady

Charakteristiku výtvarné řady (DIII/4) a myšlenkové modely plánu „jednotek“ výtvarné výchovy (DIII/2) přikládám v příloze.²⁶⁹ Postupy při jednotlivých činnostech konkretizují ve výtvarné části.²⁷⁰

²⁶⁷ SLAVÍK, 2011, str. 19, 20

²⁶⁸ LINDBLAD, 2008, Katalog Names, str. 14

²⁶⁹ viz 9 – 1., 2.

²⁷⁰ viz 3

2.1.5 Klíčové kompetence výtvarného projektu

Stejně jako je možné propojit street art a graffiti s jinými oblastmi RVP, které jsou uvedeny ve formulářích k výtvarné řadě, osvojují si žáci v rámci práce s tímto tématem také klíčové kompetence.

- **Kompetence k učení**

Žák v rámci výtvarné řady

- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na (matematické, přírodní) společenské a kulturní jevy
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti

- **Kompetence k řešení problémů**

Žák v rámci výtvarné řady

- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí
- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy

- **Kompetence komunikativní**

Žák v rámci výtvarné řady

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje

- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění

- **Kompetence sociální a personální**

Žák v rámci výtvarné řady

- účinně spolupracuje ve skupině, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá

- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

- **Kompetence občanské**

Žák v rámci výtvarné řady

- projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost

- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

- **Kompetence pracovní**

Žák v rámci výtvarné řady

- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky.²⁷¹

²⁷¹ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-verze-2007>, 7. 2. 2013

2.1.6 Alternativy pro výuku

Nutno říci, že výtvarnou řadu jsem vytvořila pouze ze zlomku možností, které street art a graffiti pro výuku nabízí. Další činnosti je možné odvíjet od vytvořených myšlenkových map, které příkládám k diplomové práci v příloze, stejně jako alternativy informačních zdrojů.²⁷²

3 Výtvarná část – výtvarná řada – „Že nám město není jedno“

3.1 Cíle výtvarné řady

Žáci na základě rozmanitých reprodukcí street artových a graffiti děl a dokumentu společně vyvodí důvody autorů pro tvorbu, obsahy sdělení (témata), formy vyjádření (techniky), motivy a typické rysy a následně je sdílí s ostatními spolužáky. Žáci vyjádří své názory a postoje ke graffiti a street artu. Žáci projeví zájem o vlastní životní okolí. Žáci zhodnotí svou situaci, možnosti a na jejich základě sami rozhodnou, jakým způsobem mohou zasáhnout do veřejného prostoru. Žáci realizují vlastní autorské intervence do veřejného prostoru na základě mého zadání, inspiračních zdrojů a za použití dostupných materiálních prostředků. Žáci si v průběhu společných aktivit naslouchají a vzájemně komunikují. Žáci si při jednotlivých činnostech pomáhají a spolupracují. Žáci se v případě potřeby doberou společných závěrů a řešení. Žáci stanoví vlastní kritéria a podmínky, za jakých je pro ně street art a graffiti zajímavé, atraktivní.

²⁷² viz 9 – 3., 4., 5., 6.

3.2 Postup při práci na výtvarné řadě

- **Motivace pro tvorbu**

Každou činnost uvedu krátkou motivací, příběhem, aktivitou či obrazovou ukázkou, seznámením s danou technikou a autory, kteří s ní pracují.

- **Výběr techniky a materiálu**

Výběr materiálu jsem provedla já, při vytváření výtvarné řady, na základě stanovených kritérií (náročnost, realizovatelnost, dostupnost materiálu), aby bylo jeho využití zároveň prospěšné. Na základě těchto kritérií jsem zvolila techniky ekologického street artu a graffiti.

- **Výběr místa**

Na výběru místa se již budou podílet samotní žáci. Já jsem fotograficky zmapovala některá z nich, která se mi zdála být vhodná pro tvorbu a mohu je dětem doporučit. Konečný výběr však bude na nich. Z umístění vyplyne v některých případech podoba díla. Zda budou s místem spolupracovat, komunikovat, jestli ho chtějí oživit, využít k pobavení nebo kritice.

V rámci procházky vyhledáme prostor, využitelný pro interakci s postavami tape graffiti, taktéž vybereme příhodná místa pro postavy z odpadového materiálu i dostatečně velkou plochu pro mechové a reverse graffiti.

- **Výběr tématu**

Témata jsem opět vybírala já, tak aby korespondovala se záměry výtvarné řady. Z nich vychází podoba díla – Odpadové objekty upozorňují na problematiku třídění a množství produkováných odpadů. Tape graffiti se věnuje sebeprosazení ve veřejném prostoru, vyprávění příběhu, situace, interakci motivů navzájem i s prostorem. Reverse graffiti upozorňuje na problematiku znečištěného ovzduší, které je viditelné i na plochách zdí a budov v našem okolí. Volba mechového graffiti vychází z materiálu, zabývá se tematikou návratu k přírodě a jejím začleněním do veřejného prostoru.

- **Příprava, návrhy, výběr**

Prověřování vlastností materiálu, sestavování a kresby nápadů, návrhů. Z nich pak vybereme nejzajímavější varianty, na jejichž základě vytvoříme své vlastní nebo společné výtvarné pokusy.

- **Realizace**

Pro realizaci je nutno mít připravené návrhy, materiál i pomůcky. Zároveň si vždy musíme objasnit základní pravidla a postupy pro jednotlivé činnosti.

- **Instalace**

Umístění objektů, maleb i kreseb může být předem určeno nebo vybráno dodatečně. V jeho průběhu můžeme uměle navodit dojem anonymity, například za pomoci maskování, abychom si přiblížili prožitek samotných autorů.

3.3 Jednotlivé části výtvarné řady

Fotografický záznam realizovaných částí výtvarné řady je umístěn v přílohách.²⁷³

3.3.1 Informační část

- **Uvedení výtvarné řady**

Objasním žákům důvody a cíle výtvarné řady a seznámím je s jednotlivými činnostmi. Zároveň nastíním výzkumné záměry a požádám je o spolupráci při jednotlivých činnostech.

- **Sledování dokumentu**

Nejprve žákům přehraji jeden či více vybraných dokumentů.²⁷⁴ V jejich průběhu je budu komentovat, případně doplňovat informace, a povedu s nimi skupinovou diskuzi.²⁷⁵

²⁷³ Viz 9 – 7.

²⁷⁴ Viz 8 – 8. - Dokumenty - *Street art – Diskrétní rebélie* [Street Art - Die vergängliche Rebellion] [Tv film, dokumentární]. Režie Anne BÜRGER, Benjamin CANTU. Německo, 2010 v mém archivu, *Graffiti – Umění (?) ulice* [Krátkometrážní, dokumentární tv film]. Česko, 1995., v mém archivu, *Bomb it* [Dokumentární film].

- **Hra na role**

Každý žák obdrží jednu reprodukci street artového nebo graffiti díla,²⁷⁶ jeho úkolem bude vžít se na chvíli do role autora a pokusit se odpovědět na předložené otázky (viz níže). Může přitom využít svých postřehů a poznatků, získaných během sledování dokumentu.

Otázky:

Graffiti/ street art

1. Je tvorba, kterou děláš graffiti a nebo street art?

Motivace

2. Jaký důvod pro tvorbu tohoto díla jsi měl/a? Čeho jsi chtěl/a svým dílem dosáhnout?

Umístění

3. Kde je tvé dílo umístěno? Máš nějaký důvod pro umístění díla? Jaký?

Podoba díla

4. Co je zobrazeno v tvém díle?
5. Co má vliv na podobu tvého díla? Kde čerpáš inspiraci?
6. Jakou technikou jsi své dílo vytvořil/a?

- **Shrnutí informací v kruhu**

Následně budou žáci své poznámky a odpovědi prezentovat, srovnávat a společně z nich vytvářet závěry. Já vstoupím do činnosti žáku v roli pomocníka, v případě potřeby doplním informace, které nezazněly, a ucelím je na tabuli nebo flip chart.

Režie Jon Reiss. USA, 2007. <http://www.youtube.com/watch?v=-vH87gP3A0s>, 11. 1. 2013, *Galerie ulice*[Dokumentární film]. Režie Lukáš MIKULENKA, Česká republika, 2012. <http://www.youtube.com/watch?v=kF7MhApAYB4>, 8. 1. 2013

²⁷⁵ Viz 9 - 9.

²⁷⁶ Viz 9 - 10.

- **Diskuze**

Po této aktivitě zahájím diskusi, v níž chci získat názory dětí na tuto problematiku. Diskuze se bude odvíjet od několika předem připravených otázek:

Jaký musí street art a graffiti být, aby tě zaujali? Co je na graffiti a street artu dobré/špatné? Neschvaluješ/schvaluješ street art a graffiti ve veřejném prostoru? Proč? V jakém případě bys s tímto umístěním souhlasil (a)/nesouhlasil (a)? Co ovlivňuje tvůj názor na graffiti a street art? Napadají vás další zdroje informací kromě dokumentu, fotek a výstavy?

Po diskuzi se zaměříme na realizaci vlastní tvorby, která se bude odvíjet od mnou vybraných forem ekologického street artu a graffiti.

3.3.1.1 Pomůcky pro činnost

Videokamera, fotoaparát, notebook, náhradní zdroj energie i paměti, sešit pro polní poznámky, štítky se jmény žáků, připravené otázky a poznámky k dokumentu, obrazový materiál vytištěný či na flash disku, papíry pro zapisování odpovědí k reprodukcím, předmět pro dání slova v diskuzi, otázky pro diskuzi.

3.3.2 Objekty z odpadového materiálu

Jako motivaci využiji postavy z filmu *Ropáci*, vytvořené Barbarou Šalamounovou, které poukazují na znečištěné ovzduší a zničené prostředí uhelných dolů.²⁷⁷ Pro naši tvorbu představím žákům příběh obživlých postav zvířat, které se rodí z přebytku odpadků a chtějí si přivlastnit prostor města. Abych předvedla, jak je možno daný materiál využívat,

²⁷⁷Viz 8 – 8. - *Ropáci* [Krátkometrážní studentský film]. Režie Jan SVĚRÁK. Česko, 2007, <http://www.youtube.com/watch?v=sf0j-Zs1u0w>, 15. 1. 2013

seznámím je s pet artovou tvorbou Renaty Filipové, Veroniky Richterové a street artovým dílem Brada Downeyho.²⁷⁸

Na závěr, po dokončení práce, ukážu žákům příklady, kdy dostane použitý materiál druhou šanci. Je obnoven, nebo upraven a využit například v domácnosti.²⁷⁹

3.3.2.1 Postup tvorby

- Vymyslet charakteristické znaky vybraného zvířete, na jejich základě vybrat vhodný materiál a sestavit ho do konkrétní podoby.
- Pokusy, hra s materiálem, stříhání, sestavování, konstruování.
- Konečná realizace, lepení a dotváření.
- Výběr místa pro instalaci objektů.

3.3.2.2 Pomůcky pro tvorbu

Notebook s filmem a reprodukcemi děl, odpadový materiál, nůžky, tavné pistole, fotoaparát.

3.3.3 Tape graffiti

Tato činnost se odvíjí především od motivace street artových a graffiti umělců prosadit se ve veřejném prostoru a prostřednictvím své tvorby vyprávět či sdělovat příběh, situaci.

²⁷⁸Viz 9 – 10., <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1183619616-kultura-cz/411233100152007/obsah/153660-pet-art-renaty-filipove/>, <http://www.veronikarichterova.com/>, <http://www.filipovarenata.com/fotoalbum/pet-art/Pet-art/>, <http://namesfest.net/autogallery2106.html?show=UMELCI%20-%20ARTISTS%20FBRAD%20DOWNEY>, 28. 12. 2012

²⁷⁹tedy v rámci užití tvorby, originálního nábytku a doplňků do domácnosti, nebo třeba v prostoru zahrady, <http://pinterest.com/ladyle/stare-veci-nove-vyuziti/>, <http://www.recyclart.org/2012/page/6/>, 28. 12. 2012

Dětem předložím ukázky tvorby autora jménem Buff Diss, skupiny Collective Multipraktik a fotografický záznam projektu Hope.²⁸⁰

3.3.3.1 Postup tvorby

- Děti budou rozděleny do skupin.
- Při společné procházce dostane každá skupina za úkol vymyslet a zachytit pomocí fotoaparátu situace, kdy je jedna či více postav v interakci, vzájemné nebo s prostorem.
- Na základě fotek vybere každá z nich jednu konkrétní situaci, zachytí a zobrazí ji na vybrané ploše lepicí páskou.

3.3.3.2 Pomůcky pro tvorbu

Notebook s reprodukcemi tape graffiti děl, fotoaparát, lepicí pásky.

3.3.4 Reverse graffiti

Pro případ práce na prvním stupni jsem zvolila realizaci formou šablon, jako prostředku ozvláštnění a zároveň běžné street artové techniky, pro niž je typický princip zjednodušení.

Motivací a zároveň inspirací pro tvorbu nám bude pohádkové prostředí animátora a režiséra Hayaoa Miyazakiho, jeho animačního studia Ghibli (Princezna Mononoke, Cesta do fantazie, Můj kamarád Totoro) nebo fotografie budov opuštěných měst z různých oblastí světa.²⁸¹ Na jejich základě zvolíme společné téma město duchů, do nějž můžeme začlenit i fantaskní postavy mechového graffiti.

²⁸⁰ Viz 1.11.3, Viz 9 – 10.

²⁸¹ Viz 9 – 10.

Nakreslíme několik návrhů podoby města, poté jeden z nich vybereme a dle něj si rozdělíme jednotlivé motivy. Každý žák vytvoří pro svůj motiv návrh šablony. Před kresbou sdělím žákům pravidla pro jejich tvorbu, předložím jim obrazové ukázky šablon, případně přehraji video s postupem známých autorů Paula Curtise nebo Alexandra Oriona.²⁸²

3.3.4.1 Postup tvorby

- V tomto případě hraje prostor pro umístění klíčovou roli a tvorbu by bylo možné realizovat pouze, kdyby se v našem okolí nacházela opravdu znečištěná plocha. Zároveň by bylo nutné uvažovat nad bezpečností místa pro žáky a jeho dostatečnou rozlohou pro doplnění mechovým graffiti.²⁸³
- Nakreslíme několik jednoduchých návrhů, jak by mohlo město duchů vypadat a z nich vybereme jeden konkrétní, podle kterého si rozdělíme jednotlivé motivy.
- Při vymýšlení motivu dbáme na to, aby nezůstaly na papírovém či jiném podkladu žádné samostatné ostrůvky. Vše musí být spojeno alespoň tenkým proužkem papíru, jinak nevznikne požadovaný motiv. Výjimka je možná jedině u samolepicí fólie. Motiv by neměl být složitý, abychom byli schopni ho realizovat. Jsou dvě základní možnosti, jak šablonu vytvořit. Jedna z nich vypadá jako ucelený stín, druhá vytváří za pomoci spojených linií a bodů konkrétní tvar.
- Šablonu je třeba zpevnit, nalepit na karton, čtvrtku, zalaminovat, vytisknout či překreslit na samolepicí fólii. Motiv vyřízneme nebo vystřihneme. Při vyřezávání je nutné šablonu podložit.
- Na libovolném podkladu vyzkoušíme, jak bude přetištěná šablona vypadat, abychom ji mohli případně upravit.

²⁸² Viz 9 – 10, <http://www.youtube.com/watch?v=JwsBBIIXT0E>,
<http://www.youtube.com/watch?v=prKkGQ7gQ3I>, 5. 1. 2013,

²⁸³ Viz 3.3.5

- Pro samotnou realizaci potřebujeme už jen lepicí pásku pro dobré upevnění. Motivy umístíme a přeneseme na plochu, dle předkresleného návrhu, pomocí kartáče a mýdlové vody nebo vysokotlaké vodní pistole.

3.3.4.2 Pomůcky pro tvorbu

Notebook s reprodukcemi a videoukázkami, fotoaparát, balicí papír, tužky, karton, samolepicí fólie, lepicí páska, kartáče, kbelík, mýdlová voda.

3.3.5 Mechové graffiti

Jako motivaci a inspiraci pro tvorbu mechového graffiti využijí, mimo ukázky jeho tvorby v ulicích,²⁸⁴ jako u reverse graffiti pohádkové prostředí, konkrétně fantaskní postavy duchů. Těmito motivy doplníme a dotvoříme již vzniklý obraz města duchů.

3.3.5.1 Postup tvorby

- Vybrat vlhké a stinné místo, které je vhodně umístěno pro další údržbu.
- Žáci na základě obrazových ukázek, ale především vlastní fantazie, vytvoří návrhy postav duchů, ze kterých následně vyberou nejzajímavější a tu začlení do vzniklé kompozice města duchů.
- Je nutno zvážit, dobře zvolit a shodnout se na umístění jednotlivých postav, aby vhodně dotvářely vyobrazení města.
- Vytváření mechové hmoty bych, z důvodů bezpečnosti, nepřenechávala žákům. Pro zajímavost by bylo možné je před nimi realizovat. V mixéru je třeba smíchat očištěný mech, podmáslí, vodu a vodní gel.²⁸⁵

²⁸⁴Viz 9 – 10.,

<http://www.google.cz/search?q=moss+graffiti&hl=cs&tbo=u&tbm=isch&source=univ&sa=X&ei=ITnoUMzIO4EtAbjl4H4Aw&ved=0CC4QsAQ&biw=1280&bih=605>, 5. 1. 2013

- Za pomoci štětce a vzniklé hmoty přeneseme motivy duchů na vybranou plochu a dotvoříme tak celistvý obraz.
- Vytvořené motivy pravidelně zavlažujeme.

3.3.5.2 Pomůcky pro tvorbu

Notebook s reprodukcemi mechového graffiti a postav duchů, fotoaparát, papíry, tužky, potřeby pro tvorbu mechové směsi,²⁸⁶ nádobu na mechovou směs, štětce.

3.4 Reflexe realizovaných částí výtvarné řady

3.4.1 Reflexe informační části

Dokument

V průběhu sledování dokumentu získali žáci v základu informace především o street artu, důvodech autorů pro tvorbu,²⁸⁷ obsazích sdělení,²⁸⁸ jeho formách²⁸⁹ a umístění. Narazili na střet této tvorby s míněním veřejnosti a se zákonem, konkrétně o možném trestním dopadu na autora.

Já jsem získala názory a postoje žáků k tvorbě, které jsou užitečné pro výzkumnou část diplomové práce.

Při sledování dokumentu jsem objevila jisté nedostatky v komunikaci z mé strany, které se pokusím napravit. Jedná se především o větší pozornost a pohotovější reakce na chování a výroky žáků. Projevovat zájem a podněcovat k diskusi i ty, kteří se tolik nezapojují.

Shledala jsem přínosným sledovat dokument po částech, abych lépe udržela pozornost žáků a nezahltla je najednou velkým množstvím informací. Diskuze zabere zároveň tolik

²⁸⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=GBslljmgm7o>, 24. 12. 2012

²⁸⁶ mech, 350 ml vody, 60 ml podmáslí, 2 lžičky hydrogelu, mixér

²⁸⁷ Ozvláštnění místa, pobavení kolemjdoucích, sdělení názoru

²⁸⁸ například kritice bezdomovectví nebo vyprávění příběhů prostřednictvím lidských portrétů

²⁸⁹ šablonách, plakátech, drobné úpravě již existujících součástí města, objektové tvorbě, kresbě, malbě...

času, že ani není možné sledovat dokument v kuse. Díky jeho rozdělení získá pedagog příležitost doplnit v další hodině otázky, které ho nenapadly při sledování první části.

Příjemně mne překvapil zájem žáků, jejich ochota a schopnost reagovat na dotazy, podněty i na sebe navzájem. Některé názory a postřehy mě zaujaly, nečekala bych je od žáků této věkové kategorie.

Dokument ve spojení s diskuzí vnímám každopádně jako zajímavou formou získávání informací i odlišných pohledů na graffiti a street art. Je pro ni však nutno vymezit dostatek času.

Reprodukce street artových a graffiti děl

Na začátku jsem dětem zopakovala a objasnila informace, které jsme si minule nedořekli. Zdůraznila jsem, že i když se nám graffiti a street art líbí a mohou pro nás být uměním, jsou mimo povolené plochy nezákonné a trestné. Ke srovnání reklamy a pouličního umění jsem doplnila informaci o nelegální reklamě.

Na tabuli jsem předepsala otázky, vysvětlila žákům průběh činnosti, rozdala jim reprodukce a papíry na psaní.

Otázky, vztahující se k reprodukcím street artových a graffiti děl, jsem však měla s žáky projít jednu po druhé a upřesnit, co se po nich chce. Žáci měli problémy s porozuměním slovům inspirace a techniky, která jsem jim následně vysvětlila. Někteří z nich ale při vysvětlování nedávali pozor, což jsem měla ohlídat.

Psaní odpovědí bylo pro děti náročné a stále se na něco ptaly. Pro lepší představu jsem žákům ukázala jednu z reprodukcí a odpověděla k ní na předepsané otázky. Někteří si i přesto nebyli zcela jisti. Průběžně jsem zjišťovala, že často odpověď znali, jen ji nedokázali formulovat písemně. Příště je třeba více promyslet přesné znění otázek a jejich srozumitelnost pro žáky.

Vhodnější by bylo si rovnou sednout do kruhu, nechat je nad reprodukcemi chvíli uvažovat a pak si zahrát hru na role. Dětem se mnohem lépe mluvilo, než psalo a aktivita by zabrala i méně času.

Vždy jsem žákům připomněla, aby ukázali reprodukci ostatním. Ti věděli o čem je řeč a případně se dokázali vyjádřit.

Potěšilo mne, kolik toho některé děti vymyslely a co je napadlo. Alice porozuměla sdělení, v němž jsou motivem vojáci malující na zeď symbol míru, jako kritice války. Filip výborně popsal graffiti a důvody pro jeho tvorbu jako označování teritoria. Lukáš pro změnu odhalil jako jeden z důvodů autora pro tvorbu pobavení okolí.

Společně jsme přišli i na další, například u vyobrazení kola a auta jsme objevili souvislost s problematikou znečištěného ovzduší i s kritikou obezity. Některé důvody jsem musela žákům objasnit já, jako prožitek dobrodružství tvůrců Pixação, při práci na vysokých budovách, nebo Zezaa v kanalizaci. Zde jsem zdůraznila, že nejde o dobrý nápad a je to spíše život ohrožující hloupost.

S rozeznáváním technik měli žáci občas potíže. Překvapilo mne, že většina z nich nedokázala rozeznat kresbu od malby. Oproti tomu jeden z chlapců, při bližším popisu, poznal a sám pojmenoval techniku mozaiky.

Žáci reagovali pozitivně především na reprodukce tvorby dispatchwork a guerilla knitting.

Diskuze je zpočátku bavila, byla pro ně přínosná především v oblasti znalostí a přehledu o tématu, ale byla příliš dlouhá a únavná. Je třeba vymyslet, zda ji rozčlenit, nebo doplnit jinou aktivitou a později se k ní vrátit.

3.4.2 Reflexe tvorby objektů z odpadového materiálu

Žáky zaujala ukázka z filmu Ropáci, postavy se jim jevily jako mutanti a označovali je například za křížence želvy a hrocha. Jeden z nich se dokonce ujišťoval, zda tato zvířata doopravdy neexistují.

Vysvětlila jsem jim souvislost filmu s upozorněním na konkrétní problematiku znečištěného ovzduší a zničeného životního prostředí. Na to jsem navázala volbou tématu výtvarné řady, jako formy komentáře či kritiky zacházení s odpadem v dnešní společnosti.

Představa obžvlých odpadových postav žáky pro činnost motivovala, do práce se pustili s chutí a bylo znát, že se těší i na jejich instalaci.

Pracovali samostatně i ve skupinách. Vypořádali se s materiálem i zadáním, ačkoli někteří z nich ho zcela nedodrželi. Ti, kteří se jím řídili, velmi obstojně napodobili charakteristické znaky konkrétních zvířat (například žirafy, žraloka, ptáka nebo chobotnice). Ostatní tvořili postavy podobné spíše lidem či robotům, ale nemyslím si, že to bylo na škodu. Zkrátka dali průběh své fantazii. V každém z děl se projevila žákovská osobitost. Zpozorovala jsem také daleko větší odvalu, co se týče velikosti objektů i úpravy odpadového materiálu.

Jediným zásadním problémem bylo zacházení s tavnými pistolemi. Bylo jich méně, než jsem původně očekávala. Žáci kvůli nim museli své výtvary přenášet k zásuvkám a někteří měli při práci s nimi potíže, přestože paní učitelka předeslala, že jsou na ně zvyklí. Tento problém jsme částečně vyřešili mou asistencí a použitím lepicí pásky.

Při instalaci byla nezbytnou podmínkou přítomnost dvou dospělých osob. Žáci zpočátku chodili po okolí a trvalo jim, než se rozhodli, kam svá díla umístí. Některá z nich se bohužel v průběhu instalace poničila. Vysvětlila jsem jim, že i to může být jedním z úskalí umístění děl v exteriéru. Snažili jsme se je instalovat tak, aby byla co nejlépe vidět. Z důvodů bezpečnosti však pouze v blízkém okolí školy. Nyní můžeme jen sledovat, co se s objekty stane v průběhu času, případně jak na ně zareaguje okolí.

3.4.3 Reflexe tvorby tape graffiti

Prohlédli jsme si s žáky ukázky tape graffiti děl, přednesla jsem jim tvorbu, jako způsob sebeprosazení v prostoru a pobavení kolemjdoucích vyjádřením postav ve vzájemné interakci. Zdůraznila a vysvětlila jsem, že potřebujeme podklad, který bude v kontrastu s lepicí páskou, aby díla dobře vynikla. V reakci na ukázku děl, začali žáci ihned přemýšlet nad jejich umístěním a vyslovovali své návrhy.

Původní plán byl nafotit několik variant zobrazení postav, následně z nich jednu vybrat a realizovat ji. Žáci však reagovali tak rychle, že by bylo focení spíše nadbytečným procesem. Sami se rozdělili do dvojic nebo skupin, postavy nejprve obkreslovali křídou a následně vylepovali páskou. Musela jsem jim zopakovat, že je nutno zachytit postavy v situacích a ne pouze staticky, což se žákům nakonec vcelku povedlo. V průběhu činnosti

se objevil problém s nedostatkem nůžek, který jsme ihned vyřešili. Jiný materiální problém již nenastal.

Díla jsme nakonec vytvořili pouze na jednu zeď, protože v množství 16 žáků nebylo možné nechat je rozprchnout po okolí. Pro příště bych je rozdělila do menších skupin s dospělým dohledem, nebo by se prostřídali. Přičemž ostatní by byli zaměstnáni jinou aktivitou v budově školy.

U žáků jsem při tvorbě pozorovala dětskou radost a nadšení, což bylo jistě způsobeno neobvyklostí tvorby i příležitostí umístit ji venku.

4 Výzkumná část

4.1 Terénní výzkumná sonda - Případová studie

Na počátku projektu jsem formulovala předpoklady a stanovila výzkumné otázky.

Během sledování dokumentu a při práci s obrazovými reprodukcemi povedu s žáky skupinovou diskuzi a realizuji pozorování. Jejich průběh zdokumentuji prostřednictvím polních poznámek a videozáznamů.²⁹⁰ V závěru projektu předložím žákům k vyplnění dotazníky.

Na základě analýzy získaných dat z polních poznámek, videozáznamů, skupinové diskuze a dotazníků, potvrdím nebo vyvrátím své předpoklady, zodpovím výzkumné otázky, případně vyvodím konkrétní závěry a další postupy.

4.1.1 Cíle výzkumné sondy – Případové studie

Cílem tohoto výzkumu není vytvořit ucelenou teorii, ale, vzhledem k podmínkám a rozsahu práce, získat, analyzovat a následně interpretovat data,²⁹¹ využitelná pro

²⁹⁰ Souhlasy s nahráváním příkládám v příloze, viz 9 – 11.

²⁹¹ názory a postřehy dané skupiny žáků, preferované obsahy a formy graffiti a street artu

progresivní plánování a optimální zařazení problematiky graffiti a street artu do výuky výtvarné výchovy na 1. stupni ZŠ.

Výzkumný postup může posloužit jako modelový příklad pro pedagogy na 1. stupni ZŠ.

Získané informace mohou být přínosné pro pedagoga v dané třídě a pro další práci s touto problematikou v hodinách výtvarné výchovy.

4.1.2 Předpoklady

Předpoklady jsem formulovala na základě zkušeností, získaných pohybem v terénu (z reakcí osob z mého okolí a veřejnosti na graffiti a street art, které jsem sledovala na internetu, sociálních sítích nebo v médiích).

Předpokládám že,

Žáci zaujmou alespoň některé způsoby a techniky street artové tvorby.

Žáky osloví obsahová stránka vybraných děl.

Žáky zaujmou ekologické formy graffiti a street artu.

Umístění děl v prostoru ulice motivuje žáky více, než umístění ve škole.

Prostředí ulice děti více inspiruje k vlastním nápadům a tvorbě.

Názory žáku na graffiti a street art budou ovlivněny jeho nelegalitou a míněním jejich okolí.

4.1.3 Výzkumné otázky

Jak žáci zareagují na graffiti a street art?

Jaké postoje zaujmou žáci vůči graffiti a street artu?

Za jakých okolností by žáci na prvním stupni akceptovali street art a graffiti ve výuce? Co pro to musí učitel udělat?

V jaké podobě by měli žáci zájem o graffiti a street art ve výuce výtvarné výchovy?

4.1.4 Charakteristika výzkumného vzorku - třídy

Jedná se o malotřídní školu nedaleko Prahy, paní učitelka je velmi otevřená novým oblastem výuky. Výtvarnou výchovu propojuje například s land artem či instalací objektů, takže vedení školy je celkově nakloněno exteriérové tvorbě. Její okolí je pro ni též relativně dobře uzpůsobené a bezpečné. Zároveň zkouší nové a neobvyklé techniky, žáci by tak měli mít zájem o nové formy a postupy ve výtvarné výchově.

Street artem ani graffiti se však nikdy nezabývali, maximálně se o něm stručně zmínili.

Tato třída se mi jeví jako vhodná pro výtvarný projekt, v rámci kterého chci zjistit, jak budou děti na street art a graffiti reagovat a zda by ho akceptovaly jako součást výuky.

4.1.5 Charakteristika zkoumaného pole

Během své práce jsem, na základě informací získaných v knižních publikacích, veřejných diskuzích, na sociálních sítích a ze svého okolí, usoudila, že graffiti je pro většinou, především dospělou, společnost těžko srozumitelným nelegálním vandalismem a příliš ho nepřijímají. Street art je, díky svým různorodým často méně násilným formám a především díky své obraznosti a srozumitelnosti, přijímán lépe. I přesto vyvolávají tyto způsoby tvorby ve společnosti rozporuplné názory a reakce. Zajímalo mne, zda žáci zareagují na graffiti a street art obdobně jako dospělí, když jim o nich poskytnu dostatek informací.

Jsem přesvědčená, že, neobvyklým umístěním děl ve veřejném prostoru, zajímavými a originálně pojatými technikami, svou provokativností, odporem i potenciálem propojení s jinými oblastmi vzdělávání, vyvolají v žácích zájem.

4.2 Metody výzkumné sondy - Případové studie

4.2.1 Skupinová diskuze

Diskuzi realizuji v průběhu informační části výtvarné řady, během sledování dokumentu a při rozhovorech nad obrazovými reprodukcemi street artových děl. Její průběh budu nahrávat na video a následně analyzovat.²⁹² Cílem skupinové diskuze je zjistit reakce, postřehy a názory žáků na graffiti a street art.

4.2.2 Pozorování

Přímé, zúčastněné, zjevné, krátkodobé, strukturované. Předem jsem si stanovila, které oblasti chci pozorovat a na co se zaměřím.

- **Cíl pozorování** - Zmapovat reakce žáků na graffiti a street art a jejich případné proměny. Vyhledat a zaznamenat, co konkrétně žáky zaujalo a ověřit to prostřednictvím dotazníků.
- **Předmět pozorování** - Zjištění názorů a reakcí žáků na graffiti a street art, preferovaných obsahů a forem, postojů k nim a zájmu o jejich zařazení do výuky.
- **Kategorie pozorování** - Reakce a názory žáků na umístění graffiti street artu ve veřejném prostoru, reakce žáků na informační zdroje, způsoby tvorby, obsahy sdělení, sledování vlivů působících na názory žáků.
- **Harmonogram** - Pozorování realizuji v průběhu výuky výtvarné řady v malotřídní škole po dobu tří dvouhodinových vyučovacích bloků.
- **Prostředky shromažďování dat** - Reflektování a poznámkování z hodin spolu s nahrávkami na videokameru.

²⁹² Viz 3.3.1 – Sledování dokumentu, Viz 9 – 9.

4.2.3 Dotazník

Dotazníky vyplním s žáky po odučení výtvarného projektu. Všechny otázky si společně projdeme a vysvětlíme.

Cílem dotazníku je zjistit názory žáků na zařazení tématu do výuky, preferované zdroje informací, obsahy, formy tvorby a důvody, které by žáky k tvorbě vedly. Dotazník přikládám jako přílohu k diplomové práci.²⁹³

4.3 Průběh výzkumné sondy - Případové studie

Kódováním dat, získaných analýzou pozorování, skupinové diskuze a dotazníků, jsem vytvořila následující kategorie.

Výroky žáků jsou uvedeny v původní podobě z důvodů zachování autenticity. Jména žáků byla, v zájmu zachování jejich soukromí, změněna.

4.3.1 Kategorie získaných dat

4.3.1.1 Názory a reakce žáků na aspekty tvorby ve veřejném prostoru

Umístění, podoba i obsah díla celkově ovlivňují pohled žáků na graffiti a street art ve veřejném prostoru, především proto jsem se na ně zaměřila.

Důvody pro umístění a umístění díla

Co se týče umístění, mají žáci jasno v tom, která místa by pro tuto tvorbu schválili a která ne. Níže uvedené výroky jsem zaznamenala v průběhu sledování dokumentu, v návaznosti na děj a mé otázky.

Moje otázka: „Líbilo by se vám, kdyby bylo dílo umístěno někde ve městě?“

Eliáš: „No třeba tam, jak chodí skejtaři, tam by to možná mohlo být.“

²⁹³ Viz 9 - 12.

Sandra: „ V nějakým podjezdu jak tam jezdí auta. Tam vždycky kreslej.“

Dominik: „ A nebo tam jak tančí street dance, ve městě nebo v tanečních klubech.“

Žáci jednoznačně odpověděli, že graffiti a street art na domech by jim vadili. Následně doplnili, o jaké budovy by se jednalo. Zde se projevila spojitost se soukromým vlastnictvím i chápáním některých budov a objektů jako kulturně, umělecky či historicky hodnotných.

Dodatek Sandra: „Mně by to vadilo na mém baráku, kdyby to bylo.“

Dodatek Daniel: „ Mě by se to nelíbilo, kdyby to bylo na nějakých památkách.“

Viz reakce na úpravu sochy Napoleona přilepením přívěšku na nos:

Eliáš: „No tohle by se mi teda nelíbilo, ničí to významnost. Jakože to toho pána nebo tu paní uráží.“

Sandra: „ Když už to tam přilepil, tak to bylo ničení.“

Ačkoli samotná akce žáky mnohdy pobaví, umístění či ovlivňování dopravního značení odsuzují, nesouhlasí s ním a svůj názor dokáží zdůvodnit.

Viz reakce žáků na přemísťování pásky nebo úpravu (pomalování, polepení) dopravního značení:

Eliáš: „ S tím nesouhlasím, protože je to ničení veřejný dopravy, majetku. Je to veřejný pro auta.“

Jakub: „ Protože by tam někdo mohl jít a zakopnout o to.“

Tomáš: „Já bych zavolal policajty.“

Jakub: „Protože kdyby ty značky upravovali, nebylo by vidět, že je na ní třeba stopka.“

V průběhu sledování dokumentu jsme naráželi na další místa, kde by žáci pouliční umění tolerovali. Jednalo se o opuštěné zchátralé budovy, sklady, zdi továren, prostory u silnic a dálnic.

Viz výrok Sandry: „ Nebo na nějakým baráku, ktorej hořel, nebo se tam něco stalo. Prostě už je hodně starej.“

Viz výrok Dominika: „ Tady by to nevadilo, protože zeď továrny k ničemu moc neslouží.“

Když jsme se dostali k tématu umístění graffiti a street artu na ulici/v galerii, žáci se vyjádřili spíše pro umístění děl na ulici. Porozuměli důležitosti kontextu místa pro dílo samotné.

Viz výrok Dominika: „Nebo to v galerii nedává takovej význam, třeba jak tam ten pán dával obraz toho bezdomovce, tak to by v galerii nemělo význam.“

Také pochopili, že motivem autorů pro umístění díla je, aby ho vidělo co možná nejvíce diváků a zdarma. Toto porozumění bylo zřetelné i z odpovědí na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl.

Viz výrok Sandry: „Na ulici to vidí všichni a v galerii jenom ti, kteří tam jdou a třeba si to zaplatí. A na ulici je to taky zadarmo a pro všechny.“

Žáci objevili také souvislost místa s prožitkem dobrodružství a adrenalinu ze strany autora.

Viz výrok Eliáše: „ Protože v galerii už to pro ně není takový dobrodružství.“

Co se týče řešení problematiky graffiti a street artu ke spokojenosti většiny, vymysleli žáci různé způsoby. Vyčlenění objektů pro tvůrce, obdobu legálních ploch, dohodu autorů s majiteli nebo omezení na objekty, které mají autoři ve svém vlastnictví.

Viz výroky:

Jindřich: „Kdyby někdo postavil pro tyhle lidi nějakou místnost, kde by měli velký desky a na ně by mohli čmárat jak chtějí. A třeba každěj měsíc nebo tejdě by se měnili, aby to na to mohli kreslit. A byli by spokojení i ty kreslíři i ty lidi, že jim nikde nečmáraj.“

Dominik: „ Nebo jak kreslila na ten barák, tak by se mohla dohodnout s těma lidma, co tam bydlí, jestli by se jim to líbilo.“

Eliáš: „Ještě mě napadlo, že lidi by si to mohli dělat na svůj dům.“

Důvody pro tvorbu a obsah sdělení

Z důvodů tvorby většinou vychází i obsah sdělení, proto jsem tyto dva aspekty spojila.

Při sledování dokumentu žáky zaujal komentář bezdomovectví ve městech, kdy autor nedaleko místa, kde bezdomovci přespávali, instaloval vyobrazení jednoho z nich v životní velikosti.

Viz reakce Dominika: „ Aby všichni viděli, jak to ničí ty bezdomovce. Nebo to tam dává proto, že tam ty bezdomovce nechce. Chce prostě, aby šli jinam nebo aby měli domov.“

Zmínili také důvody pro malbu na zdi továrny, jako formu kritiky vztahované ke konkrétní budově a jejímu významu.

Viz výrok Dominika: „ No ten kouř z továrny zneškodňuje přírodu a z toho to vzniká.“

Viz výrok Eliáše: „ No je to tak, že lidi tu továrnu třeba nemají moc rádi.“

Jedna z žákyň objevila, dříve než jsem to zmínila já sama, v podstatě hlavní poselství graffiti. Tento poznatek odvodila pouze z vizuální podoby písma, kterou viděla v dokumentu.

Viz výrok Sandry: „Oni jak to píšou, tak to je úplně jinej jazyk. To mají mezi sebou jinej jazyk, aby to ty lidi nepřečetli. No protože když používaj ty různý divný písma.“

Při zkoumání obrazových reprodukcí se žáci pozastavili především nad vyobrazením vojáku, kdy bez problémů porozuměli jeho sdělení.

Viz výrok Katky: „ Že jsou tam vojáci a malujou ten znak míru. Tak asi zákaz válek nebo něco takovýho.“

Jeden z žáků objevil souvislost díla, které podporovalo cyklistiku oproti automobilové dopravě, s upozorněním na znečištěné ovzduší.

Viz výrok Jakuba: „Nebo protože auta ničí životní prostředí, tak aby tolik nejezdily.“

K těmto tématům se žáci zpětně vrátili i při diskuzi, takže v nich zjevně zanechala stopy.

Při zamýšlení se nad důvody autorů pro tvorbu zmiňovali žáci jednoznačně nejčastěji upoutání pozornosti, prezentaci své tvorby a zkrášlení či ozvláštnění okolního prostředí.

Viz výroky žáků Tomáš: „Aby se ukázal, že to umí.“

Zbyněk: „Dal to tam, aby to zhezčil, aby na to upoutal.“

Eliáš: „Je to zobrazený venku, aby to všichni viděli.“

Ondřej: „..., aby si toho lidi všimli, trojka je, že to chtěl vylepšit.“

Někteří z nich objevili v díle i záměr pobavit diváka. Viz odpověď na otázku: „Jak jinak ještě mohl chtít autor (dokresleného květináče do podoby balónu) zapůsobit na lidi?“

Tomáš: „ No srandou.“

Obdobně reagovali i na úpravu telefonní budky nebo na tvář vystříhanou z keře.

Reakce a názory na podobu díla

Většina žáků, až na výjimky, nesouhlasí s tím, že fyzické ničení věcí je umění. Jasně si uvědomují, co je pro ně vandalismus.

Výrok Brada Downeyho: „Vloupat se do auta, nakopnout holuba, rozbít okno. To jsou všechno věci, co se dají považovat za street art, pokud je nazýváte uměním.“

Viz reakce: „ Ne určitě nesouhlasím.“ (12 z 16 žáků)

Výjimka Eliáš: „Jo to by bylo srandovní umění.“

Na otázku: „Jak by se mohli kolemjdoucí zapojit?“, odpověděl jeden z žáků, v souvislosti s předchozím výrokem, takto:

Jindřich: „ No kdyby to byl slušnej člověk, tak by s nima určitě nepokračoval. Odehnal by je od toho, protože to není slušný. To není umělec, když rozbíjí okno.“

Na tvorbu postavy z odpadků reagovali žáci se zájmem, viz výrok Sandry: „ On z toho něco vyrobí ne?“, úsměvem a komentáři: Jindřich: „To je hustý.“

Toto zjištění pro mne bylo velmi pozitivní, protože mohu předpokládat jejich obdobnou reakci na výtvarnou činnost, kterou budeme společně realizovat. Žáci zjevně oceňují spíše využívání nepotřebných předmětů a jejich instalaci, než přímé zásahy do objektů a staveb

městského mobiliáře. To se týká i umístění děl do nevyužívaných prostor, kde by žákům nevadilo ani graffiti.

Při prohlížení reprodukcí zaujal žáky objekt na hranici graffiti a street artu, v němž byl zakódován podpis autora. Bavilo je luštit jeho jméno.

Dále reagovali pozitivně především na výrazně barevnou tvorbu, například dispatchwork, mozaiku a guerilla knitting, které je zaujali použitým materiálem. U guerilla knitting žáci opět hádali, jak mohlo být dílo vytvořeno.

Viz výroky Eliáš: „No nějakou lepicí pavučinou, jako spřádaj ty brouci nebo pavouci.“

Jakub: „ Nebo z provázků.“

Je patrné, že zkoumání děl a odhalování způsobů, jak byla vytvořena, může být pro žáky dobrou motivací. Zaujetí těmito způsoby se mi potvrdilo, když si žáci měli v diskuzi zpětně vybavit, který je nejvíce oslovil.

U děl také často oceňují jejich viditelnou pracnost a časovou náročnost.

Viz výrok Sandry o guerilla knittingu: „ Ty jo to muselo trvat dlouho.“

Největší pobavení v nich vyvolalo dotváření prostoru pomocí kresby a drobných zásahů. Například dokreslení květináče do podoby létajícího balónu nebo nalepení náplasti na starý dům. Humor a hra s prostorem tedy značně ovlivňují postoj žáků ke street artu v pozitivním slova smyslu.

Reakce a názory na nelegalitu tvorby

Když měli žáci zmínit negativa tvorby, jako hlavní uvedli jednoznačně absenci souhlasu a povolení. *Viz výrok Ondřeje: „ Nebo že se nezeptaj vůbec.“, Sandry: „Že to tam maj bez dovolení.“*

Nelegalitu tvorby si dobře uvědomují, jak je patrné z předchozích výroků. Jsou si plně vědomi dopadu na autora. *Viz odpovědi na otázku – „Jaká rizika hrozí autorům graffiti a street artu?“*

Daniel: „ Můžou je zatknout za poškozování cizího majetku.“

Sandra: „ A hlavně jim to musej zaplatit, aby si to mohli přetřít, kdyby tam nechtěli tu barvu.“

Někteří z žáků mají i osobní zkušenost.

Viz výrok Jindřicha: „„Já mám jednu zkušenost, bylo to asi před půl rokem. Načmárali nám na vrata různé věci a museli jsme to řešit u soudu. Byli tam různé sprostý slova a jména a ty lidi dostali pokutu.“

Další si vybavují konkrétní případy z médií a zajímají se o jejich dohru.

Viz výrok Lenky: „Já jsem viděla na zdech různé sprostý slova o Klausovi. Tak jestli za to můžou taky dostat pokutu?“

Sandra: „A ve zprávách říkali, že prezidentovi udělali ty tykadla.“

Žáci si též spojili nelegalitu tvorby s chováním autorů, jejich opatrností a nejčastější dobou realizace.

Viz výrok Sandry: „Oni to dělají často večer.“

Velmi překvapivý pro mne byl výrok jednoho z žáků, který si spojil graffiti a jeho nelegalitu s osobami romské národnosti. Zde se objevil jasný předsudek, patrně pramenící z vlivu mínění jeho okolí. Tyto spojitosti by jistě stály za další zkoumání.

Viz výrok Tomáše: „Podle mě to dělaj spíš cikáni graffiti.“

Žáci připouští, že přijetí graffiti a street artu by záleželo na místě, podobě díla a okolnostech jeho vzniku. Nelegality jsou si vědomi, ale nespátřují ji jako nepřekonatelný problém.

Stejně tak nespojují nelegalitu s vlastními vstupy do veřejného prostoru. Vcelku rychle tuto tvorbu přijali, jako součást výuky, a nepátrali po tom, zda máme povolení.

Reakce na hodnotu díla

V jistých chvílích se u žáků projevilo zřetelné porozumění umělecké hodnotě graffiti. Například když jsme měli možnost srovnat psaní sprostých slov po zdech a graffiti z výstavy.

Viz výrok Sandry: „To umí každé, napsat to normálním písmem.“

Při sledování části dokumentu, kde byl představen sběratel street artových děl, odpověděli žáci na otázku: „Jakou výhodu může mít sběr děl na ulici?“

Viz výroky Tomáš: „Může to prodávat.“

Ondřej: „ Nebo jak to sbírá, tak ten kdo to maloval tak je slavnější.“

Uvědomili si tak, že dílo může mít i jinou než uměleckou hodnotu a je prodejné. Zároveň je ihned zajímavé, kolik by takové dílo mohlo stát.

Chápání hodnoty můžeme pozorovat i v Dominikově reakci na otázku: „Kdybyste vy vytvořili dílo a vystavili ho na ulici, chtěli byste, aby ho někdo sbíral nebo aby tam zůstalo?“

Dominik: „Aby tam zůstalo, to je i krádež jako.“

4.3.1.2 Názory a reakce žáků na konkrétní informační zdroje

Tato oblast pozorování byla důležitá z hlediska dalšího využití informačních zdrojů pro výuku graffiti a street artu.

Dokument

Žáci vydrželi sledovat dokument zhruba dvacet minut, přičemž někteří z nich reagovali po celou dobu na mé dotazy, vyjadřovali své postřehy, poznámky nebo se sami ptali. Mé otázky a poznámky přispěly k uvědomování si některých podstatných momentů, udržení pozornosti i ke zjištění jejich názorů a postojů.

V dokumentu byly pasáže, které je upoutaly a vyvolaly v nich emotivní reakce. Ať již pobavení, překvapení či pobouření. Tyto pasáže každopádně také přispěly k udržení jejich zájmu.

Dokument neshledávám ideálním, ale nikoliv špatným, informačním zdrojem. Zájem a pozornost žáků mne příjemně překvapily. Jejich dlouhodobější udržení však nemusí být pravidlem pro každou skupinu.

Rozhodně bych doporučila rozdělení dokumentu na kratší úseky, z nichž bychom si získané informace a postřehy zopakovali a shrnuli. Zároveň musí proběhnout příprava učitele, během které dokument shlédne, zapíše si podstatné informace, poznámky a otázky.

Reprodukce street artových a graffiti děl

Odpovědi na otázky k reprodukcím příkládám v příloze.²⁹⁴

Obrazové reprodukce žáky zaujaly. Jakmile je dostali do ruky, vzájemně si je prohlíželi a komentovali, čehož jsem měla ihned využít.

Zpočátku reagovali na otázky k reprodukcím zmateně. Příště bych použila méně otázek, každou z nich bych si s žáky přečetla a zjistila, zda jí porozuměli. I přesto, že jsem jim uvedením konkrétního příkladu ukázala jak odpovídat a o otázkách jsem s nimi mluvila, bylo pro většinu z nich problémem odpovědět na všechny.

Jednalo se ale především o písemnou formu. Jakmile měli žáci příležitost vyjádřit se slovně, šlo vše lépe. Pro příště bych volila rovnou společnou diskuzi. Přestože se styděli, nakonec se každý z nich ke své reprodukci, byť jen stručně nebo s mou pomocí, vyjádřil.

Odhadování některých technik a důvodů autorů pro tvorbu bylo pro žáky zajímavé a přínosné především v oblasti znalostí o rozmanitosti graffiti a street artu. Přesto, nebo právě proto, si při shrnutí našich poznatků na tabuli nezapomněli na všechny zmíněné oblasti této tvorby.

Závěrem pro zařazení do výuky tedy je, že nad obrazovými reprodukcemi je mnohem lepší a přínosnější rovnou diskutovat, komentovat je a otázky používat v průběhu debaty.

Zároveň z této aktivity jednoznačně vyplývá, že v kratším časovém úseku není možno postihnout a objevit rozmanitost tvorby v plné šíři.

²⁹⁴ Viz 9 – 13.

Výstava v galerii

Když jsem zmínila možnost návštěvy street artové a graffiti výstavy, žáci se k ní vyjádřili kladně. Zároveň, vzhledem k postoji že graffiti a street art patří spíše na ulici, vyjádřili zájem o díla, která by přímo v galerii vznikla, ne o jejich reprodukce.

Viz výrok Jindřicha: „Když je to udělaný přímo, tak je to jakoby naživo, jako normálně v životě. Když je to vyfocený, tak to může zkreslovat. Naživo je to lepší, protože je to jako opravdické, jenom v galerii.“

4.3.1.3 Spontánní reakce žáků

Překvapilo mne, jak žáci dokázali, na základě dokumentu jako informačního zdroje, přijít na mnoho souvislostí sami.

Jeden z nich si například tvorbu spojil s úpravou budov firmy ZAPA.

Dominik: „ Můžu se zeptat? Já nevím, jestli je to ten street art, ale tam byla taková nádrž na vodu a na ní byl nakreslenej pán a měl ruce. Tak jestli je to street art?“

Další se dokonce pochlubil vlastní tvorbou, určitou podobou značkování území.

Zbyněk: „No my si na zastávce taky děláme takový značky, třeba si koupíme žvýkačky a jsou v nich nálepky, tak to tam nalepíme.“

Jeden z žáků zmínil důležitost autorových záměrů a čistotu jeho úmyslu.

Viz výrok Jindřich: „Záleží na tom, jak by to ten člověk bral... , v jakém úmyslu by to dělal.“

Žáci se zároveň zajímali o mou osobní zkušenost s graffiti a street artem a praktické informace, jako například ceny sprejů či hodnotu konkrétních děl.

4.3.1.4 Názory a reakce žáků na graffiti a street art ve výuce

Preferované zdroje informací

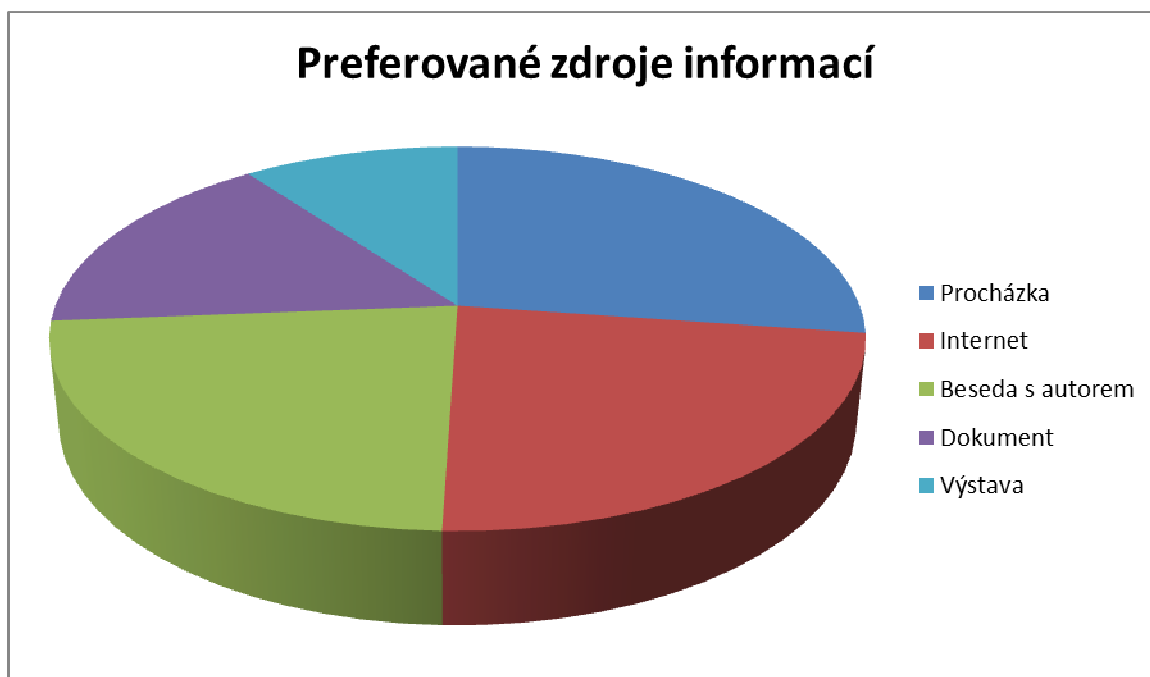
Co se týče informačních zdrojů, nejčastěji uváděli žáci procházku (8 žáků), jako příležitost pro přímý kontakt s díly na ulici s případnou možností komentáře od zasvěcené osoby.

Dalším, v pořadí více preferovaným zdrojem, byl internet. A to pro jeho rychlost, velké množství dostupných informací a možnost samostatné práce (7 žáků).

Beseda s autorem získala stejný počet hlasů, jako příležitost ke kontaktu se zasvěceným a zkušeným zdrojem. Vidět jak autor vypadá, šance získat hlubší poznání, zeptat se na jeho důvody pro tvorbu, techniky nebo použitý materiál (7 žáků), to děti zajímalo nejvíce.

Méně hlasů získal dokument, pro jehož volbu uvedli žáci jako důvod především zjištění zajímavostí o umělcích, jejich názory a příběhy (5 žáků).

Nejméně si žáky získala výstava, kterou uvádí jako zdroj již minulých a často zaniklých děl. Jeden z nich zmiňuje šanci vidět více děl na jednom místě, jako její výhodu (3 žáci). Jiný alternativní informační zdroj žáci nevymysleli (Graf č. 1).

Obr. č. 98 - Graf č. 1 popisuje procentuální podíl jednotlivých odpovědí z celkového počtu

Poznatky získané skrze graffiti a street art

Nejčastěji uváděným obohacením je poznatek, že se nejedná o totožnou tvorbu, a získání schopnosti je od sebe rozeznávat. Především graffiti, písmo, jako jeho hlavní vyjadřovací prostředek, a způsob komunikace mezi autory Viz výrok: „Že graffiti je písmo.“, „Že v grafitech se domlouvají mezi sebou.“

Dále žáci uvádí, že porozuměli graffiti a street artu jako formě umění, zálibě autorů a způsobu rozdávaní radosti kolemjdoucím *Viz výrok: „Že to dělaj pro radost lidí a že to je pro ně koníček.“*

V dílech také rozpoznali snahu autora o vyjádření názoru nebo komentování konkrétní problematiky *Viz výroky: „Vyjadřují, že je jedno jakou barvu člověk má nebo jak vypadá. Pořád je to člověk.“, „Můžou na něco upozornit, třeba kouření přináší rakovinu.“*

Novým poznatkem, jak uvádí některý z žáků, je uvědomění si kladné i odvrácené strany tohoto způsobu tvorby. Konkrétně šance finančního zisku, jak autora, tak sběratele, a oproti ní rizika zatčení nebo trestu.

V neposlední řadě zmiňují přínos v oblasti znalostí o důvodech autorů pro tvorbu, nových technikách a o šanci umisťovat svá díla i na legálních plochách. Stejně tak pro ně bylo důležité spatřit tvorbu na ulicích jako způsob ovlivnění prostoru i pohledu lidí na něj. *Viz výrok: „Že může být město nebo ulice hezčí, barevnější a srandovnější.“*

V návaznosti na získané znalosti, schopnosti nebo zkušenosti jsem chtěla od žáků slyšet, co nového se ještě podle nich můžeme naučit.

Většina z nich nedokázala odpovědět nijak konkrétně, tak často opakovali odpovědi na předchozí otázku (Co ses prostřednictvím graffiti a street artu naučil/a?) nebo neodpověděli vůbec.

Někteří byli přece jen schopni formulovat, co se dá skrze graffiti a street art naučit. Zmiňovali šanci dozvědět se o dalších oblastech umění, práci s písmem, malbě znaků, zisku ponaučení o různorodé problematice, poznání nových technik, získání inspirace i využití těchto znalostí pro vlastní pouliční tvorbu v dospělosti.

Preferované formy tvorby

Objektová tvorba z odpadu, zjevně především díky neobvyklému materiálu, žáky bavila a rádi by se jí věnovali i nadále.

Na tvorbu tape graffiti reagovali žáci různě. Někteří se obávali její složitosti, jiní začali ihned přemýšlet nad umístěním v okolním prostoru. Ve finále se do tvorby vrhli s vervou a z jejich reakcí soudím, že si je získala.

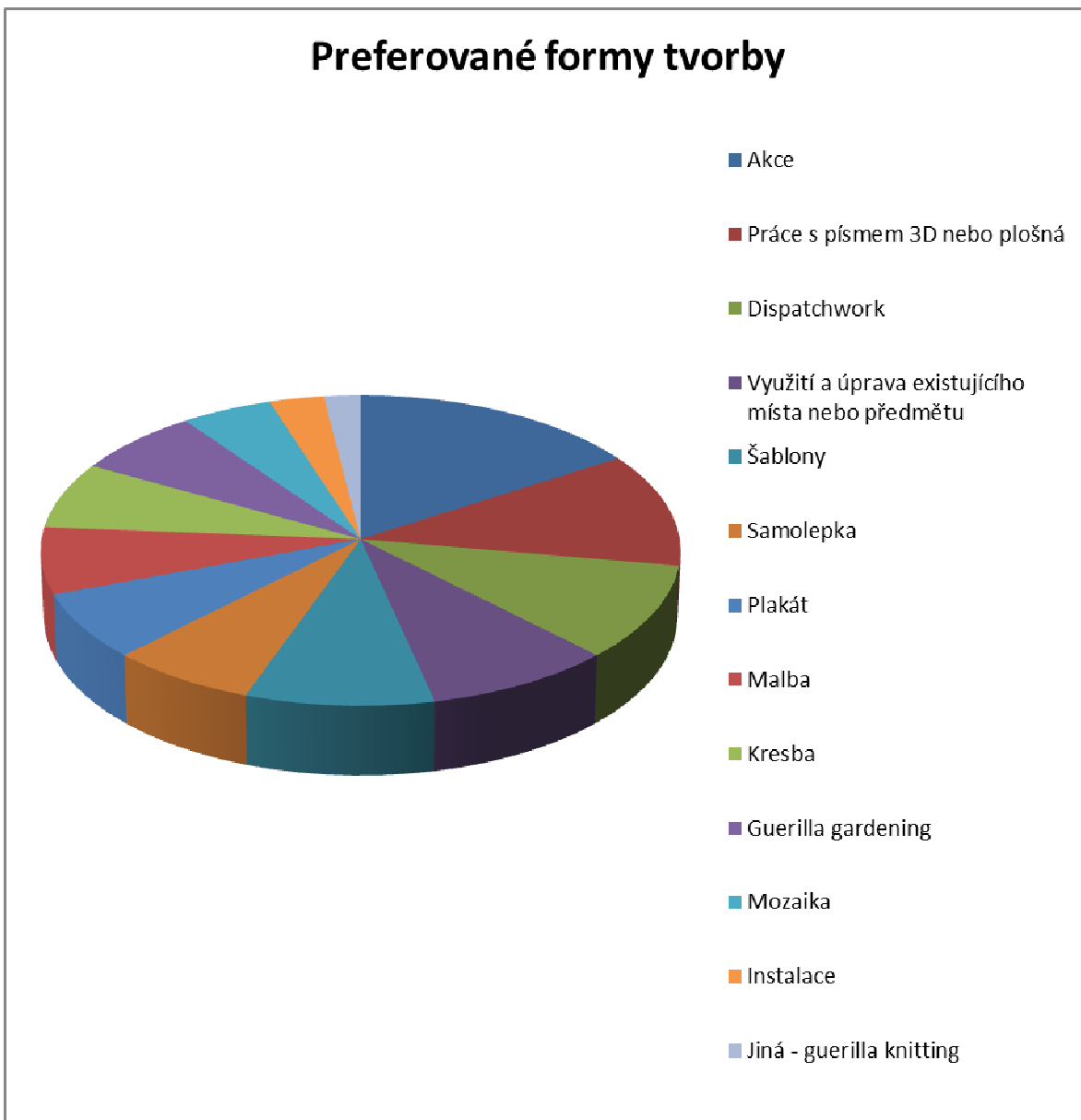
Nejvíce preferovali žáci akci (9 žáků), kterou si zjevně spojovali s předchozí tvorbou tape graffiti přímo na ulici. Toto slovo v nich musí evokovat proces tvorby a proto ho dle mého názoru volili nejčastěji. Jako důvod pro její volbu uváděli například, že mají rádi akční kresbu nebo chtějí zažít dobrodružství. I přes vysvětlování pochybuji, že dokázali porozumět akčnímu umění v jeho pravém slova smyslu. Mou chybou bylo zařazení položky do dotazníku bez poskytnutí informace nebo zkušenosti. Přesto je tento poznatek přínosný v tom ohledu, že žáky více láká spontánní tvorba, přímo ve veřejném prostoru, než její příprava ve škole a následná instalace.

Druhou nejčastěji zmiňovanou formou byla práce s písmem, kterou zvolilo 7 žáků. Nedokázali však uvést mnoho důvodů, proč by pro ně byla zajímavá. Jeden z nich projevil zájem o deformaci písma, druhý o 3D tvorbu.

Výraznější oblibě se těšil ještě dispatchwork pro využití neobvyklého materiálu lega, který je žákům blízký a může oslovit i okolí. *Viz výrok: „Je to zajímavé, lidi to fascinuje.“*

U dalších způsobů tvorby se již neobjevila výrazná preference. Za využitím a úpravou existujících míst nebo předmětů, jako prostředkem vylepšení okolního prostředí, uvedli žáci šablonovou techniku (5), samolepky, plakáty, kresbu, malbu a guerilla gardening (4). Nejméně je zaujala mozaika (3) a instalace (2).

Mnoho z nich uvádělo jako důvod pro preferenci formy prostý zájem nebo zalíbení. Jako kritérium výraznou barevnost a zkrášlení, rozveselení veřejného prostoru jejich prostřednictvím, což je také hodnotným poznatkem. Někdy žáci zkrátka nedokáží uvést konkrétnější pohnutky pro svou volbu (Graf č. 2).

Obr. č. 99 - Graf č. 2 popisuje procentuální podíl jednotlivých odpovědí z celkového počtu

Důvody žáků pro tvorbu a preferované obsahy

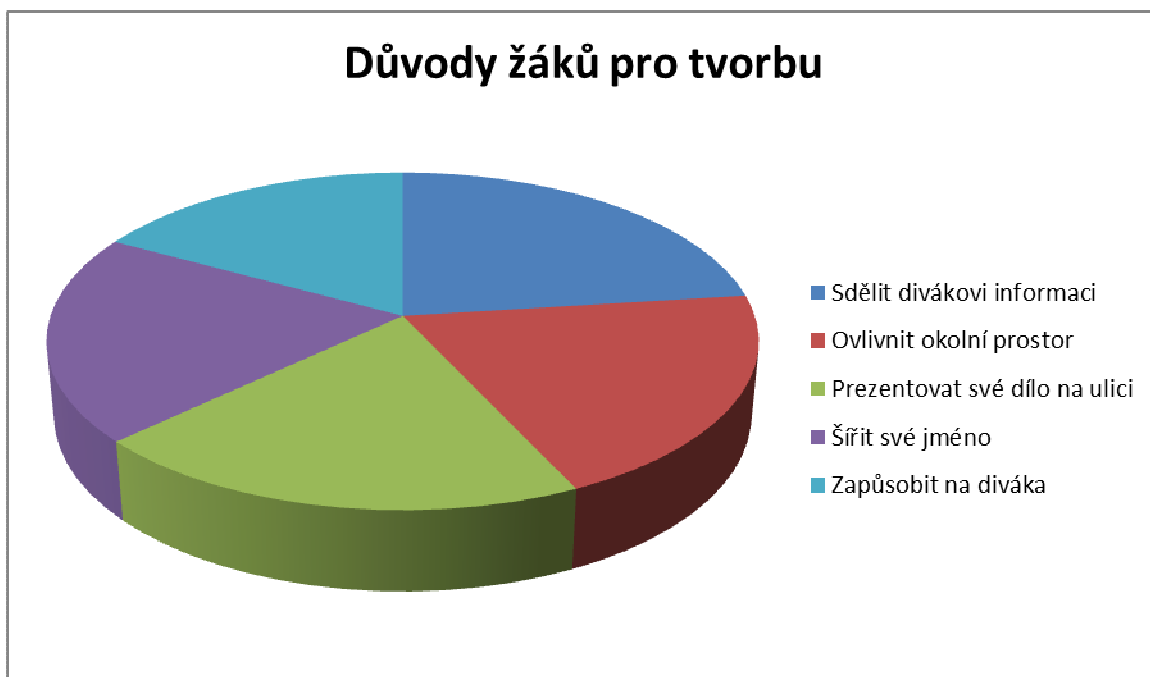
Hlavními důvody pro tvorbu by u žáků bylo sdělování informace divákovi. Jen málokterý byl však schopen přednést novou problematiku nebo téma, ke kterému by se chtěl vyjádřit nebo ho komentovat. Vesměs čerpali z poznatků, které získali v průběhu informační části výtvarné řady. Například kritiku znečištěného ovzduší, zmínění hodnoty a výzva k vážení si životního prostředí, nesouhlas s odpadky a nepořádkem na ulicích, špatným stavem budov ve městech nebo s válečnou situací v mnoha částech světa.

Za kladnou stránku věci považují, že se zde v podstatě projeví další aspekty tvorby, tentokrát obsahy sdělení, které žáky zaujaly.

V obsazích sdělení zmínili i obhajobu umístění graffiti a street artu ve veřejném prostoru nebo vyjádření sympatií s tímto druhem tvorby. Viz výroky: „Aby se autoři dohodli s lidmi.“, „Aby taky dělali street art.“, „Že se mi líbí tvorba.“

Ovlivnění okolního prostředí, prezentace díla i šíření jména byli na stejné úrovni, každou z položek zvolilo 6 žáků. Nejčastějšími důvody pro ně bylo oživení, rozveselení nebo zkrášlení prostoru. Viz výroky: „Udělat ho barevnější.“, „Rozveselit tu ulici.“, „Aby to prostředí bylo šťastnější.“

Zapůsobit na diváka by bylo důvodem pro tvorbu 5 žáků. Tato položka se však může promítnout i do dalších výše zmíněných. Hlavní je pro ně, aby dílo diváka pobavilo, potěšilo, případně aby se skrze něj dozvěděl něco nového a třeba ho to i ovlivnilo v jeho postojích nebo názorech. Viz výrok: „Aby lidi neškodili životnímu prostředí.“ (Graf. č. 3)

Obr. č. 100, Graf č. 3 popisuje procentuální podíl jednotlivých odpovědí z celkového počtu

Zdroje inspirace

Inspiraci by chtěli žáci čerpat, stejně jako informace, z internetu, reklamy nebo televize, ale především z vlastního životního okolí. Toho co mohou vidět na ulici, v přírodě, v tvorbě jiných autorů nebo konkrétních situací.

Umístění děl

Volba umístění koresponduje s výroky žáků, získanými v průběhu pozorování a videozáznamů. Pro vlastní tvorbu dodržují stejná pravidla, která stanovili pro její umístění jinými autory. Jedná se o opuštěné budovy, továrny, panelové domy nebo skateparky. Zároveň jeden z nich zmínil i nutnost legálnosti dané plochy.

4.4 Výsledky výzkumné sondy – Případové studie

Zde uvedu výsledky a závěry, které jsem vyvodila na základě analýzy dat. Potvrdím nebo vyvrátím své předpoklady a zodpovím výzkumné otázky.

4.4.1 Brainstorming

Brainstorming jsem s žáky realizovala na počátku, před jakoukoliv další činností. Vyplynulo z něj, že o graffiti a street artu vědí velmi málo. Tyto názvy si dovedou spojit jen s nepatrným množstvím pojmů. Konkrétně je napadla slova **kresby, barvy, ulice, vyrábění, spreje, příroda, fotografie**. Žáci prozatím nevidí graffiti a street art v jejich plné šíři ani souvislostech, jak po obsahové tak po formální stránce.

V závěru jsme brainstorming zopakovali. Byl z něj patrný přínos v oblasti znalostí nových pojmů, způsobů tvorby i souvislosti s jejím umístěním, subkulturou či nelegalitou. Chyběla zde návaznost na obsahovou stránku děl, pohnutky pro tvorbu, jejich sdělení nebo poselství.²⁹⁵ Především tato oblast by se tedy s žáky měla dále rozvíjet.

²⁹⁵ Viz 9 – 7.

4.4.2 Závěry z pozorování a skupinové diskuze

4.4.2.1 Závěry z reakcí a názorů žáků na aspekty tvorby

Z názorů a reakcí žáků na tvorbu ve veřejném prostoru je patrná jasná spojitost mezi podobou, umístěním i nelegalitou díla. Jeden z nich zmínil jako důležité kritérium pro souhlas s tvorbou úmysly autora, jsou - li dobré nebo špatné a chce - li někoho poškodit.

Zpozorovala jsem, že u žáků podstatně převažuje inklinace k omezení povolených míst pro tvorbu. Negativně reagují na tvorbu na dopravní značky, obydlené domy nebo památky.

Ovšem záleží i na podobě díla. Níže uvedu příklady, které byly dětem sympatické, a jejich umístění by jim nevadilo.

Takzvané „čmáranice“ neboli tagy a nápisy na zdech vadí žákům nejvíce. Ačkoliv vybraným tagům přisuzují určitou uměleckou hodnotu, většinou je spíše rozčilují. Hlavní roli v podobě díla a jeho přijetí hraje barevnost, neobvyklost použitého materiálu (tvorba z lega, háčkování, postava ducha z odpadového materiálu), vtip a hravost (reakce na konkrétní prostor dokreslením nebo drobnou úpravou) nebo blízkost zobrazeného motivu (zvířat, pohádkových postav, motivů počítačových her, nebo reklamy).

Obsahové stránce některých děl porozuměli žáci sami (jako kritice bezdomovectví, války nebo automobilové dopravy). V dalších bylo sdělení příliš zakódováno a musela jsem jim ho vyložit. Příčinou může být jejich věk, nedostatek informací a dosud plně nerozvinutá vizuální gramotnost. V množství děl hledali hlubší poselství, ačkoli v nich žádné nebylo. Z toho vyplývá, že by bylo zprvu lepší volit pro výuku srozumitelnější obsah, aby žáci rozvíjeli svou vizuální gramotnost postupně.

Žáci skrze dokument některé důvody pro tvorbu odhalili, na další jsme přišli až společnou diskuzí. Nejčastěji porozuměli, v případě street artu, touze po prezentaci svého díla co nejširšímu poli diváků a zkrášlování prostoru města, v případě graffiti, vzájemné komunikaci komunity a označování teritoria.

Tuto problematiku si dokáží propojit s okolním děním, událostmi z jejich života a zprávami z médií. Chápou rizika, kterým se autoři vystavují (nebezpečí, trestní dopad, životnost

díla), i výhody spojené s touto tvorbou (snadnou prezentaci, proslavení, možnost zhodnocení díla).

Informační zdroje ovlivnily pohled žáků na graffiti a street art, stejně jako mé komentáře k nim. Snažila jsem se jim poskytnout různé pohledy na toto téma. Většina z nich si tak zachovala svou míru kritičnosti a dokázali vyslovit vlastní názory a zdůvodnit je. Stanovit, s čím souhlasí a s čím ne. Pro porozumění všem stránkám a oblastem by se žáci museli tomuto tématu věnovat dlouhodobě. Získávat informace z více různých zdrojů a zkusit si výtvarnou tvorbu, i kdyby se mělo jednat jen o fantazijní představy a návrhy, nerealizované ve veřejném prostoru.

4.4.2.2 Závěry z reakcí a názorů žáků na konkrétní informační zdroje

Z praktického využívání těchto zdrojů vyplynulo, že pro prvostupňové žáky je nutno volit rozmanité zdroje. Střídat je po kratších časových úsecích, aby žáky od tématu svou zdoluhavostí neodradily. Doplnovat je nejlépe výtvarnou tvorbou, která se vztahuje k probrané oblasti, abychom získané znalosti zároveň upevnili. Zdroje by měly být zařazovány v dlouhodobějším časovém horizontu, aby žáky nezahltily najednou velkým množstvím informací. Výstavu žáci uvítali jako zajímavý zdroj a užitečný vizuální podnět, další preferované zdroje jsou zmíněny v kapitole 4.3.1.4.

4.4.3 Závěry z dotazníků

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 16 žáků, většina z nich absolvovala všechny části výtvarného projektu. Někteří se nezúčastnili jedné z hodin informační části nebo výtvarné tvorby. Přesto získali všichni dostatek informací pro zodpovězení otázek. Otázky jim byly vysvětleny a uvedla jsem modelové odpovědi, aby všemu porozuměli. Žáci neměli omezený počet odpovědí, přesto se většina z nich vyjádřila opravdu jen o konkrétních možnostech, které by pro ně byly atraktivní.

Z dotazníků vyplynulo, že většinu žáků témata graffiti a street art ve výuce zaujala (konkrétně 15 z 16 žáků). Menší část z nich by se chtěla o této problematice dozvědět víc informací (konkrétně 12 z 16 žáků).

Zjistila jsem, že informace i vizuální podněty jsou pro žáky atraktivnější, když s nimi přijdou do přímého kontaktu. Jak v podobě tvorby přímo v prostorách města, tak v podobě zdroje informací jako živého autora nebo osoby, která je do problematiky zasvěcená. Zároveň se také projevil jejich zájem o samostatné, moderní a rychlé získávání informací prostřednictvím internetu.

Vlastní výtvarná tvorba žáky láká především v živé podobě, pokud je spontánně realizovaná přímo v exteriérech bez zásadnější přípravy. V tomto ohledu myslím, že žádná z forem není jednoznačně preferovaná. Přesto zvolili další atraktivní formy, konkrétně práci s písmem a využití materiálu lega neboli Dispatchwork.

Žáci měli potíže vyjádřit své pohnutky pro volbu forem, uvést nové téma nebo problematiku, kterým by se chtěli věnovat. Z toho usuzuji, že obsahová stránka graffiti a street artového díla by měla ve výtvarné výchově vycházet až z konkrétních situací, s nimiž se setkáme během výuky v jiných předmětech nebo v běžném životě. Nehledala bych tedy témata předem, ale nabízela bych je až na základě nově vzniklých situací. Tvorba by se tak stala způsobem, jak se k nim vyjádřit.

Jako zdroj inspirace by žáci jednoznačně preferovali samotné prostředí ulice a vlastního okolí.

4.4.4 Předpoklady a výzkumné otázky

4.4.4.1 Předpoklady

Žáky zaujmou alespoň některé způsoby a techniky street artové tvorby.

Žáky osloví obsahová stránka vybraných děl.

Informace a data, získaná prostřednictvím výzkumných metod a jejich analýzy, potvrdila mé předpoklady. Žáky skutečně zaujaly některé způsoby street artové a graffiti tvorby, jak

se můžeme dočíst v předchozích kapitolách. Jedná se především o práci s písmem, techniku šablony, objektovou tvorbu, dispatchwork a guerilla knitting. Co se týče obsahové stránky, nejvíce oslovil žáky komentář bezdomovectví ve městech, kritika továren a aut, jako původců znečištěného ovzduší a kritika válek.

Žáky zaujmou ekologické formy graffiti a street artu.

Umístění děl v prostoru ulice motivuje žáky více, než umístění ve škole.

Z reakcí a pozitivních ohlasů v průběhu výuky jsem usoudila, že konkrétní ekologické trendy (tvorba objektů z odpadového materiálu a tape graffiti), představené v rámci výtvarné řady, žáky zaujaly, bavily a byli by ochotni se jim i nadále věnovat. Umístění děl je zdaleka nemotivovalo tolik jako samotný proces tvorby, který probíhal venku. Usoudila jsem tak z jednoduchého srovnání instalace objektů z odpadového materiálu a tape graffiti, kdy žáky přímá tvorba na zeď bavila daleko více, než pouhé umístění objektů. Jde tedy o proces výtvarné akce, která probíhá venku. Zážitek z ní je pro žáky výjimečný a to i přesto, že tato konkrétní skupina v exteriérech opakovaně tvořila.

Prostředí ulice děti více inspiruje k vlastním nápadům a tvorbě.

Tento předpoklad se mi v rámci realizace výtvarné řady ani nepotvrdil ani nevyvrátil. Konkrétním prostorem se žáci nenechali nijak výrazně ovlivnit. Díla, která vytvořili, by mohla být umístěna v podstatě kdekoliv jinde. Otázkou však zůstává, zda na ně tato tvorba bude mít vliv do budoucna, z hlediska vnímání veřejného prostoru a jeho podoby. Tento vliv by jistě stálo za to prozkoumat.

Názory žáku na graffiti a street art budou ovlivněny jeho nelegalitou a míněním jejich okolí.

Nelegalita je jedním z faktorů, které ovlivňují pohled žáků na graffiti a street art. Není však jediným. Dalšími faktory jsou především úmysly a záměry autora (zda chce svou tvorbou místo poškodit nebo jsou jeho záměry pozitivní), umístění díla (historická, umělecká,

hodnota a soukromé vlastnictví objektu nebo stavby, bezpečnost umístění vzhledem k okolí), jeho podoba (závisí na individuálním posouzení konkrétních případů) nebo množství.

Netroufám si soudit, do jaké míry ovlivňují mínění žáků jejich rodiče. Autorita v podobě učitele má však relativně významný vliv. Konkrétně můj pozitivní postoj ke graffiti a street artu se na nich jistě podepsal. Minimálně v zamýšlení a snaze okamžitě neodsuzovat neznámé bez dostatku informací. Neovlivnil je ale natolik, aby nebyli schopni vyslovit vlastní názory a postoje, které nejsou vždy totožné, jak by se dalo od žáků stejné věkové kategorie očekávat. Jejich názory jsou formovány i vlivem médií, především televize, ze které žáci často pouze nekriticky přijímají informace a až, když na téma narazíme, dodatečně zjišťují příčiny, důvody a následky některých aktivit.

4.4.4.2 Výzkumné otázky

Jak žáci zareagují na graffiti a street art?

Reakce žáků, zaznamenané v průběhu výuky, byly různorodé. Od pobouření a nesouhlasu přes šok, pobavení až po přijetí. Ovšem pouze za jistých podmínek, které jsem citovala již v předchozích kapitolách.²⁹⁶

Jaké postoje zaujmou žáci vůči graffiti a street artu?

Za jakých okolností by žáci na prvním stupni akceptovali street art a graffiti ve výuce?

Co pro to musí učitel udělat?

Žáci se vůči graffiti a street artu vymezili vcelku jasně. Formulovali podmínky, za jakých by pro ně byli přijatelné ve veřejném prostoru i ve výuce.²⁹⁷ Učitel se pak musí především snažit zprostředkovat jim toto téma na základě jejich preferencí a zájmu, ale také s přihlédnutím k časové, prostorové a materiální realizovatelnosti.

²⁹⁶ Viz 4.3.1

²⁹⁷ Viz 4.3.1.1, 4.3.1.4

V jaké podobě by měli žáci zájem o graffiti a street art ve výuce výtvarné výchovy?

Na tuto otázku odpovídám v kapitolách 4.3.1.4 a 4.4.3.

4.4.5 Hypotézy

Na základě konstantní komparace jednotlivých kategorií získaných dat jsem formulovala následující hypotézy:

Podoba, umístění, nelegalita a důvody pro vytvoření díla jsou příčinou kladného či záporného vnímání graffiti a street artu žáky.

Výrazná barevnost, využití neobvyklého materiálu, očividná pracnost a humornost tvorby je příčinou kladného vztahu žáků ke graffiti a street artu.

Úmysl autora prezentovat vlastní tvorbu nebo zkrášlit okolní prostor je důvodem pro toleranci žáků vůči graffiti a street artu.

Umístění street artového a graffiti díla na obytných budovách, dopravním značení nebo památkách je příčinou negativního postoje žáků vůči graffiti a street artu.

Využití preferovaných zdrojů informací a forem tvorby je krokem k úspěšnému zařazení graffiti a street artu do výuky.

5 Závěr

Teoretická část je přínosem v oblasti znalostí a povědomí o umění, kulturních i sociálních kontextech a jejich propojení s graffiti a street artem. Stejně tak je tomu v oblasti morálních hodnot, chápání zákona a vlastnických práv, oproti právu na sebevyjádření ve veřejném prostoru. Získali jsme přehled o vybraných trendech a autorech, kteří mohou podnítit náš zájem o problematiku a inspirovat nás pro její zařazení do výuky.

Cílem výtvarné části bylo především zjistit, zda lze graffiti a street art zařadit do výuky výtvarné výchovy na prvním stupni.

Z realizace, pozorování a reflektování jejího průběhu vyplývá, že ano. Zařazení má ovšem hned několik úskalí. V první řadě se jedná o nároky na učitele, jeho připravenost a velmi dobré povědomí o této problematice, ostatně jako v jakémkoliv jiném předmětu, schopnost improvizace a okamžité reakce na podněty a názory žáků, pro vytěžení jejich maxima. Sama na sobě jsem mohla pozorovat, že i přes čas, který jsem věnovala studiu dané problematiky, mne občas některá z otázek nebo reakcí zaskočila a nedokázala jsem ji rozvinout a plně využít.

Poměrně náročná je i materiální a organizační stránka věci. Je nutné zajistit potřebné zdroje informací, prostředky pro tvorbu, případnou asistenci a spolupráci dalších pedagogů. V případě exteriérové tvorby zajistit potřebná povolení, zkontrolovat bezpečnost prostoru a také zajistit vhodné podmínky pro realizaci, například plánovat na základě počasí a časových možností školy nebo konkrétní třídy.

Za úspěch výtvarné řady považuji obohacení žáků o nové poznatky z oblasti současného umění, ale především objevení výtvarné tvorby jako prostředku pro oslovení a komunikaci s divákem. Z jejich reakcí bylo očividné, že touží a čekají na zpětnou vazbu okolí. Tu obdrželi od rodinných příslušníků, kteří v momentě kdy získali informace o použitém materiálu a jeho snadné odstranitelnosti, zaujali vůči naší tvorbě kladný postoj.

Informace a data získaná z výzkumu potvrdila zájem žáků o zařazení graffiti a street artu do výuky. Užitečná jsou především pro konkrétní skupinu žáků a jejich pedagoga, ale mohou se stát i jakýmsi návodem pro další prvostupňové pedagogy, jak ne/postupovat.

Tato práce mi poskytla šanci zabývat se delší dobu tématem, které mne zajímá a na základě získaných informací bych ho v budoucnu ráda zařadila do výuky v rámci vlastní učitelské praxe.

6 Seznam literatury, internetových a dalších zdrojů

6.1.1 Literatura

BANKSY. *Wall and piece*. London: Century, 2005. ISBN 18-441-3786-4.

ČERNÁ, K., R. WOHLMUTH, J. KALÁB a T. B. LINDBLAD. *Katalog Names*. Praha: Občanské sdružení Trafačka, 2008. ISBN 978-80-254-3191-7.

DE SAINT - EXUPÉRY, Antoine. *Malý princ*. 5179. vyd. Praha: Albatros, Nakladatelství pro děti a mládež, 1977. ISBN 13-654-KMČ-77 14/45.

GABLIKOVÁ, Suzi. *Selhala moderna?*. Olomouc: Votobia, 1995. ISBN 80-85885-20-4.

GAFFOVÁ JACKIE, Clare Oliverová. *Svět umění 20. století: Od postimpresionismu po digital art*. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01179-4.

GANZ NICOLAS. *Graffiti World Updated Edition: Street Art from Five Continents*. New York: Abrams, 2004. ISBN 0-8109-4979-2.

HONNEF, Klaus. *Pop art*. (Praha), Köln: Slovart, Taschen, 2004. ISBN 80-7209-662-1.

HOUŠKA, Tomáš. *Graffiti rules*. 2. vyd. Praha: Abraka-Dabra, 2007. ISBN 978-80-903984-0-5.

KOLÁŘOVÁ, Marta, Anna ORAVCOVÁ, Michaela PIXOVÁ, Ondřej SLAČÁLEK a Petra STEJSKALOVÁ. *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7419-060-5.

KOLOSSA, Alexandra. *Keith Haring: 1958-1990; život pro umění*. (Praha), Köln: Taschen, 2006. ISBN 80-7209-762-8.

MAGIDA VÁCLAV. *CAP: Crew against people*. Praha: Bigg Boss, 2007. ISBN 978-80-903973-0-9.

OVERSTREET, Martina. *In graffiti we trust*. Praha: Mladá Fronta, 2006. ISBN 80-204-1325-1.

PIJOAN, José. *Dějiny umění /1*. Praha: Odeon, 1977. ISBN 09/03. 01-501-87.

REED, Lou. *Mezi myšlenkou a vyjádřením*. Praha: Maťa, 1997. ISBN 80-86013-12-X.

SCRUTON ROGER. *Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-1013-0.

SKUTIL A KOL., Martin. *Základy pedagogicko - psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLAVÍK, Jan. *Umění zážitku, zážitek umění: Teorie a praxe artefietiky*. Druhé, ekonomické. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2011. ISBN 978-80-7290-498-3.

ŠKAPA, Michal a Jan KŘÍBEK. *2666 Praha Odyssey*. Praha: Bigg Boss, Labyrint, 2006. ISBN 80-85935-82-1.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

VANČÁT, Jaroslav. *Tvorba vizuálního zobrazení: gnozeologický a komunikační aspekt výtvarného umění ve výtvarné výchově*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-975-8.

VESELÝ, Karel. VLADIMÍR 518. *Kmeny: Současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss, Yinachi, 2011. ISBN 978-80-903973-2-9.

VOSKOVCOVÁ, Klára, Radek WOHLMUTH a Vladana RÝDLOVÁ. *Městem posedlí*. Praha: Taktum s. r. o., 2012. ISBN: 978-80-260-3341-7.

ZHOŘ IGOR. *Proměny soudobého výtvarného umění*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. ISBN 80-04-25555-8.

Články:

VELC, Hynek. Graffiti fenomén současnosti. *Komenský*. 2002/03, roč. 127, č. 3, s. 37-39.

Nováková, Alice. Graffiti: Vandalství, provokace nebo výtvarná tvořivost?. *Výtvarná výchova*. 1994/95, roč. 35, č. 4, str. 45-46, 66.

Diplomová práce:

RYBNÍKÁŘOVÁ, Klára. *Street-art*. [Diplomová práce] Praha, 2009 – Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, 120 s. Vedoucí práce Marie Fulková.

Bakalářská práce:

HÜBNER, Petr. *Graffiti a street art jako specifické projevy současného umění*. [Bakalářská práce] Praha, 2009 – Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy, 58 s. Vedoucí práce Jan Šmíd

6.1.2 Internetové zdroje

<http://www.advojka.cz>, <http://aplikace.mvcr.cz>, <http://art.ihned.cz>,
<http://www.artcasopis.cz>, <http://artlist.cz>, <http://www.artmuseum.cz>,
<http://www.artprague.cz>, <http://artycok.tv>
<http://www.byciskala.cz>
<http://www.ceskenoviny.cz>, <http://www.ceskatelevize.cz>, <http://www.culturenet.cz>,
<http://www.custom-boards.cz>, <http://cz.onepoint.cz>
<http://www.designmagazin.cz>, <http://www.dispatchwork.info>, <http://diy.freetekno.cz/>,
<http://doitschinoff.com>, <http://www.environmentalgraffiti.com>, <http://www.epos257.cz>
<http://www.fatcap.com>, <http://www.filipovarenata.com>
<http://www.graffitimag.cz>
<http://www.hacking-the-city.org>, <http://homepages.phoncoop.coop>
<http://chebskeulice.ic.cz>
<http://ifitshipitshere.blogspot.cz>, <http://inhabitat.com>
<http://www.jankalab.com>, <http://jessegravesart.com>
<http://www.kultura21.cz>, <http://www.lidovky.cz>
<http://www.marketingovenoviny.cz>, <http://masker1.net>, <http://www.mestemposedli.cz>,
<http://www.msmt.cz/>, <http://mudstencils.com>, www.mvcr.cz
<http://namesfest.net>, <http://www.narodni-divadlo.cz>
<http://oldenburgvanbruggen.com>,

<http://www.pastaoner.cz>, <http://www.phatbeatz.cz>, <http://pinterest.com>,
<http://praha.idnes.cz>, <http://www.predelejtuposvem.cz>, <http://www.presseurop.eu>,
<http://www.protisedi.cz>
<http://www.recyclart.org>, <http://rightnews.cz>,
<http://www.slovar.cz>, <http://studytourbrazil.wordpress.com>
<http://www.tapeart.com>, <http://www.thechemistry.cz>, <http://www.tyden.cz>,
<http://www.urbanartcore.eu>, <http://www.ustaf.cz>
<http://www.varianty.cz>, <http://www.veronikarichterova.com/>,
<http://www.vitche.com.br>,
<http://www.youtube.com>
<http://zpravy.idnes.cz>, <http://www.ztohoven.com>
<http://834.cz/>

6.1.3 Další zdroje

Přednáška o historii graffiti v rámci festivalu Fagani v Meet factory, 25. 9. 2012

Prezentace umělců + večer s Fagani v rámci výstavy Městem posedlí, 10. 10. 2012

Street talk, přednáška v rámci výstavy Městem posedlí, 17. 10. 2012

Graffiti, veřejný prostor – diskuse pro ČT24 v rámci výstavy Městem posedlí, 30. 10. 2012

Street art – Diskrétní rebélie [Street Art - Die vergängliche Rebellion] [Tv film, dokumentární]. Režie Anne BÜRGER, Benjamin CANTU. Německo, 2010.

Banksy: Exit Through the Gift Shop [dokumentární/komedie]. Režie BANKSY. USA / Velká Británie, 2010.

7 Seznam a zdroje obrazových příloh

- Obr. č. 1. - <http://www.graffiti-world.de/tag/bubble-style/>, 2. 11. 2012
- Obr. č. 2. - <http://www.fatcap.com/graffiti/167341-myke-ottawa.html>, 2. 11. 2012
- Obr. č. 3 - <http://www.fatcap.com/graffiti/155430-smat-paris.html>, 2. 11. 2012
- Obr. č. 4 - <http://www.fatcap.com/graffiti/152008-emit-denver.html>, 2. 11. 2012
- Obr. č. 5 - <http://www.fatcap.com/graffiti/54621-totem2-new-york-city.html>, 15. 1. 2013
- Obr. č. 6 - <http://www.fatcap.com/graffiti/92456-reson-groningen.html>, 15. 1. 2013
- Obr. č. 7 - <http://we4earth.blogspot.cz/2010/05/stickers-iii-modern-street-art.html>, 15. 1. 2013
- Obr. č. 8 - <http://lipsansky.blog.idnes.cz/c/8181/Nova-forma-graffiti-stickers-a-stencils.html>, Copyright 1999 – 2013 MAFRA a. s., 15. 1. 2013
- Obr. č. 9 – vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 14. 12. 2012, Drážďany
- Obr. č. 10 - <http://graffuturism.com/2010/06/28/zedz-interview-and-artist-feature/>, Copyright 2010 Graffuturism, 17. 1. 2013
- Obr. č. 11 - <http://www.theoutsiders.net/item/6273,reportage-14> , 17. 1. 2013
- Obr. č. 12 - <http://www.brooklynstreetart.com/theblog/wp-content/uploads/2011/08/brooklyn-street-art-cut-and-paste-jaime-rojo-08-11-web.jpg> , 17. 1. 2013
- Obr. č. 13 – vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 24. 10. 2012, Trafačka, Praha
- Obr. č. 14 – <http://www.theoutsiders.net/item/6286,reportage-27>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 15- <http://rebelart.net/brad-downey-castles-beneath-cities/002978/>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 16 - <http://www.core77.com/blog/object-culture/banksy-and-a-pickaxe-soho-square-london-3653.asp>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 17 - <http://www.facebook.com/photo.php?fbid=518493951494846&set=a.442499909094251.108387.213775278633383&type=3&theater>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 18 - <http://www.facebook.com/photo.php?fbid=536869229657318&set=a.448170238527218.108940.213775278633383&type=3&theater>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 19- <http://streetfiles.org/photos/detail/228536/>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 20 – <http://rebelart.net/zevs-mehr-liquidated-logos/00424/>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 21 - <http://doitschinoff.com/gallery/lencois-ba/>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 22 - <http://ilovegraffiti.de/blog/2012/06/07/berlin-cafe-wendel-pixacao-brasil/> , 18. 1. 2013

- Obr. č. 23 – MAGIDA VÁCLAV. *CAP: Crew against people*. Praha: Bigg Boss, 2007. ISBN 978-80-903973-0-9.
- Obr. č. 24 - <http://www.theartsdesk.com/visual-arts/graffiti-gallery-crack-shine-international>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 25 - <http://epos257.cz/?lng=en&s=works&t=/fukariamomuments>, 18. 1. 2013
- Obr. č. 26- <http://epos257.cz/?lng=en&s=works&t=/urbanpaintings> , 17. 1. 2013
- Obr. č. 27 – <http://namesfest.net/autogallery5398.html?show=UMELCI%20%20ARTISTS%20FPOINT> , 17. 1. 2013
- Obr. č. 28 – ČERNÁ, K., R. WOHLMUTH, J. KALÁB a T. B. LINDBLAD. *Katalog Names*. Praha: Občanské sdružení Trafačka, 2008. ISBN 978-80-254-3191-7.
- Obr. č. 29 - <http://www.wikipaintings.org/en/jean-michel-basquiat/philistines>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 30 - <http://namesfest.net/jpg/hitotzuki%2012-2.jpg>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 31 - <http://www.wikipaintings.org/en/kurt-schwitters/merz-picture-25a-the-star-picture-1920>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 32 - <http://cesarbaldaccini.blogspot.cz/p/demarche.html>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 33 - http://namesfest.net/autogalleryfcd3.html?show=LOKACE%20%20LOCATIONS%20F01%20-%20Trafo%20Gallery%20F06_BDOWNEY_03.JPG, 17. 1. 2013
- Obr. č. 34 - <http://www.artfinding.com/Auction/Roy-Lichtenstein-1923-1997-As-I-Opened-Fire-1964-1966/49176.html>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 35 - vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 12.2012, výstava Městem posedlí
- Obr. č. 36 - <http://thechive.com/2012/01/18/claes-oldenburgs-giant-world-artwork-24-photos/claes-oldenburg-giant-sculptures-0/>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 37 - <http://artlist.cz/?id=1666>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 38 - <http://epos257.cz/?lng=en&s=works&t=/face> , 17. 1. 2013
- Obr. č. 39 - http://www.lascaux.culture.fr/content/images/fonds/00_00.jpg, 17. 1. 2013
- Obr. č. 40 - <http://emilio77.rajce.idnes.cz/2008> - Itálie - Pompeje, 21. 1. 2013
- Obr. č. 41 - <http://www.byciskala.cz/MaRS/index.php?show=clanek&id=114>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 42 - <http://www.haring.com/!/art-work/38>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 43 - <http://www.theworldsbestever.com/2012/06/14/picture-of-the-day-1037/>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 44 - <http://ilovegraffiti.de/blog/2009/09/07/grandi/>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 45 - <http://www.advojka.cz/archiv/2009/2/kdo-dava-lefum-pit>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 46 – <http://www.divadloponec.cz/playbill/detail/id/438/mn/19/page/35>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 47 – <http://www.epos257.cz/?lng=en&s=works&t=/olgoj>, 21. 1. 2013

- Obr. č. 48 – vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 12. 2012, výstava Městem posedlí
- Obr. č. 49 - <http://www.onepoint.cz/64-0>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 50 - <http://www.fotolog.com/bbbworld/53786983/>, 17. 1. 2013
- Obr. č. 51 - http://ipaintingsforsale.com/painting/Jackson_Pollock/untitled-13146.html, 17. 1. 2013
- Obr. č. 52 – <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/137656-pasta-v-peep-show/>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 53 – <http://www.thechemistry.cz/artists/michal-skapa/>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 54 - <http://www.834.cz/>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 55 - <http://www.namesfest.net/autogallery60a2.html?show=UMELCI%20-%20ARTISTS%20FMASKER>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 56 - http://lh282200.zoidberg.idn.cz/ze.srdce.otaznik/popup_fotky.php, 21. 1. 2013
- Obr. č. 57 - <http://romantyc.info/galerie/>, 21. 1. 2013
- Obr. č. 58 – <http://www.unurth.com/Swoon-Berlin>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 59 – <http://streetfiles.org/photos/detail/32397/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 60 – <http://www.mymodernmet.com/profiles/blogs/marlboro-red-exhibit>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 61 - <http://oakoak.canalblog.com/archives/p50-10.html>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 62 - <http://www.flickr.com/photos/sabeth718/3620613668/in/set-72157619654405408/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 63 - <http://www.briansewell.com/artist/b-artist/banksy/banksy-palestinian-tag.html>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 64 - <http://www.lifeinabruzzo.com/graffiti-mussolini-fontecchio/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 65 - <http://blekmyvibe.free.fr/streetartfrance.html>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 66 - <http://www.woostercollective.com/post/brad-downey-returns-to-brooklyn>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 67 - <http://www.flickr.com/photos/zezao/4255922121/in/set-72157623202089473>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 68 - ČERNÁ, K., R. WOHLMUTH, J. KALÁB a T. B. LINDBLAD. *Katalog Names*. Praha: Občanské sdružení Třafačka, 2008. ISBN 978-80-254-3191-7.
- Obr. č. 69 - <http://www.namesfest.net/content6d09.html?content.69>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 70 - <http://www.designboom.com/art/evol/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 71 - <http://www.globalgraphica.com/category/space-invader/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 72 - <http://streetart.antifa.cz/index.php/galery/stencils>, 22. 1. 2013

- Obr. č. 73 - <http://www.artlist.cz/?id=220>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 74 - <http://themacula.com/index.php?/projection/old-town/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 75 - <http://www.phatbeatz.cz/budejovicka-podchod>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 76 - <http://www.namesfest.net/autogallery0d2f.html?show=UMELCI%20-%20ARTISTS%2FMIND%2FMIND%202.JPG>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 77 - <http://graffomat.com/photos>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 78 - GANZ NICOLAS. *Graffiti World Updated Edition: Street Art from Five Continents*. New York: Abrams, 2004. ISBN 0-8109-4979-2., str. 90
- Obr. č. 79 - <http://www.masker1.net/commercials.html>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 80 - <http://www.834.cz/index.php?/posters/otrlec/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 81 - <http://www.834.cz/index.php?/logos/biggg-boss/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 82 - <http://www.komiksfest.cz/aukce>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 83 - <http://www.artlist.cz/?id=3707>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 84 - http://www.lidovky.cz/obrazem-graffiti-nebo-architektura-posudte-sami-fug-design.aspx?c=A120904_145402_In-bydleni_ter, 22. 1. 2013
- Obr. č. 85 - http://www.tyden.cz/rubriky/media/reklama/ilegalnich-graffiti-reklam-pribyva-firmy-se-neboji-sankci_145516.html, 22. 1. 2013
- Obr. č. 86 - <http://masker1.net/commercials.html>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 87 - <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/387101-tajemstvi-princezny-hidzaby>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 88 - <http://socialmediaeatery.com/guerilla-marketing-methods-saved-my-business/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 89 - <http://www.ekosystem.org/photo/919098>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 90 - <http://www.globalgraphica.com/tag/agata-olek/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 91 - <http://www.designboom.com/art/jan-vormann-dispatchwork/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 92 - <http://www.fotorater.com/photography/2011/09/video-reverse-graffiti-cars-being-created/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 93 - <http://www.environmentalgraffiti.com/featured/35-greatest-works-of-reverse-graffiti/1949?image=0>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 94 - <http://mudstencils.com/rrc/>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 95 - <http://buffdiss.com/tapeart>, 22. 1. 2013
- Obr. č. 96 - <http://www.streetartutopia.com/?p=7743>, 23. 1. 2013
- Obr. č. 97 - <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/184771-mladi-vytvarnici-meni-trafostanice-v-originalni-dila/>, 23. 1. 2013
- Obr. č. 98 - Graf č. 1, Vlastní zdroj

- Obr. č. 99 - Graf č. 2, Vlastní zdroj
- Obr. č. 100 - Graf č. 3, Vlastní zdroj
- Obr. č. 101 – Myšlenková mapa – Street art, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 10. 2. 2013
- Obr. č. 102 – Myšlenková mapa – Graffiti, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 10. 2. 2013
- Obr. č. 103 – Myšlenková mapa k výtvarné řadě – „Že nám město není jedno“, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 10. 2. 2013
- Obr. č. 104 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 5. 2. 2013
- Obr. č. 105 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 5. 2. 2013
- Obr. č. 106 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 107 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 108 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 109 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 110 - Fotografie z průběhu výtvarné části - Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 111 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 112 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 113 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 114 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 115 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 116 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 8. 2. 2013
- Obr. č. 117 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 2. 2013
- Obr. č. 118 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 2. 2013

- Obr. č. 119 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 2. 2013
- Obr. č. 120 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 2. 2013
- Obr. č. 121 - Fotografie z průběhu výtvarné části – Objekty z odpadového materiálu, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 12. 2. 2013
- Obr. č. 122 - Fotografie z průběhu výtvarné části, Tape Graffiti, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 15. 2. 2013
- Obr. č. 123 - Fotografie z průběhu výtvarné části, Tape Graffiti, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 15. 2. 2013
- Obr. č. 124 - Fotografie z průběhu výtvarné části, Tape Graffiti, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 15. 2. 2013
- Obr. č. 125 - Fotografie z průběhu výtvarné části, Tape Graffiti, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 15. 2. 2013
- Obr. č. 126 - Fotografie z průběhu výtvarné části, Tape Graffiti, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 15. 2. 2013
- Obr. č. 127 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, <http://spacedoutartwork.blogspot.cz/p/artist-inspiration.html>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 128 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, <http://dustinspagnola.blogspot.cz/2012/02/art-gypsy-ales.html>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 129 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, <http://respect-mag.com/ron-english-abject-expressionism-a-look-at-englishs-20-year-career/>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 130 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, <http://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151148100428649&set=a.10150744284798649.412557.58054113648&type=3&theater>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 131 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, <http://www.flickr.com/photos/carltonreid/4646637491/>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 132 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, <http://www.streetartutopia.com/?p=7743>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 133 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 24. 10. 2012
- Obr. č. 134 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 16. 11. 2012
- Obr. č. 135 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 13. 11. 2012
- Obr. č. 136 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, zdroj ztracen

- Obr. č. 137 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
<http://www.mademoisellemaurice.com/en/creations/rainbow/>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 138 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
<http://www.streetartutopia.com/?p=9437>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 139 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
http://www.streetartutopia.com/?attachment_id=6058, 28. 1. 2013
- Obr. č. 140 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
http://www.facebook.com/pages/oakoak/145150138889257?ref=ts&sk=photos_stream,
28. 1. 2013
- Obr. č. 141 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
<http://www.facebook.com/photo.php?fbid=425673367503598&set=pb.145150138889257.-2207520000.1359409320&type=3&theater>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 142 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
<http://www.streetartutopia.com/?p=8436>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 143 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
<http://www.facebook.com/photo.php?fbid=470784982932410&set=a.448170238527218.108940.213775278633383&type=3&theater>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 144 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část, vlastní archiv, Klára Fejtová, vyfoceno 24. 10. 2012
- Obr. č. 145 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – Informační část,
<http://www.onepoint.cz/67-0>, 28. 1. 2013
- Obr. č. 146 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Objekty z odpadového materiálu,
http://zpravy.idnes.cz/kvuli-zalobe-zmizeli-ze-zoo-ropaci-autorka-chce-penize-zaznetvoreni-dila-1rt-/domaci.aspx?c=A090506_112535_domaci_lpo, 6. 2. 2013
- Obr. č. 147 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Objekty z odpadového materiálu,
<http://www.benoitmaubrey.com/?p=1963>, 6. 2. 2013
- Obr. č. 148 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Objekty z odpadového materiálu,
<http://veronikarichterova.com/cs/dilo/8-zvirata/437-ryby/>, 6. 2. 2013
- Obr. č. 149 – Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Tape graffiti,
<http://www.unurth.com/Aakash-Nihalani-Stack-Domino-NYC>, 6. 2. 2013
- Obr. č. 150 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Tape graffiti,
<http://www.tapeart.com/hope/nyc/figures.php>, 6. 2. 2013
- Obr. č. 151 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Reverse graffiti,
<http://www.novinky.cz/cestovani/226245-mesta-duchu-mista-zasazena-vaikami-zlatou-horeckou-i-politickymi-spory.html>, 6. 2. 2013
- Obr. č. 152 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Reverse graffiti,
<http://www.novinky.cz/cestovani/226245-mesta-duchu-mista-zasazena-vaikami-zlatou->

[horeckou-i-politickymi-spory.html](#), <http://sometimes-interesting.com/2011/07/11/abandoned-resort-sanzhi-taiwan/>, 6. 2. 2013

Obr. č. 153 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Reverse graffiti, <http://www.symbollix.com/>, 6. 2. 2013

Obr. č. 154 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Reverse graffiti, <http://saraccino.blogspot.cz/2010/09/tree-stencil.html>, 6. 2. 2013

Obr. č. 155 – Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Mechové graffiti, <http://wolfweb.blog.cz/en/1210/princezna-mononoke-3>, 6. 2. 2013

Obr. č. 156 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Mechové graffiti, <http://chibianime.blog.cz/1111/cesta-do-fantazie>, 6. 2. 2013

Obr. č. 157 - Obrazová galerie pro výtvarnou řadu, Mechové graffiti, <http://bookimagecollective.blogspot.cz/2012/05/hayao-miyazaki.html>, 6. 2. 2013

Obr. č. 158 - Souhlasy rodičů s nahráváním v průběhu projektu, vlastní zdroj, 19. 2. 2013

Obr. č. 159 - Souhlasy rodičů s nahráváním v průběhu projektu, vlastní zdroj, 19. 2. 2013

Obr. č. 160 - Souhlasy rodičů s nahráváním v průběhu projektu, vlastní zdroj, 19. 2. 2013

Obr. č. 161 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 162 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 163 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 164 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 165 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 166 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 167 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 168 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 169 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

Obr. č. 170 - Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl, 14. 2. 2013

8 Seznam příloh

1. DIII4 - Charakteristika výtvarné řady (str. 85)
2. DIII2 - Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady (str. 85)
3. Myšlenková mapa – Street art (str. 88)
4. Myšlenková mapa – Graffiti (str. 88)
5. Myšlenková mapa k výtvarné řadě – „Že nám město není jedno“ (str. 88)
6. Alternativy pro výuku (str. 88)
7. Fotografie z průběhu výtvarné části (str. 90, 120)
8. Dokumenty a filmy pro výtvarnou řadu (str. 90, 92) – příloha na CD
9. Otázky k dokumentu o graffiti a street artu (str. 91, 104)
10. Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – rozděleno podle výukových bloků
 - Informační část (str. 91)
 - Objekty z odpadového materiálu (str. 93)
 - Tape graffiti (str. 94)
 - Reverse graffiti (str. 94, 95)
 - Mechové graffiti (str. 96)
11. Souhlasy rodičů s nahráváním v průběhu projektu (str. 101)
12. Dotazník (str. 105)
13. Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl (str. 113)

9 Přílohy

1. DIII4 - Charakteristika výtvarné řady

DIII/4 Charakteristika výtvarné řady pro výtvarnou výchovu na primárním stupni školy - formulář

Ročník: 3., 4., 5. **Třída:** spojené třídy v malotřídní škole

Vzdělávací program: RVP, 5. 7. Umění a kultura, 5. 7. 2. Výtvarná výchova

1) Téma (název) celé výtvarné řady: „Že nám město není jedno“

2) Cílové zaměření výtvarné řady jako celku (viz RVP ZV – zaměření vzděl. Oblasti Umění a kultura)

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace – zjištění, co vše můžeme skrze reprodukce zjistit o obsahu sdělení děl, street art a graffiti se stávají takovým prostředkem komunikace, který se snaží oslovit kolemjdoucí, navázat s nimi kontakt – pobavit, sdělit, šokovat...

- k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy – odlišné vnímání předložených reprodukcí a konfrontace tohoto vnímání s ostatními, setkání se s různými oblastmi umění učení se jednotlivým technikám, zacházení s materiálem

- utváření hierarchie hodnot – ve výtvarné řadě se žáci setkají s problémy recyklace odpadů, znečištění ovzduší, celkově s formami výtvarného projevu, které se snaží být šetrné k prostředí, ve kterém vznikají – to by mělo vytvářet jistou hierarchii hodnot

- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých

hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech – umění jako prostředek komentující své životní okolí, konkrétní problémy, reflektující jiné oblasti umění

- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince – který má právo vyjádřit své názory, prosadit se prostřednictvím vlastní výtvarných děl
 - k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů – vidění veřejného prostoru jako podnětu pro nápady a tvorbu, překonání stereotypů o graffiti a street artu
 - zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání
- a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě

3) Hlavní sledované (očekávané) výstupy (viz RVP ZV Očekávané výstupy za 1. a 2. Období):

Žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup, žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění – konkrétně ekologických trendů street artu a graffiti, žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace - v informační části výtvarné řady, i při pozorování ukázek výtvarných děl před jednotlivými činnostmi, žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil - při vlastní tvorbě ve veřejném prostoru.

4) Učivo výtvarné výchovy

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru
- **uspořádání objektů do celků** – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření,

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film
- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** - vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností** – manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru
- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – objekty, fotografie, animovaný film
- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální i haptické, statické i dynamické, hledisko jejich motivace – fantazijní i založené na smyslovém vnímání

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

- **osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací
- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky, vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření

5) Hlavní řešený problém/řešené problémy (po provedené didaktické analýze všech tří řešených úkolů)

- **ideové – poznáváme street art a graffiti** – objevit, nalézt cesty k porozumění vizuálně obrazným vyjádřením (reprodukcím street artových děl), naučit se orientovat v žánru graffiti, street artu a rozmanitostech jeho sdělení
- **živý odpad** - vymyslet podobu zvířete na základě jeho charakteristických znaků, prozkoumat možnosti materiálu, vymyslet, vyzkoušet a prakticky ověřit realizovatelnost objektu v daném materiálu

- **co se děje v ulicích?** - vymyslet a vybrat kompoziční řešení, zobrazit jednu nebo více lidských postav v interakci za pomoci neobvyklé techniky tape graffiti, vyjádřit sebe sama jako součást určité situace, vybrat vhodné umístění pro konkrétní motiv a využít ho k interakci s prostorem
- **krajina duchů** – zvolit vhodné vizuálně obrazné prostředky – prvky výtvarné řeči pro vytvoření motivu šablony, nalézt, vymyslet adekvátní motiv pro danou techniku, vymyslet kompoziční řešení města duchů
- **vypusťte duchy** - zvolit vhodné vizuálně obrazné prostředky – prvky výtvarné řeči pro vytvoření motivu mechového graffiti, aby byl realizovatelný pomocí dané techniky
- **Materiálně technické – živý odpad** - vypořádat se a osvojit si práci s odpadovým materiálem při konstrukci objektů, **krajina duchů** – vypořádat se s technikou a materiálem pro tvorbu šablon, **vypusťte duchy** – vypořádání se s mechovou hmotou

a) 1. část výtvarné řady

Námět: Poznáváme street art a graffiti

Výtvarný úkol:

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ - vnímat, pozorovat a porovnávat obrazové reprodukce street artových a graffiti děl, VÝTVARNÁ IMAGINACE – rozluštit a domyslet motivaci autorů pro tvorbu, témata, jimiž se zabývají, techniky, které používají, KOMUNIKACE – pojmenovat, vysvětlit a komentovat na základě obrazových reprodukcí své postřehy, pohled a postoje ke graffiti a street artu.

Řešený problém: ideový - objevit, nalézt cesty k porozumění vizuálně obrazným vyjádřením (reprodukcím street artových děl), naučit se orientovat v žánru graffiti, street artu a rozmanitostech jeho sdělení

Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – konkrétně reprodukcí street artových a graffiti děl a jejich účinky na vnímání, postoje a vlastní tvorbu

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** hledisko jejich vnímání – vizuální, statické – tzn. Sledování dokumentu, vcítění se do role autora reprodukce, hledisko jejich motivace – založené na smyslovém vnímání reprodukcí

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

- osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejetých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací
- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky- v informační části výtvarné řady, kdy žáci hledají sdělení v jednotlivých reprodukcích,

Klíčová slova: street art, graffiti, pozorování, vnímání, diskuze, porozumění, veřejný prostor, komunikace, sdělení

Hlavní vizuálně obrazné prostředky:

Druh (y) výtvarné činnosti: výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, komunikace

Technické realizační prostředky:

b) 2. část výtvarné řady

Námět: Živý odpad

Výtvarný úkol:

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ – pozorovat a vnímat tvorbu jiných autorů (případně se jimi inspirovat), vyhledat, porovnávat a vybrat vhodné odpadové materiály pro tvorbu zvířecích postav, vyhledat a vybrat vhodná místa pro jejich instalaci, VÝTVARNÁ IMAGINACE – vymyslet podobu postavy zvířete na základě charakteristických rysů a dostupného odpadového materiálu, VÝTVARNÁ TVORBA – zachytit, zobrazit charakteristické rysy konkrétního zvířete, ozvláštnit prostřednictvím instalace postavy veřejný prostor, (Explorační a hrová – výtvarný experiment – zkoumání možností poskytnutého materiálu,

hledání a následný výběr toho nejvhodnějšího materiálu pro potřebu díla, Volná tvorba zobrazující – zobrazování z paměti i na základě fantazijní transformace reálné podoby zvířete (vzhledem k materiálním možnostem), KOMUNIKACE – pojmenovat a komentovat výsledek vlastní i cizí tvorby, zachycení charakteristických znaků a umístění objektu ve veřejném prostoru

Řešený problém: ideový - vymyslet podobu zvířete na základě jeho charakteristických znaků, prozkoumat možnosti materiálu, vymyslet, vyzkoušet a prakticky ověřit realizovatelnost objektu v daném materiálu, **materiálně technický** - vypořádat se a osvojit si práci s odpadovým materiálem při konstrukci objektů

Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití a kombinace tvarů a objemů při konstruování postav z odpadového materiálu

- **uspořádání objektů do celků** – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření, při sestavování a konstrukci zvířecích postav a jejich následné instalaci v prostoru

- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** - vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly – využití zkušeností a vjemů získaných z reprodukcí, ukázek výtvarných děl a z kontaktu s okolním prostředím při tvorbě objektů

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** - haptické i vizuální účinky materiálů a reprodukcí, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností** – manipulace s objekty při tvorbě a instalaci postav z odpadového materiálu

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – objekty – postavy zvířat z odpadového materiálu

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich motivace – fantazijní – při vymýšlení zjednodušené podoby zvířat, založené na smyslovém vnímání – vycházení z konkrétních materiálů, při kontaktu s odpadovým materiálem i z konkrétní podoby vybraného zvířete

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

- **osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich instalaci i po dokončení

Klíčová slova: street art, graffiti, pozorování, vnímání, veřejný prostor, sdělení, odpadový materiál, recyklace, ekologie, zvíře, objekt

Hlavní vizuálně obrazné prostředky: - **prvky výtvarné řeči** – objekty – prostor, hmota, objem, **vztahy mezi elementy** – proporcionalita objektů vzhledem ke skutečnosti, stabilita hmoty a objemu recyklovaných objektů v prostoru, **procesy tvorby** – napodobení, náznak charakteristických znaků konkrétního zvířete

Druh (y) výtvarné činnosti: – výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba – explorační a hrová – výtvarný experiment, volná tvorba zobrazující, komunikace

Technické realizační prostředky: **výtvarné techniky** – vystřihování, konstruování a lepení objektů, **výtvarné instrumenty** – nůžky, tavná pistole, **výtvarné materiály** – odpadový materiál, lepidlo

c) 3. část výtvarné řady

Námět: Co se děje v ulicích?

Výtvarný úkol: VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ - pozorovat a vnímat tvorbu jiných autorů (případně se jimi inspirovat), vnímat své vlastní tělo a jeho různé polohy v interakci s ostatními nebo s okolním prostorem, vybrat vhodný kontrastní prostor, porovnat a vybrat nejzajímavější způsob realizace, zhodnotit náročnost realizace motivu, posoudit a zhodnotit srozumitelnost výsledku tvorby pro diváka, VÝTVARNÁ IMAGINACE – domyslet polohu postavy ve vztahu ke konkrétnímu prostoru, vymyslet určitou formu výtvarného vyprávění prostřednictvím postav v interakci, VÝTVARNÁ TVORBA – zachytit pomocí fotoaparátu a následně zobrazit motiv vlastní postavy neobvyklou technikou tape graffiti, vyprávět prostřednictvím postav v interakci určitou situaci, nebo dotvořit pomocí postavy konkrétní prostor (Explorační a hrová – výtvarný experiment – porovnávání více variant řešení daného úkolu, které žáci zachytí fotoaparátem, uvažování o náročnosti realizace, o kompozici a vztahu celek - detail, Volná tvorba zobrazující – napodobení a zjednodušení obrysu lidského těla v určité situaci, KOMUNIKACE – vysvětlit a komentovat zobrazenou situaci, popřípadě důvod jejího výběru

Řešený problém: ideový - vymyslet a vybrat kompoziční řešení, zobrazit jednu nebo více lidských postav v interakci za pomoci neobvyklé techniky tape graffiti, vyjádřit sebe sama jako součást určité situace, vybrat vhodné umístění pro konkrétní motiv a využít ho k interakci s prostorem

Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití prvku linie při tvorbě konkrétních tvarů, zjednodušených motivů ve vzájemné interakci, vyjádření barevného kontrastu pásy a plochy pro umístění

- **uspořádání objektů do celků** – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření, při vytváření kompozice

lidských postav tape graffiti, jak ve vzájemném vztahu, tak také ve vztahu ke konkrétnímu prostoru, prostředí

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – konkrétně reprodukcí street artových a graffiti děl - haptické i vizuální účinky materiálů, a vizuální účinky reprodukcí, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností** - pohyb těla a jeho umístění v prostoru při tvorbě tape graffiti

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – fotografie – u tape graffiti

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální a statické při pozorování reprodukcí konkrétních děl, haptické a dynamické při kontaktu a práci se samotným materiálem, hledisko jejich motivace - založené na smyslovém vnímání – vycházení z fyzických prožitků a jejich následného záznamu v podobě fotografií, ukázek jiných autorů nebo konkrétních materiálů (lepící páska)

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

-**osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací – způsob jakým si žáci vyloží zobrazenou situaci, komentáře výsledku vlastní i cizí tvorby

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich výběru, instalaci i po dokončení

Klíčová slova: street art, graffiti, pozorování, vnímání, diskuze, porozumění, veřejný prostor, komunikace, sdělení, ekologie, linie, postava, objekt, kontrast, kompozice

Hlavní vizuálně obrazné prostředky: - prvky výtvarné řeči - linie, plocha, prostor, vztahy mezi elementy – barevný kontrast linie a podkladu, zdánlivá dynamičnost

zobrazených lineárních motivů, proporcionalita lineárních motivů vzhledem k ploše, prostoru a reálné předloze, **procesy tvorby** – napodobení a zjednodušení obrysu lidského těla

Druh (y) výtvarné činnosti: výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba – explorační a hrová – výtvarný experiment, volná tvorba zobrazující, komunikace

Technické realizační prostředky: výtvarné techniky – kresba návrhů, využití linie lepenky k neobvyklé podobě kresby, **výtvarné instrumenty**- fotoaparát, křída, lepicí páska

d) 4. část výtvarné řady

Námět: Krajina duchů

Výtvarný úkol: VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ – pozorovat a vnímat díla různých autorů, vzhled opuštěných měst na fotografiích (popřípadě se jimi inspirovat, <http://www.novinky.cz/cestovani/226245-mesta-uchu-mista-zasazena-vaakami-zlatou-horeckou-i-politickymi-spory.html>, 13. 1. 2013), pozorovat a srovnávat různé typy šablon, vnímat rozdílnost mezi vystřihováním celistvé plochy, linií a bodů, zhodnotit a vybrat jednoduchý motiv, realizovatelný danou technikou, VÝTVARNÁ IMAGINACE – objevit, vymyslet jakým způsobem vytvořit motiv šablony, VÝTVARNÁ TVORBA (Explorační a hrová – výtvarný experiment – hledat kompoziční řešení jednotlivých motivů města duchů, Volná tvorba zobrazující – navrhnout a zobrazit podobu a kompozici města duchů, vzniklých na základě fantazijní transformace skutečných měst, parafráze a zjednodušení přírodních a městských motivů, z nich následné sestavování krajiny na základě představy a společné shody), KOMUNIKACE – sdělit své argumenty pro volbu umístění motivů v celkovém zobrazení, popsat a komentovat jejich vzhled a vhodnost umístění

Řešený problém: – **ideový** - zvolit vhodné vizuálně obrazné prostředky – prvky výtvarné řeči pro vytvoření motivu šablony, nalézt, vymyslet adekvátní motiv pro danou techniku,

vymyslet kompoziční řešení města duchů, **materiálně technický** – vypořádat se s technikou a materiálem pro tvorbu šablon

Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití prvků linie, bodu a plochy při tvorbě zjednodušených motivů šablon, jejich následné přenesení pomocí vymývání do plochy, vyjádření kontrastu motivu a okolní plochy

- **uspořádání objektů do celků** – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření, při návrhu a následné realizaci kompozice městské krajiny

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – umělecká výtvarná tvorba - vizuální účinky fotografií opuštěných měst a ukázek šablon, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – animovaný film, fotografie jejich využití jako zdroje inspirace

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální, hledisko jejich motivace – založené na smyslovém vnímání – vycházení z ukázek reálných budov, na jejichž základě si žáci vymyslí vlastní městské motivy

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

-**osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací – vliv jednotlivých ukázek na utvoření vlastní představy, konfrontace těchto představ se spolužáky a následné dospění k finální podobě města duchů

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky-vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich instalaci i po dokončení

Klíčová slova: street art, graffiti, pozorování, vnímání, diskuze, veřejný prostor, ekologie, šablona, kontrast, kompozice

Hlavní vizuálně obrazné prostředky: - **prvky výtvarné řeči** – plocha, bod, linie, prostor, **vztahy mezi elementy** – barevný kontrast podkladu a motivu, symetrie/asymetrie linií a bodů na šabloně, harmonie motivů sestavených z linií, bodů a ploch, **procesy tvorby** – napodobení a zjednodušení přírodních a městských motivů šablon

Druh (y) výtvarné činnosti: výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba – explorační a hrová – výtvarný experiment, volná tvorba zobrazující, komunikace

Technické realizační prostředky: výtvarné techniky – kresba návrhů podoby města duchů a šablon, vystřihování, vyřezávání, motivů šablon, otiskování - vymývání reverse graffiti šablon, **výtvarné instrumenty**- tužka, nůžky, kartáček, kartáč, (Vysokotlaká pistole), **výtvarné materiály** – balicí papír nebo čtvrtka, mýdlová voda, karton, plastové podložky, lepicí páska, samolepicí fólie, gumové rukavice

e) 5. část výtvarné řady

Námět: Vypusťte duchy

Výtvarný úkol: VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ – pozorovat tvorbu jiných autorů (konkrétně postavy z pohádek animátora a režiséra Hayaoa Miyazakiho a jeho animačního studia Ghibli - Princezna Mononoke, Cesta do fantazie, Můj kamarád Totoro), vnímat hmotu mechového graffiti a zhodnotit jeho možnosti pro tvorbu, zhodnotit a porovnat originalitu svého díla oproti ostatním, VÝTVARNÁ IMAGINACE – vymyslet podobu vlastní postavy ovlivněnou předloženými obrazovými ukázkami i hmotou pro realizaci, VÝTVARNÁ TVORBA – zobrazit pohádkovou postavu ducha a jejím prostřednictvím

ozvláštnit plochu zdi ve veřejném prostoru, případně dotvořit obraz města duchů, (Volná tvorba zobrazující – zobrazení postav duchů na základě fantazijní transformace předložených ukázek, parafráze výtvarného uměleckého díla, zjednodušení podoby postav duchů), KOMUNIKACE – komentovat vzhled uměleckých děl a v porovnávání s nimi výsledky vlastní tvorby

Řešený problém: zvolit vhodné vizuálně obrazné prostředky – prvky výtvarné řeči pro vytvoření motivu mechového graffiti, aby byl realizovatelný pomocí dané techniky

Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití kombinace prvků linie a tvarů pro vytvoření zjednodušených motivů

- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** - vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly – využití zkušeností a vjemů získaných z reprodukcí výtvarných děl a z kontaktu s okolním prostředím při tvorbě mechového graffiti, které je možno vnímat i hapticky

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – konkrétně reprodukcí street artových a graffiti děl - haptické i vizuální účinky hmoty pro tvorbu mechového graffiti, a vizuální účinky reprodukcí, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – animovaný film – čerpání inspirace z jeho motivů, volná malba – u mechového graffiti

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální při pozorování reprodukcí konkrétních děl, haptické při kontaktem s mechovou hmotou, hledisko jejich motivace – fantazijní – při vymyšlení podoby postav duchů, založené na smyslovém vnímání – vycházení z ukázek jiných autorů nebo konkrétních materiálů – mechové hmoty

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

-**osobní postoj v komunikaci** – odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejetých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky- jak na nás působí reprodukce děl, vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich instalaci i po dokončení

Klíčová slova: street art, graffiti, pozorování, vnímání, veřejný prostor, ekologie, přírodní materiál, linie, postava, kompozice, animovaný film

Hlavní vizuálně obrazné prostředky: - **prvky výtvarné řeči** – plocha, struktura, linie, bod, **vztahy mezi elementy** – kontrast mezi strukturou a plochou podkladu, harmonie rozmístění linií a bodů v ploše pro vytvoření celistvého motivu ducha, **procesy tvorby** – zjednodušení a parafráze pohádkových postav

Druh (y) výtvarné činnosti: výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba – volná tvorba zobrazující, komunikace

Technické realizační prostředky: - **výtvarné techniky** – kresba návrhů postav, malba a kresba mechovou směsí, **výtvarné instrumenty**- tužka, štětec, **výtvarné materiály** – materiál na výrobu směsi mechového graffiti (hydrogel, mech, voda, podmáslí), balicí papír

6) Výukový výtvarný kontext výtvarné řady – návaznost na předchozí výuku - návaznost v oblasti vnímání vizuálně obrazných vyjádření a jejich reflexe, návaznost na exteriérovou tvorbu land artu a instalace mobilních objektů, návaznost na techniku kresby, malby a konstrukce objektů, promyšlená práce s již známými prvky výtvarné řeči - linií, bodem a plochou, tematická provázanost jednotlivých úkolů v podobě práce ve veřejném a pro veřejný prostor

- pochopení činností výtvarného vnímání, imaginace, komunikace, posuzování, hodnocení a instalace vlastních děl jako součástí procesu výtvarné výchovy
- další návaznost na tuto výtvarnou řadu – práce s technikou šablon, využití materiálu lepicí pásky a odpadového materiálu při dalších výtvarných činnostech

7) Oborový výtvarný kontext výtvarné řady (stručně oblasti výtvarného umění a kultury)

- seznámení se s ekologickými formami graffiti a street artu
- seznámení se s tvorbou graffiti a street artových umělců – odpadové objekty – Brad Downey, tape graffiti – Buff Diss, reverse graffiti – Paul Curtis a Alexandre Orion, seznámení se s autory pet artu – Veronikou Richterovou a Renatou Filipovou, seznámení se s postavami z filmu Ropáci Barbary Šalamounové, seznámení se s ukázkami s animovaných filmů Hayaoa Myiazakiho
- propojení graffiti a street artu s oblastmi vzdělávání a výuky (kultury, národy, náboženství a jejich symboly, ekologie, politika), a s dalšími uměleckými směry a tendencemi
- přesah do oblasti ekologie – recyklace odpadu, znečištění ovzduší
- seznámení se s architekturou opuštěných měst
- propojení technik, motivací a témat graffiti a street artu

8) Kontext učiva dalších vzdělávacích oblastí RVP ZV

a) Kontext dalších vzdělávacích obsahů a aktivit dětí

– propojení s oblastmi RVP **5.1 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - 5.1.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA - Oblast - Komunikační a slohová výchova**

Očekávané výstupy - 1. Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, 2. Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta

Učivo – naslouchání – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami), **mluvený projev** – dialog na základě obrazového materiálu, základní komunikační pravidla

5.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - 5.4.1 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - Oblast – Místo, kde žijeme - Očekávané výstupy – 1. Žák rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost, 2. Žák posoudí význam regionálních zvláštností z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického,

Učivo - škola – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, **obec (město), místní krajina** – její části, významné budovy, **okolní krajina (místní oblast, region)**- působení lidí na krajinu a životní prostředí, **Oblast – Rozmanitost přírody - Očekávané výstupy**- 2. Žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka,

zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat,

Učivo - ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy

5. 10. DOPLŇUJÍCÍ VZDĚLÁVACÍ OBORY, 5. 10. 2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA

- **Očekávané výstupy:** žák rozlišuje herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná, **Učivo - ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY DRAMATICKÉHO JEDNÁNÍ** - herní dovednosti – vstup do role, jevištní postava, sociálně komunikační dovednosti – spolupráce, komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích a v situacích skupinové inscenační tvorby, prezentace, reflexe a hodnocení

6. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, 6. 5 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka: V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí, **V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:** podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí, přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických

hodnot prostředí, vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematický okruh: Základní podmínky života – ovzduší – čistota ovzduší u nás, Lidské aktivity a problémy životního prostředí – odpady a hospodaření s odpady, Vztah člověka k prostředí – náš životní styl – spotřeba věcí

9) Připojená myšlenková mapa, ne námětová – Viz příloha – myšlenková mapa výtvarné řady

Zpracování a realizace: Klára Fejtová

2. DIII2 - Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady - Poznáváme street art a graffiti

DIII/2 – Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady – formulář pro zpracování prezentaci (případné modifikace pro jednotlivé studijní obory a kurzy uvedeny ve výuce).

Ročník : 3. , 4. , 5. **Třída:** spojené třídy v malotřídni škole

Vzdělávací program: RVP, 5. 7. Umění a kultura,

5. 7. 2. Výtvarná výchova

1. **Východisko:** Street art a graffiti, ekologie, recyklace („myšlenková mapa“)
2. **Námět:** Poznáváme street art a graffiti
3. **Výtvarný úkol a /nebo/ řešený výtvarný problém:**

- **Informační část výtvarné řady – Poznáváme street art a graffiti**

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ - vnímat, pozorovat a porovnávat obrazové reprodukce street artových a graffiti děl a filmové dokumenty, vztahující se k dané tématice, VÝTVARNÁ IMAGINACE – rozluštit a domyslet motivaci autorů pro tvorbu, témata, jimiž se zabývají, techniky, které používají a místa, ve kterých tvoří, KOMUNIKACE – pojmenovat, vysvětlit a komentovat na základě obrazových reprodukcí své postřehy, pohled a postoje ke graffiti a street artu.

4. **Učivo:**

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – konkrétně reprodukcí street artových a graffiti děl, dokumentu a jejich účinky na vnímání, postoje a vlastní tvorbu žáků

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální, statické – tzn. Sledování dokumentu, vcítění se do role autora reprodukce, hledisko jejich motivace – založené na smyslovém vnímání reprodukcí

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

-**osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky- v informační části výtvarné řady, kdy žáci hledají sdělení v jednotlivých reprodukcích

5. **Klíčová slova** – street art, graffiti, pozorování, vnímání, diskuze, porozumění, veřejný prostor, komunikace, sdělení

6. **Didaktická analýza úkolu:**

- **Sledovaný výstup** – žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění – trendů street artu a graffiti), žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace

a) **Řešené problémy**

- **ideové** – objevit, nalézt cesty k porozumění vizuálně obrazným vyjádřením (reprodukcím street artových děl), naučit se orientovat v žánru graffiti, street artu a rozmanitostech jeho sdělení

b) **Druhy výtvarné činnosti** – výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, komunikace

c) **Realizační vizuálně obrazné prostředky**

d) Realizační materiálně technické prostředky

e) Kritéria a forma hodnocení dosažených výsledků

Kritéria – porozumění tématu, tolerance, respekt a spolupráce v průběhu všech činností, schopnost vyjádřit svůj názor, postřeh, ochota a schopnost naslouchat, dojít ke společnému závěru, rozhodnutí

f) Forma hodnocení - na konci hodiny formou sepsaných závěrů, ke kterým jsme společně došli, formou diskuze v kruhu – o tom, jak se nám pracovalo, co se nám líbilo a co ne

7. Kontextové zajištění výtvarného úkolu

a) **Výtvarný kontext výukový** – návaznost v oblasti vnímání vizuálně obrazných vyjádření a jejich reflexe, pochopení činností výtvarného vnímání, imaginace, komunikace, posuzování, hodnocení a instalace vlastních děl jako součástí procesu výtvarné výchovy

b) **Výtvarný kontext oborový** - seznámení se s tvorbou graffiti a street artových umělců - objevení propojení graffiti a street artu s oblastmi vzdělávání, výuky (kultury, národy, náboženství a jejich symboly, ekologie, politika) a s dalšími uměleckými směry a tendencemi, propojení technik, motivací a témat graffiti a street artu

c) Kontext dalších vzdělávacích obsahů a aktivit dětí

propojení s oblastmi RVP **5.1 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - 5.1.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA - Oblast - Komunikační a slohová výchova**

Očekávané výstupy - 1. Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, 2. Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta

Učivo – **naslouchání** – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami), **mluvený projev** – dialog na základě obrazového materiálu, základní komunikační pravidla

5. 10. DOPLŇUJÍCÍ VZDĚLÁVACÍ OBORY, 5. 10. 2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA - Očekávané výstupy: žák rozlišuje herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná, **Učivo - ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY DRAMATICKÉHO JEDNÁNÍ** - herní dovednosti – vstup do role, jevištní postava, sociálně komunikační dovednosti – spolupráce, komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích a v situacích skupinové inscenační tvorby, prezentace, reflexe a hodnocení

6. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, 6. 5 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka: V oblasti vědomostí, dovedností a schopností **průřezové téma:** umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí, V oblasti **postojů a hodnot průřezové téma:** podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí, přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí, vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

8. „Přidaná hodnota“

Žáci získají znalosti o street artu a graffiti jako o formě uměleckého vyjádření. Poznají jejich různé podoby, konfrontují a prodiskutují své postřehy, postoje a názory na něj se spolužáky. Žáci porozumí vztahu pouličního umění s možností sebevyjádření a komunikace s okolím. Výtvarná řada zároveň vzbudí nebo oživí zájem žáků o vlastní životní prostředí a propojí toto vyjádření ve veřejném prostoru s potřebou ohleduplnosti k vlastnímu okolí. Logicky tak dospěje i k ekologické podobě tohoto umění, jako podpoře myšlenek environmentální výchovy.

9. Myšlenková mapa, popř. konceptová mapa námětu – viz příloha myšlenková mapa výtvarné řady

DIII2 - Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady - Živý odpad

DIII/2 – Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady – formulář pro zpracování prezentaci (případné modifikace pro jednotlivé studijní obory a kurzy uvedeny ve výuce).

Ročník : 3. , 4. , 5. **Třída:** spojené třídy v malotřídní škole

Vzdělávací program: RVP, 5. 7. Umění a kultura,

5. 7. 2. Výtvarná výchova

1. **Východisko:** Street art a graffiti, ekologie, recyklace („myšlenková mapa“)
2. **Námět:** Živý odpad
3. **Výtvarný úkol a /nebo/ řešený výtvarný problém:**

- **Objekty z odpadových materiálů – Živý odpad**

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ – pozorovat a vnímat tvorbu jiných autorů (případně se jimi inspirovat), vyhledat, porovnávat a vybrat vhodné odpadové materiály pro tvorbu zvířecích postav, vyhledat a vybrat vhodná místa pro jejich instalaci, **VÝTVARNÁ IMAGINACE** – vymyslet podobu postavy zvířete na základě charakteristických rysů a dostupného odpadového materiálu, **VÝTVARNÁ TVORBA** – zachytit, zobrazit charakteristické rysy konkrétního zvířete, ozvláštnit prostřednictvím instalace postavy veřejný prostor, (Explorační a hrová – výtvarný experiment – zkoumání možností poskytnutého materiálu, hledání a následný výběr toho nejvhodnějšího materiálu pro potřebu díla, Volná tvorba zobrazující – zobrazování z paměti i na základě fantazijní transformace reálné podoby zvířete vzhledem k materiálním možnostem), **KOMUNIKACE** – pojmenovat a komentovat výsledek vlastní i cizí tvorby, zachycení charakteristických znaků a umístění objektu ve veřejném prostoru

4. **Učivo: (viz RVP ZV)**

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití a kombinace tvarů a objemů při konstruování postav z odpadového materiálu

uspořádání objektů do celků – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření, při sestavování a konstrukci zvířecích postav a jejich následné instalaci v prostoru

- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** - vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly – využití zkušeností a vjemů získaných z reprodukcí, ukázek výtvarných děl a z kontaktu s okolním prostředím při tvorbě objektů

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** - haptické i vizuální účinky materiálů a reprodukcí, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností** – manipulace s objekty při tvorbě a instalaci postav z odpadového materiálu

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – objekty – postavy zvířat z odpadového materiálu

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich motivace – fantazijní – při vymýšlení zjednodušené podoby zvířat, založené na smyslovém vnímání – vycházení z konkrétních materiálů, při kontaktu s odpadovým materiálem i z konkrétní podoby vybraného zvířete

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

- **osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich instalaci i po dokončení

5. **Klíčová slova** – street art, graffiti, pozorování, vnímání, veřejný prostor, sdělení, odpadový materiál, recyklace, ekologie, zvíře, objekt

6. **Didaktická analýza úkolu:**

Sledovaný výstup – žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup, žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění – konkrétně ekologických trendů street artu a graffiti), žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil – myšlenku ekologie a recyklace, u odpadových objektů jsou obsahem charakteristické znaky zvířat vyjádřené a zachycené ve zvoleném materiálu a jeho kombinaci

a) **Řešené problémy**

- **ideové** - vymyslet podobu zvířete na základě jeho charakteristických znaků, prozkoumat možnosti materiálu, vymyslet, vyzkoušet a prakticky ověřit realizovatelnost objektu v daném materiálu

- **materiálně technické** - vypořádat se a osvojit si práci s odpadovým materiálem při konstrukci objektů

b) **Druhy výtvarné činnosti** – výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba – explorační a hrová – výtvarný experiment, volná tvorba zobrazující, komunikace

c) **Realizační vizuálně obrazné prostředky**

- **prvky výtvarné řeči** - prostor, hmota, objem

- **vztahy mezi elementy** – proporcionalita objektů vzhledem ke skutečnosti, stabilita hmoty a objemu recyklovaných objektů v prostoru

- **procesy tvorby** – napodobení, náznak charakteristických znaků konkrétního zvířete

d) **Realizační materiálně technické prostředky**

- **výtvarné techniky** – vystřihování, konstruování a lepení objektů

- **výtvarné instrumenty** – nůžky, tavná pistole

- **výtvarné materiály** – odpadový materiál, lepidlo

e) Kritéria a forma hodnocení dosažených výsledků

Kritéria - rozpoznatelnost charakteristických znaků podoby zvířete, tolerance, respekt a spolupráce v průběhu všech činností, ochota a schopnost dojít ke společnému závěru, rozhodnutí, bezpečnost zacházení s instrumenty i materiálem

Forma hodnocení – vždy na konci hodiny formou komentářů a otázek k jednotlivým pracím, diskuze o subjektivním vnímání děl – autorem samotným i jeho spolužáky, pojmenovávání zachycených motivů, postav a situací

7. Kontextové zajištění výtvarného úkolu

a) Výtvarný kontext výukový

- návaznost na předchozí výuku - návaznost na exteriérovou tvorbu land artu a instalace mobilních objektů, návaznost na techniku konstrukce objektů, tematická provázanost jednotlivých úkolů v podobě práce ve veřejném a pro veřejný prostor,
- pochopení činností výtvarného vnímání, imaginace, komunikace, posuzování, hodnocení a instalace vlastních děl jako součástí procesu výtvarné výchovy
- další návaznost na výtvarnou řadu – využití odpadového materiálu při výtvarných činnostech

b) Výtvarný kontext oborový

- motivace postavami Ropáků ze stejnojmenného filmu autorky Barbary Šalamounové (viz. Ukázka z filmu na usb, <http://www.youtube.com/watch?v=sf0j-Zs1u0w>, min. 11:30 a 15:00 cca)
- inspirace pet artem Veroniky Richterové, Renaty Filipové a street artového umělce Brada Downeyho (viz ukázky reprodukcí na usb)
- propojení technik, motivací a témat graffiti a street artu
- přesah do oblasti ekologie a recyklace

c) Kontext dalších vzdělávacích obsahů a aktivit dětí

– propojení s oblastmi RVP **5.1 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - 5.1.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA - Oblast - Komunikační a slohová výchova**

Očekávané výstupy - 1. Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, 2. Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta

Učivo – naslouchání – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami), **mluvený projev** – dialog na základě obrazového materiálu, základní komunikační pravidla

5.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - 5.4.1 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - Oblast – Rozmanitost přírody - Očekávané výstupy- 2. Žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným

vzhledem přírody a činností člověka, zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat,

Učivo - ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody – odpovědnost lidí, likvidace odpadů

6. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, 6. 5 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka: V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí, **V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:** podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí, přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí, vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematický okruh: Lidské aktivity a problémy životního prostředí – odpady a hospodaření s odpady, **Vztah člověka k prostředí** – náš životní styl – spotřeba věcí

8. „Přidaná hodnota“

Žáci získají znalosti o street artu a graffiti jako o formě uměleckého vyjádření. Poznají jejich různé podoby, konfrontují a prodiskutují své postřehy, postoje a názory na něj se spolužáky. Žáci porozumí vztahu pouličního umění s možností sebevyjádření a komunikace s okolím. Výtvarná řada zároveň vzbudí nebo oživí zájem žáků o vlastní životní prostředí a propojí toto vyjádření ve veřejném prostoru s potřebou ohleduplnosti k vlastnímu okolí. Logicky tak dospěje i k ekologické podobě tohoto umění, jako podpoře myšlenek environmentální výchovy.

9. Myšlenková mapa, popř. konceptová mapa námětu – viz příloha – myšlenková mapa výtvarné řady

DIII2 - Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady - Co se děje v ulicích?

DIII/2 – Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady – formulář pro zpracování prezentaci (případně modifikace pro jednotlivé studijní obory a kurzy uvedeny ve výuce).

Ročník : 3. , 4. , 5. **Třída:** spojené třídy v malotřídní škole

Vzdělávací program: RVP, 5. 7. Umění a kultura,

5. 7. 2. Výtvarná výchova

1. **Východisko:** Street art a graffiti, ekologie, recyklace („myšlenková mapa“)
2. **Námět:** Co se děje v ulicích?
3. **Výtvarný úkol a /nebo/ řešený výtvarný problém:**

- **Tape graffiti – Co se děje v ulicích?**

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ - pozorovat a vnímat tvorbu jiných autorů (případně se jimi inspirovat), vnímat své vlastní tělo a jeho různé polohy v interakci s ostatními nebo s okolním prostorem, vybrat vhodný kontrastní prostor, porovnat a vybrat nejzajímavější způsob realizace, zhodnotit náročnost realizace motivu, posoudit a zhodnotit srozumitelnost výsledku tvorby pro diváka, **VÝTVARNÁ IMAGINACE** – domyslet polohu postavy ve vztahu ke konkrétnímu prostoru, vymyslet určitou formu výtvarného vyprávění prostřednictvím postav v interakci, **VÝTVARNÁ TVORBA** – zachytit pomocí fotoaparátu a následně zobrazit motiv vlastní postavy neobvyklou technikou tape graffiti, vyprávět prostřednictvím postav v interakci určitou situaci, nebo dotvořit pomocí postavy konkrétní prostor (Explorační a hrová – výtvarný experiment – porovnávání více variant řešení daného úkolu, které žáci zachytí fotoaparátem, uvažování o náročnosti realizace, o kompozici a vztahu celek - detail, Volná tvorba zobrazující – napodobení a zjednodušení obrysu lidského těla v určité situaci, **KOMUNIKACE** – vysvětlit a komentovat zobrazenou situaci, popřípadě důvod jejího výběru

4. Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití prvku linie při tvorbě konkrétních tvarů, zjednodušených motivů ve vzájemné interakci, vyjádření barevného kontrastu pásy a plochy pro umístění

- **uspořádání objektů do celků** – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření, při vytváření kompozice lidských postav tape graffiti, jak ve vzájemném vztahu, tak také ve vztahu ke konkrétnímu prostoru, prostředí

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – konkrétně reprodukcí street artových a graffiti děl - haptické i vizuální účinky materiálů, a vizuální účinky reprodukcí, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností** - pohyb těla a jeho umístění v prostoru při tvorbě tape graffiti

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – fotografie – u tape graffiti

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální a statické při pozorování reprodukcí konkrétních děl, haptické a dynamické při kontaktu a práci se samotným materiálem, hledisko jejich motivace - založené na smyslovém vnímání – vycházení z fyzických prožitků a jejich následného záznamu v podobě fotografií, ukázek jiných autorů nebo konkrétních materiálů (lepicí páska)

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

-**osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací – způsob jakým si žáci vyloží zobrazenou situaci, komentáře výsledku vlastní i cizí tvorby

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich výběru, instalaci i po dokončení

5. **Klíčová slova** – street art, graffiti, pozorování, vnímání, diskuze, porozumění, veřejný prostor, komunikace, sdělení, ekologie, linie, postava, objekt, kontrast, kompozice

6. **Didaktická analýza úkolu:**

Sledovaný výstup – žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy, žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění – konkrétně ekologických trendů street artu a graffiti, žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace - při pozorování ukázek výtvarných děl před jednotlivými činnostmi, žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil – myšlenku ekologie a recyklace, obsaženou ve všech činnostech, v tape graffiti je obsahem vytvořená situace, její vyprávění a sebeprosazení ve veřejném prostoru

a) **Řešené problémy**

- **ideové** - vymyslet a vybrat kompoziční řešení, zobrazit jednu nebo více lidských postav v interakci za pomoci neobvyklé techniky tape graffiti, vyjádřit sebe sama jako součást určité situace, vybrat vhodné umístění pro konkrétní motiv a využít ho k interakci s prostorem

- **materiálně technické** – vymyslet, vyzkoušet a prakticky ověřit realizovatelnost objektu v daném materiálu

b) **Druhy výtvarné činnosti** – výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba – explorační a hrová – výtvarný experiment, volná tvorba zobrazující, komunikace

c) Realizační vizuálně obrazné prostředky

- prvky výtvarné řeči - linie, plocha, prostor

- vztahy mezi elementy – barevný kontrast linie a podkladu, zdánlivá dynamičnost zobrazených lineárních motivů, proporcionalita lineárních motivů vzhledem k ploše, prostoru a reálné předloze

-procesy tvorby – napodobení a zjednodušení obrysu lidského těla

d) Realizační materiálně technické prostředky

- výtvarné techniky – kresba návrhů, využití linie lepenky k neobvyklé podobě kresby

- výtvarné instrumenty- fotoaparát, křída, lepicí páska

- výtvarné materiály

e) Kritéria a forma hodnocení dosažených výsledků

Kritéria - humornost a reálnost postav zobrazených v konkrétních situacích, tolerance, respekt a spolupráce v průběhu všech činností, ochota a schopnost dojít ke společnému závěru, rozhodnutí, bezpečnost zacházení s instrumenty i materiálem

Forma hodnocení – vždy na konci hodiny formou komentářů a otázek k jednotlivým pracím, diskuze o subjektivním vnímání děl – autorem samotným i jeho spolužáky, pojmenovávání zachycených motivů, postav a situací

7. Kontextové zajištění výtvarného úkolu

a) **Výtvarný kontext výukový** – návaznost na předchozí výuku - na exteriérovou tvorbu land artu a instalace mobilních objektů, na techniku kresby, promyšlená práce s již známými prvky výtvarné řeči - linií, bodem a plochou, tematická provázanost jednotlivých úkolů v podobě práce ve veřejném a pro veřejný prostor, pochopení činností výtvarného vnímání, imaginace, komunikace, posuzování, hodnocení a instalace vlastních děl jako součástí procesu výtvarné výchovy

- další návaznost na tuto výtvarnou řadu – využití materiálu lepicí pásky při dalších výtvarných činnostech

b) **Výtvarný kontext oborový**

- přiblížení ekologických trendů graffiti a street artu
 - seznámení s technikou tape graffiti a jejím autorem Buff Dissem
- propojení technik, motivací a témat graffiti a street artu

c) **Kontext dalších vzdělávacích obsahů a aktivit dětí**

– propojení s oblastmi RVP **5.1 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - 5.1.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA - Oblast - Komunikační a slohová výchova**

Očekávané výstupy - 1. Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, **Učivo-naslouchání** – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami), **mluvený projev** – dialog na základě obrazového materiálu, základní komunikační pravidla

5.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - 5.4.1 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - Oblast – Místo, kde žijeme - Očekávané výstupy – 1. Žák rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost, 2. Žák posoudí význam regionálních zvláštností z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického, **Učivo - škola** – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, **obec (město), místní krajina** – její části, významné budovy, **okolní krajina (místní oblast, region)-** působení lidí na krajinu a životní prostředí, **Oblast – Rozmanitost přírody - Očekávané výstupy-** 2. Žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka, zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat, **Učivo - ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody** – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy

5. 10. DOPLŇUJÍCÍ VZDĚLÁVACÍ OBORY, 5. 10. 2. DRAMATICKÁ VÝCHOVA - Očekávané výstupy: žák rozlišuje herní a reálnou situaci; přijímá pravidla hry; vstupuje do jednoduchých rolí a přirozeně v nich jedná, **Učivo - ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY DRAMATICKÉHO JEDNÁNÍ** - herní dovednosti – vstup do role, jevištní postava, sociálně komunikační dovednosti – spolupráce, komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích a v situacích skupinové inscenační tvorby, prezentace, reflexe a hodnocení

6. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, 6. 5 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka: V oblasti postojů a hodnot
průřezové téma: podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí, přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí, vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

8. „Přidaná hodnota“

Žáci získají znalosti o street artu a graffiti, jako o formě uměleckého vyjádření, poznají jejich různé podoby, konfrontují a prodiskutují své postřehy, postoje a názory na něj se spolužáky. Žáci porozumí vztahu pouličního umění s možností sebevyjádření a komunikace s okolím. Výtvarná řada zároveň vzbudí nebo oživí zájem žáků o vlastní životní prostředí, propojí toto vyjádření ve veřejném prostoru s potřebou ohleduplnosti k vlastnímu okolí, logicky tak dospěje i k ekologické podobě tohoto umění, jako podpoře myšlenek environmentální výchovy. Seznámení se s lepicí páskou jako materiálem pro výtvarnou tvorbu.

9. Myšlenková mapa, popř. konceptová mapa námětu - viz příloha - myšlenková mapa výtvarné řady

DIII2 - Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady - Krajina duchů

DIII/2 – Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady – formulář pro zpracování prezentaci (případné modifikace pro jednotlivé studijní obory a kurzy uvedeny ve výuce).

Ročník : 3. , 4. , 5. **Třída:** spojené třídy v malotřídní škole

Vzdělávací program: RVP, 5. 7. Umění a kultura,

5. 7. 2. Výtvarná výchova

- 1. Východisko:** Street art a graffiti, ekologie, recyklace („myšlenková mapa“)
- 2. Námět:** Krajina duchů
- 3. Výtvarný úkol a /nebo/ řešený výtvarný problém:**

- **Reverse graffiti – šablony – Krajina duchů**

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ – pozorovat a vnímat díla různých autorů, vzhled opuštěných měst na fotografiích (popřípadě se jimi inspirovat, <http://www.novinky.cz/cestovani/226245-mesta-uchu-mista-zasazena-va-kami-zlatou-horeckou-i-politickymi-spory.html>, 13. 1. 2013), pozorovat a srovnávat různé typy šablon, vnímat rozdílnost mezi vystřihováním celistvé plochy, linií a bodů, zhodnotit a vybrat jednoduchý motiv, realizovatelný danou technikou, VÝTVARNÁ IMAGINACE – objevit, vymyslet jakým způsobem vytvořit motiv šablony, VÝTVARNÁ TVORBA (Explorační a hrová – výtvarný experiment – hledat kompoziční řešení jednotlivých motivů města duchů, Volná tvorba zobrazující – navrhnout a zobrazit podobu a kompozici města duchů, vzniklých na základě fantazijní transformace skutečných měst, parafráze a zjednodušení přírodních a městských motivů, z nich následné sestavování krajiny na základě představy a společné shody), KOMUNIKACE – sdělit své argumenty pro volbu umístění motivů v celkovém zobrazení, popsat a komentovat jejich vzhled a vhodnost umístění

4. Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití prvků linie, bodu a plochy při tvorbě zjednodušených motivů šablon, jejich následné přenesení pomocí vymývání do plochy, vyjádření kontrastu motivu a okolní plochy

- **uspořádání objektů do celků** – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření, při návrhu a následné realizaci kompozice městské krajiny

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – umělecká výtvarná tvorba - vizuální účinky fotografií opuštěných měst a ukázek šablon, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – animovaný film, fotografie jejich využití jako zdroje inspirace

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální, hledisko jejich motivace – založené na smyslovém vnímání – vycházení z ukázek reálných budov, na jejichž základě si žáci vymyslí vlastní městské motivy

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

- **osobní postoj v komunikaci** – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací – vliv jednotlivých ukázek na utvoření vlastní představy, konfrontace těchto představ se spolužáky a následné dospění k finální podobě města duchů

- **komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření** – v komunikaci se spolužáky - vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich instalaci i po dokončení

5. **Klíčová slova** – street art, graffiti, pozorování, vnímání, diskuze, veřejný prostor, ekologie, šablona, kontrast, kompozice

6. **Didaktická analýza úkolu:**

Sledovaný výstup – žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy, žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění – konkrétně ekologických trendů street artu a graffiti a techniky šablon), žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace - při pozorování ukázek výtvarných děl a fotografií opuštěných měst před jednotlivými činnostmi, žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil – myšlenku ekologie a recyklace, obsaženou ve všech činnostech, v reverse graffiti je obsahem odlišné vnímání motivů opuštěných měst a představa žáků o jejich podobě a kompozici

a) **Řešené problémy**

- **ideové** - zvolit vhodné vizuálně obrazné prostředky – prvky výtvarné řeči pro vytvoření motivu šablony, nalézt, vymyslet adekvátní motiv pro danou techniku, vymyslet kompoziční řešení města duchů

- **materiálně technické** - vypořádat se s technikou a materiálem pro tvorbu šablon

b) **Druhy výtvarné činnosti** – výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba

– explorační a hrová – výtvarný experiment, volná tvorba zobrazující, komunikace

c) **Realizační vizuálně obrazné prostředky**

- **prvky výtvarné řeči** – plocha, bod, linie, prostor

- **vztahy mezi elementy** – barevný kontrast podkladu a motivu, symetrie/asymetrie linií a bodů na šabloně, harmonie motivů sestavených z linií, bodů a ploch

- **procesy tvorby** – napodobení a zjednodušení přírodních a městských motivů šablon

d) Realizační materiálně technické prostředky

- **výtvarné techniky** – kresba návrhů podoby města duchů a šablon, vystřihování, vyřezávání, motivů šablon, otiskování - vymývání reverse graffiti šablon
- **výtvarné instrumenty**- tužka, nůžky, kartáček, kartáč, (Vysokotlaká pistole)
- **výtvarné materiály** – balicí papír nebo čtvrtka, mýdlová voda, karton, plastové podložky, lepicí páska, samolepicí fólie, gumové rukavice

e) Kritéria a forma hodnocení dosažených výsledků

Kritéria - jednoduchost a funkčnost reverse šablon, harmonie a celistvost kompozice motivů reverse graffiti, tolerance, respekt a spolupráce v průběhu všech činností, ochota a schopnost dojít ke společnému závěru, rozhodnutí, bezpečnost zacházení s instrumenty i materiálem

Forma hodnocení – vždy na konci hodiny formou komentářů a otázek k jednotlivým pracím, diskuze o subjektivním vnímání děl – autorem samotným i jeho spolužáky, pojmenovávání zachycených motivů, postav a situací

7. Kontextové zajištění výtvarného úkolu

a) **Výtvarný kontext výukový** – návaznost na předchozí výuku - na exteriérovou tvorbu land artu a instalace mobilních objektů, na techniku kresby, malby, promyšlená práce s již známými prvky výtvarné řeči - linií, bodem a plochou, tematická provázanost jednotlivých úkolů v podobě práce ve veřejném a pro veřejný prostor, seznámení se s technikou šablon a principem jejich tvorby

- pochopení činností výtvarného vnímání, imaginace, komunikace, posuzování, hodnocení a instalace vlastních děl jako součástí procesu výtvarné výchovy
- další návaznost na tuto výtvarnou řadu – práce s technikou šablon

b) Výtvarný kontext oborový

- přiblížení ekologických trendů graffiti a street artu – reverse graffiti a konkrétních děl autorů Paula Curtise a Alexandre Oriona
- seznámení se s architekturou opuštěných měst
- propojení technik, motivací a témat graffiti a street artu
- přesah do oblasti ekologie – téma znečištění ovzduší

c) **Kontext dalších vzdělávacích obsahů a aktivit dětí**

– propojení s oblastmi RVP **5.1 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - 5.1.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA - Oblast - Komunikační a slohová výchova**

Očekávané výstupy - 1. Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, **Učivo – naslouchání** – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami), **mluvený projev** – dialog na základě obrazového materiálu, základní komunikační pravidla

5.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - 5.4.1 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - Oblast – Místo, kde žijeme - Očekávané výstupy – 1. Žák rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost – přírodní a městské motivy šablon, 2. Žák posoudí význam regionálních zvláštností z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického, **Učivo - škola** – okolí školy, **okolní krajina (místní oblast, region)-** působení lidí na krajinu a životní prostředí, **Oblast – Rozmanitost přírody - Očekávané výstupy-** 2. Žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody – vliv automobilové dopravy a jiných aspektů na znečištění ovzduší, nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka, zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat, **Učivo - ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody** – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí

6. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, 6. 5 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka: V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: umožňuje pochopení vlastní odpovědnosti ve vztazích k prostředí, **V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:** podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí, přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí, vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematický okruh: Základní podmínky života – ovzduší – čistota ovzduší u nás, Vztah člověka k prostředí – náš životní styl – způsoby jednání a vlivy na prostředí

8. „Přidaná hodnota“

Žáci získají znalosti o street artu a graffiti, jako o formě uměleckého vyjádření, poznají jejich různé podoby, konfrontují a prodiskutují své postřehy, postoje a názory na něj se spolužáky. Žáci porozumí vztahu pouličního umění s možností sebevyjádření a komunikace s okolím. Výtvarná řada zároveň vzbudí nebo oživí zájem žáků o vlastní životní prostředí, propojí toto vyjádření ve veřejném prostoru s potřebou ohleduplnosti k vlastnímu okolí, logicky tak dospěje i k ekologické podobě tohoto umění, jako podpoře myšlenek environmentální výchovy.

Žáci se seznámí s architekturou z některých částí světa.

9. Myšlenková mapa, popř. konceptová mapa námětu – viz příloha – myšlenková mapa výtvarné řady

DIII2 - Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady – Vypusťte duchy

DIII/2 – Myšlenkový model plánu „jednotky“ výtvarné výchovy jako součásti výtvarné řady – formulář pro zpracování prezentaci (případně modifikace pro jednotlivé studijní obory a kurzy uvedeny ve výuce).

Ročník : 3. , 4. , 5. **Třída:** spojené třídy v malotřídní škole

Vzdělávací program: RVP, 5. 7. Umění a kultura,

5. 7. 2. Výtvarná výchova

- 1. Východisko:** Street art a graffiti, ekologie, recyklace („myšlenková mapa“)
- 2. Námět:** Vypusťte duchy
- 3. Výtvarný úkol a /nebo/ řešený výtvarný problém:**

- **Mechové graffiti – Vypusťte duchy**

VÝTVARNÉ VNÍMÁNÍ – pozorovat tvorbu jiných autorů (konkrétně postavy z pohádek animátora a režiséra Hayaoa Miyazakiho a jeho animačního studia Ghibli - Princezna Mononoke, Cesta do fantazie, Můj kamarád Totoro), vnímat hmotu mechového graffiti a zhodnotit jeho možnosti pro tvorbu, zhodnotit a porovnat originalitu svého díla oproti ostatním, **VÝTVARNÁ IMAGINACE** – vymyslet podobu vlastní postavy ovlivněnou předloženými obrazovými ukázkami i hmotou pro realizaci, **VÝTVARNÁ TVORBA** – zobrazit pohádkovou postavu ducha a jejím prostřednictvím ozvláštnit plochu zdi ve veřejném prostoru, případně dotvořit obraz města duchů, (Volná tvorba zobrazující – zobrazení postav duchů na základě fantazijní transformace předložených ukázek, parafráze výtvarného uměleckého díla, zjednodušení podoby postav duchů), **KOMUNIKACE** – komentovat vzhled uměleckých děl a v porovnávat s nimi výsledky vlastní tvorby

4. Učivo:

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

- **prvky vizuálně obrazného vyjádření** – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury – jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru – využití kombinace prvků linie a tvarů pro vytvoření zjednodušených motivů

- **reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly** - vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly – využití zkušeností a vjemů získaných z reprodukcí výtvarných děl a z kontaktu s okolním prostředím při tvorbě mechového graffiti, které je možno vnímat i hapticky

- **smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření** – konkrétně reprodukcí street artových a graffiti děl - haptické i vizuální účinky hmoty pro tvorbu mechového graffiti, a vizuální účinky reprodukcí, jako zdrojů inspirace, se kterými pracujeme

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

- **typy vizuálně obrazných vyjádření** – jejich rozlišení, výběr a uplatnění – animovaný film – čerpání inspirace z jeho motivů, volná malba – u mechového graffiti

- **přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením** – hledisko jejich vnímání – vizuální při pozorování reprodukcí konkrétních děl, haptické při kontaktu s mechovou hmotou, hledisko jejich motivace – fantazijní – při vymýšlení podoby postav duchů, založené na smyslovém vnímání – vycházení z ukázek jiných autorů nebo konkrétních materiálů – mechové hmoty

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

-**osobní postoj v komunikaci** – odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejetých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací

- **vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření** – komentář konkrétních děl (vlastních i cizích) v průběhu činnosti, při jejich instalaci i po dokončení

5. **Klíčová slova** – street art, graffiti, pozorování, vnímání, veřejný prostor, ekologie, přírodní materiál, linie, postava, kompozice

6. **Didaktická analýza úkolu:**

Sledovaný výstup – žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy, žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění – konkrétně děl Hyaoa Miyazakiho), žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace - při pozorování ukávek výtvarných děl před jednotlivými činnostmi, žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil – myšlenku ekologie a recyklace, obsaženou ve všech činnostech, v mechovém graffiti je obsahem vyjádření podoba ducha, ovlivněná obrazovými ukázkami i osobitostí vnímání jednotlivců

a) **Řešené problémy**

- **ideové** - zvolit vhodné vizuálně obrazné prostředky – prvky výtvarné řeči pro vytvoření motivu mechového graffiti, aby byl realizovatelný pomocí dané techniky
- **materiálně technické** – vymyslet, vyzkoušet a prakticky ověřit realizovatelnost objektu v daném materiálu mechové hmoty

b) **Druhy výtvarné činnosti** – výtvarné vnímání, výtvarná imaginace, výtvarná tvorba - volná tvorba zobrazující, komunikace

c) **Realizační vizuálně obrazné prostředky**

- **prvky výtvarné řeči** – plocha, struktura, linie, bod
- **vztahy mezi elementy** – kontrast mezi strukturou a plochou podkladu, harmonie rozmístění linií a bodů v ploše pro vytvoření celistvého motivu ducha
- **procesy tvorby** – zjednodušení a parafráze pohádkových postav

d) Realizační materiálně technické prostředky

- **výtvarné techniky** – kresba návrhů postav, malba a kresba mechovou
- **výtvarné instrumenty**- tužka, štětec
- **výtvarné materiály** – materiál na výrobu směsi mechového graffiti (hydrogel, mech, voda, podmáslí), balicí papír

e) Kritéria a forma hodnocení dosažených výsledků

Kritéria - jednoduchost, originalita a realizovatelnost motivů mechového graffiti, celistvost kompozice motivů reverse a mechového graffiti, tolerance, respekt a spolupráce v průběhu všech činností, ochota a schopnost dojít ke společnému závěru, rozhodnutí, bezpečnost zacházení s instrumenty i materiálem

Forma hodnocení – vždy na konci hodiny formou komentářů a otázek k jednotlivým pracím, diskuze o subjektivním vnímání děl – autorem samotným i jeho spolužáky, pojmenovávání zachycených motivů, postav a situací

7. Kontextové zajištění výtvarného úkolu

a) **Výtvarný kontext výukový** – návaznost na předchozí výuku - návaznost na exteriérovou tvorbu land artu a instalace mobilních objektů, návaznost na techniku kresby, malby, promyšlená práce s již známými prvky výtvarné řeči - linií, bodem a plochou tematická provázanost jednotlivých úkolů v podobě práce ve veřejném a pro veřejný prostor, pochopení činností výtvarného vnímání, imaginace, komunikace, posuzování, hodnocení a instalace vlastních děl jako součástí procesu výtvarné výchovy

b) **Výtvarný kontext oborový**

- přiblížení ekologických trendů graffiti a street artu – mechové graffiti
- seznámení se tvorbou autora Hayoa Miyazakiho
- propojení technik, motivací a témat graffiti a street artu
- přesah do oblasti ekologie

c) **Kontext dalších vzdělávacích obsahů a aktivit dětí**

– propojení s oblastmi RVP **5.1 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - 5.1.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA - Oblast - Komunikační a slohová výchova**

Očekávané výstupy - 1. Žák porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti, respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru, 2. Žák reprodukuje obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta

Učivo – naslouchání – praktické naslouchání (zdvořilé, vyjádření kontaktu s partnerem); věcné naslouchání (pozorné, soustředěné, aktivní – zaznamenat slyšené, reagovat otázkami), **mluvený projev** – dialog na základě obrazového materiálu, základní komunikační pravidla

5.4 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - 5.4.1 ČLOVĚK A JEHO SVĚT - Oblast – Místo, kde žijeme - Očekávané výstupy – 1. Žák rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost, 2. Žák posoudí význam regionálních zvláštností z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického, **Učivo - škola** – prostředí školy, činnosti ve škole, okolí školy, **obec (město), místní krajina** – její části, významné budovy, **okolní krajina (místní oblast, region)**- působení lidí na krajinu a životní prostředí, **Oblast – Rozmanitost přírody - Očekávané výstupy**- 2. Žák objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka, zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat, **Učivo - ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody** – odpovědnost lidí, ochrana a tvorba životního prostředí, ochrana rostlin a živočichů, likvidace odpadů, živelné pohromy a ekologické katastrofy

6. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, 6. 5 ENVIROMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka: V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí, **V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:** podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost

ve vztahu k prostředí, přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí, vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematický okruh: Základní podmínky života – ovzduší – čistota ovzduší u nás, Lidské aktivity a problémy životního prostředí – odpady a hospodaření s odpady, Vztah člověka k prostředí – náš životní styl – spotřeba věcí

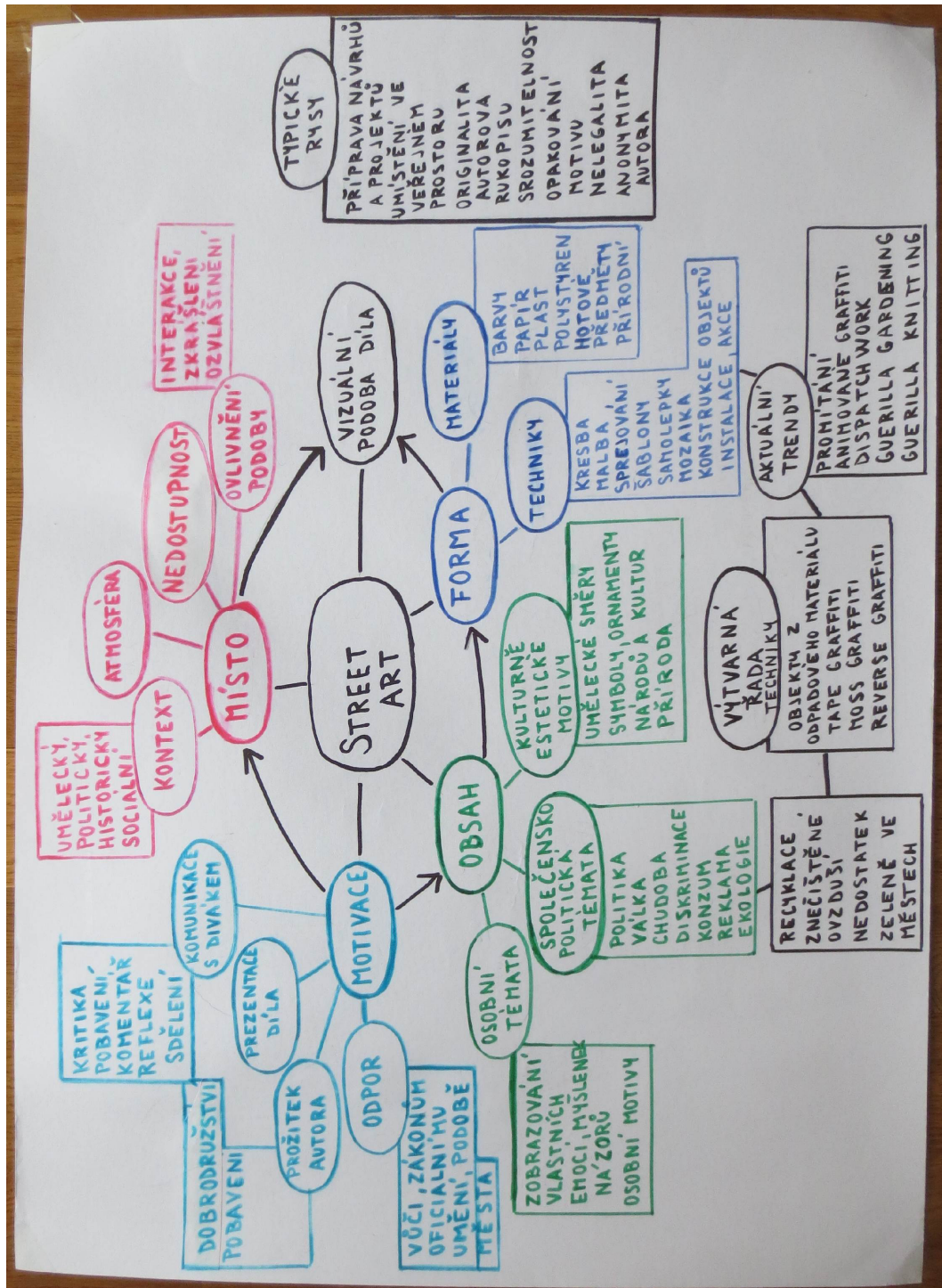
8. „Přidaná hodnota“

Žáci získají znalosti o street artu a graffiti, jako o formě uměleckého vyjádření, poznají jejich různé podoby, konfrontují a prodiskutují své postřehy, postoje a názory na něj se spolužáky. Žáci porozumí vztahu pouličního umění s možností sebevyjádření a komunikace s okolím. Výtvarná řada zároveň vzbudí nebo oživí zájem žáků o vlastní životní prostředí, propojí toto vyjádření ve veřejném prostoru s potřebou ohleduplnosti k vlastnímu okolí, logicky tak dospěje i k ekologické podobě tohoto umění, jako podpoře myšlenek environmentální výchovy.

Seznámení se s technikou mechového graffiti a tvorbou Hayaoa Miyazakiho

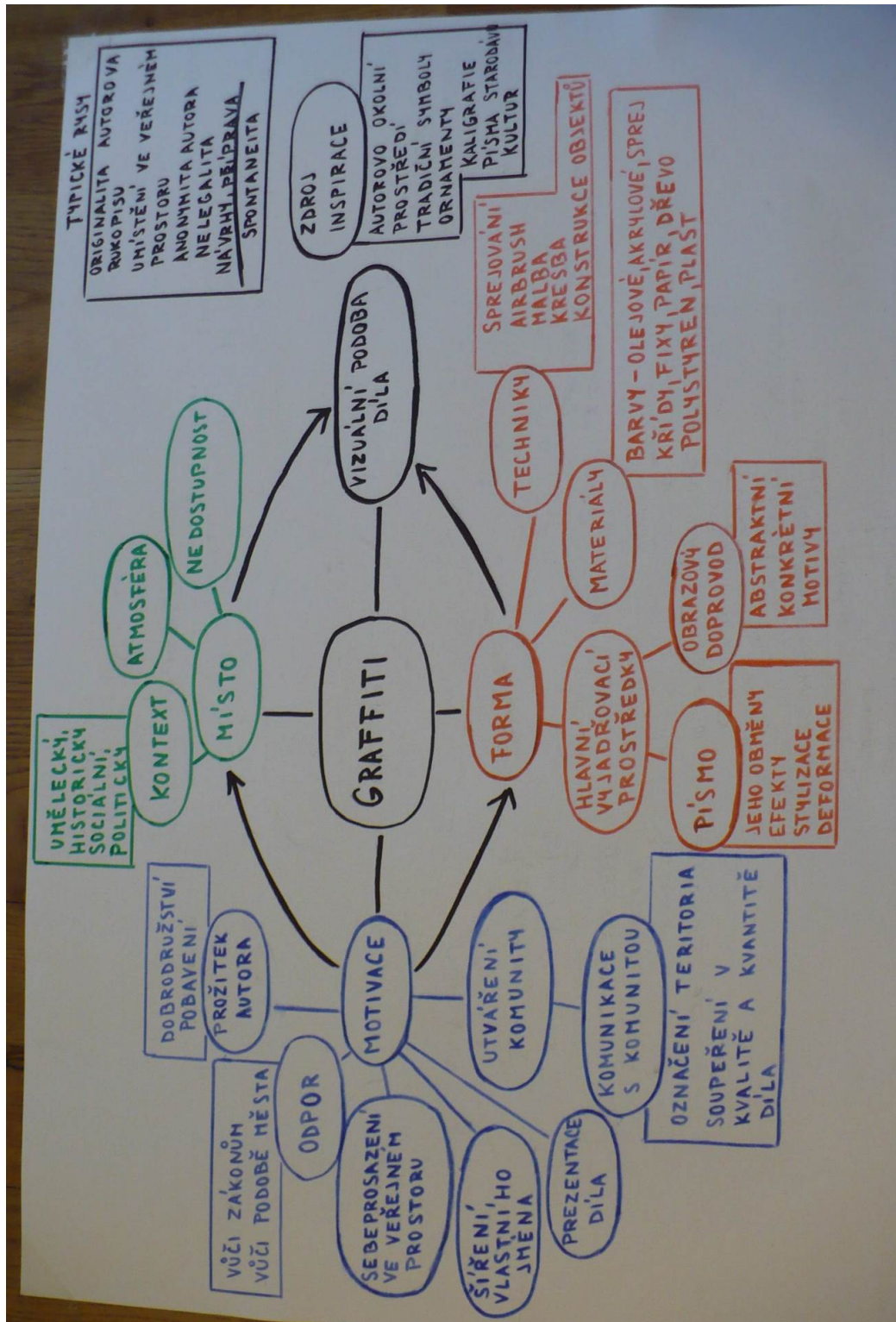
9. Myšlenková mapa, popř. konceptová mapa námětu – viz příloha – myšlenková mapa výtvarné řady

3. Myšlenková mapa – Street art

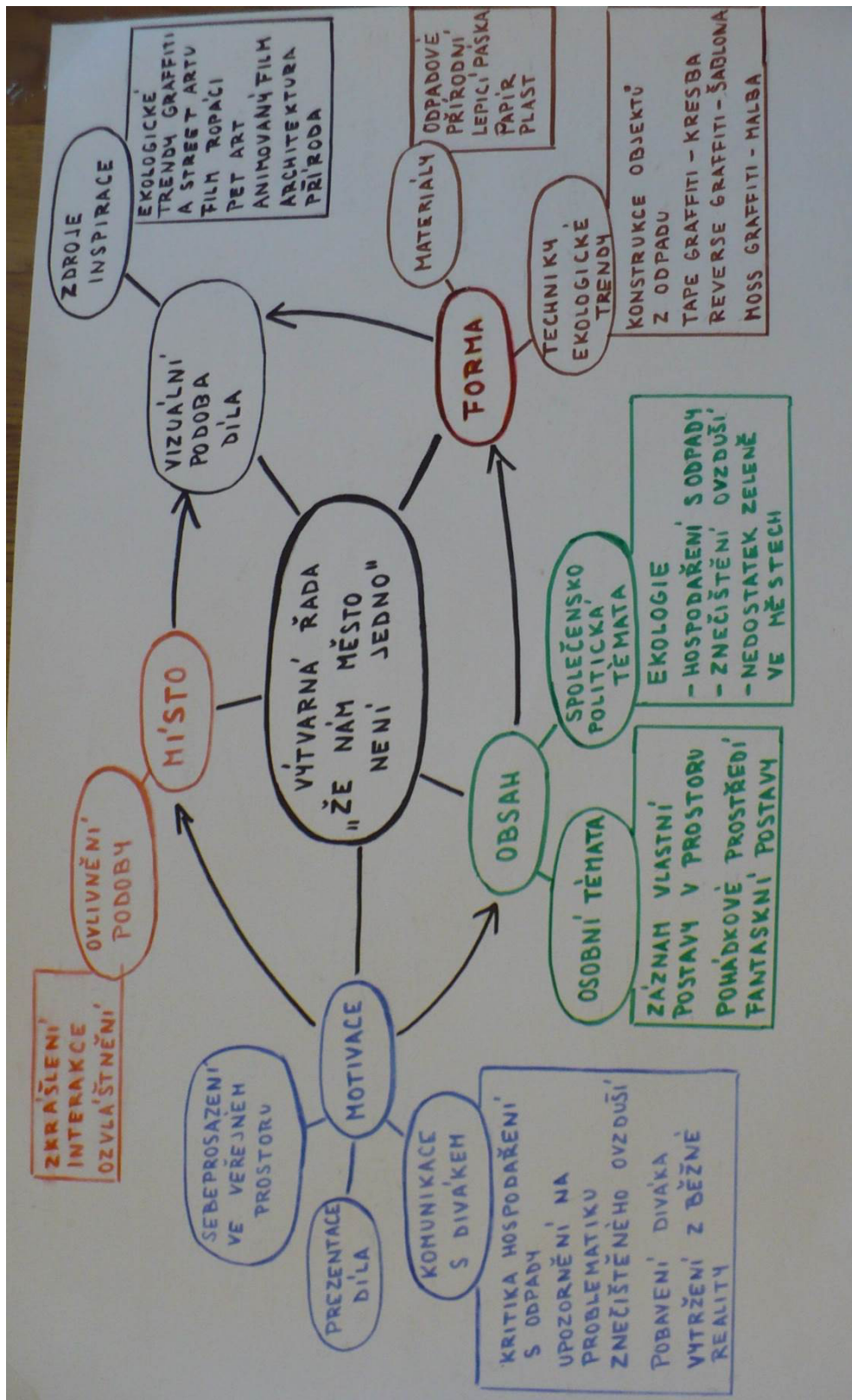
Obr. č. 101

4. Myšlenková mapa – Graffiti

Obr. č. 102

5. Myšlenková mapa k výtvarné řadě – „Že nám město není jedno“

Obr. č. 103

6. Alternativy pro výuku

Stručně zde uvedu své návrhy. Jedná se o témata, kterými se street art zabývá. Každé z nich by se mohlo stát námětem.

Řada na téma reklamy, ve které se můžeme zabývat její vizuální podobou a využitím jejích motivů nebo vlastností ve výtvarných činnostech. Zde by bylo možné zapojit například průřezové téma mediální výchova, vliv reklamy na člověka a konzumní zaměření dnešní společnosti. Řada na téma tradičních symbolů a motivů různých kultur a národů, související zároveň s průřezovým tématem multikulturní výchovy. Jejím prostřednictvím by bylo možné poznávat jejich zvláštnosti, odlišnosti i spojitosti.

Námětem by se ovšem mohly stát i zajímavé techniky a postupy, kterých street art využívá. Například instalace, v souvislosti s ní by bylo možné zmínit příklady umělců napříč dějinami umění, nebo kresba a malba v nezvyklé podobě minimalistických zásahů jako reakce na konkrétní prostor. Uvedené techniky často využívají komiksových motivů, čímž bychom mohli navázat například na téma pop artu.

Zkušenosti získané během výtvarné tvorby a vnímání jejího procesu jsou zároveň přínosné pro rozvoj fantazie. Žáci se naučí hledat podněty pro své představy i v místech, kterých by si za normálních okolností nevšimli.

Stejně tak jsem využila zlomek dostupných informačních zdrojů. Pro svou práci jsem jako zdroj zvolila nasbírané reprodukce street artových a graffiti děl spolu s dokumenty. Pro účel základní orientace v dané problematice byly nejvhodnějšími prostředky k seznámení se a poznání street artu a graffiti.

Zde uvedu alternativy informačních zdrojů. Především na internetu jsou k dispozici filmy o konkrétních autorech,²⁹⁸ televizní pořady, diskuze,²⁹⁹ rozhlasové pořady.³⁰⁰

²⁹⁸ *Basquiat* [Drama/životopisný]. Režie Julian SCHNABEL. USA, 1996, *Svět Keitha Haringa* [Universe of Keith Haring, The] [Dokumentární film]. Režie Christina CLAUSEN. Itálie/Francie, 2008, *Banksy: Exit Through the Gift Shop* [dokumentární/komedie]. Režie BANKSY. USA / Velká Británie, 2010.

V Praze a jejím okolí je mnoho míst pro procházky, kde je možno, především díky mezinárodním akcím, vidět český i zahraniční street art a graffiti. Mapu nebo seznam některých z nich můžeme nalézt na webových stránkách festivalu Names³⁰¹ nebo v katalogu k výstavě *Městem posedlí*.³⁰² Zároveň se v Praze vyskytují legální plochy, na kterých se vždy setkáme s ukázkou aktuální tvorby.³⁰³

Jednou z možností je i sledovat dění na graffiti a street artové scéně, vyhledávat akce, výstavy, přednášky, festivaly a jejich doprovodné programy, vztahující se k této problematice. Poslední alternativou je pak domluvit se, například skrze webové stránky, s konkrétními autory a teoretiky na přednášce nebo besedě pro třídu. Dle ochoty a účasti na akcích a festivalech bych zvolila autory Jana Kalába aka Pointa, Michala Škapu aka Trona, Pastu Onera, Vladimíra 518, Maskera, teoretiky Radka Wohlmutha a Tomáše Pospiszyla.

²⁹⁹ <http://tyto.ceskatelevize.cz/tykadlo/dily/sprejerstvi-vandalismus-21154311416>, 8. 1. 2013, Graffiti, veřejný prostor, Kreativita vs. Krimi, <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10000000084-graffiti-verejny-prostor-kreativita-vs-krimi/21225100074/>, 8. 1. 2013, pořady z archivu České televize – Černé ovce – 1994, Letadlo z let 2001 a 2004 (Pomeranč), Salon 2001 – Problém zvaný graffiti, 2011, Od A k A a zase zpět, „60“ – 1998.

³⁰⁰ Pasta Point, <http://www.rozhlas.cz/radiowave/pastapoint/>, 9. 1. 2013

³⁰¹ <http://namesfest.net/lokace.html>, 10. 1. 2012

³⁰² VOSKOVCOVÁ, Klára, Radek WOHLMUTH a Vladana RÝDLOVÁ. *Městem posedlí*. Praha: Taktum s. r. o., 2012. ISBN: 978-80-260-3341-7

³⁰³ například Těšnov, Černý Most, Palmovka, Vltavská, Orionka od zastávky Belárie po Modřanskou školu, přemostění nad cyklostezkami v Braníku, stanice metra Budějovická, stanice metra Opatov, ulice Vršovická naproti vlakovému nádraží, Areál galerie Trafačka

7. Fotografie z průběhu výtvarné části

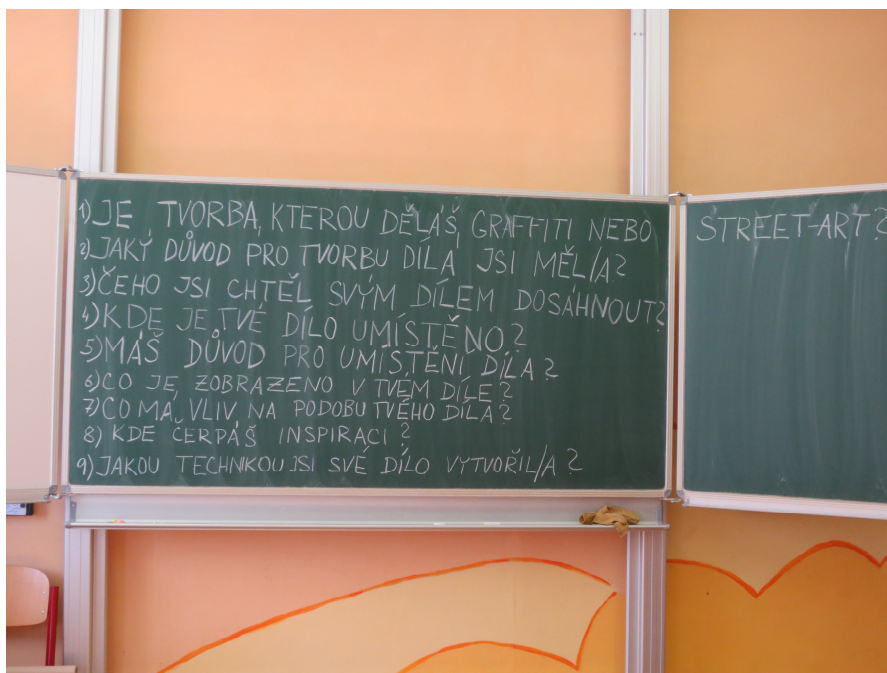
Informační část

Obr. č. 104

Obr. č. 105

Obr. č. 106

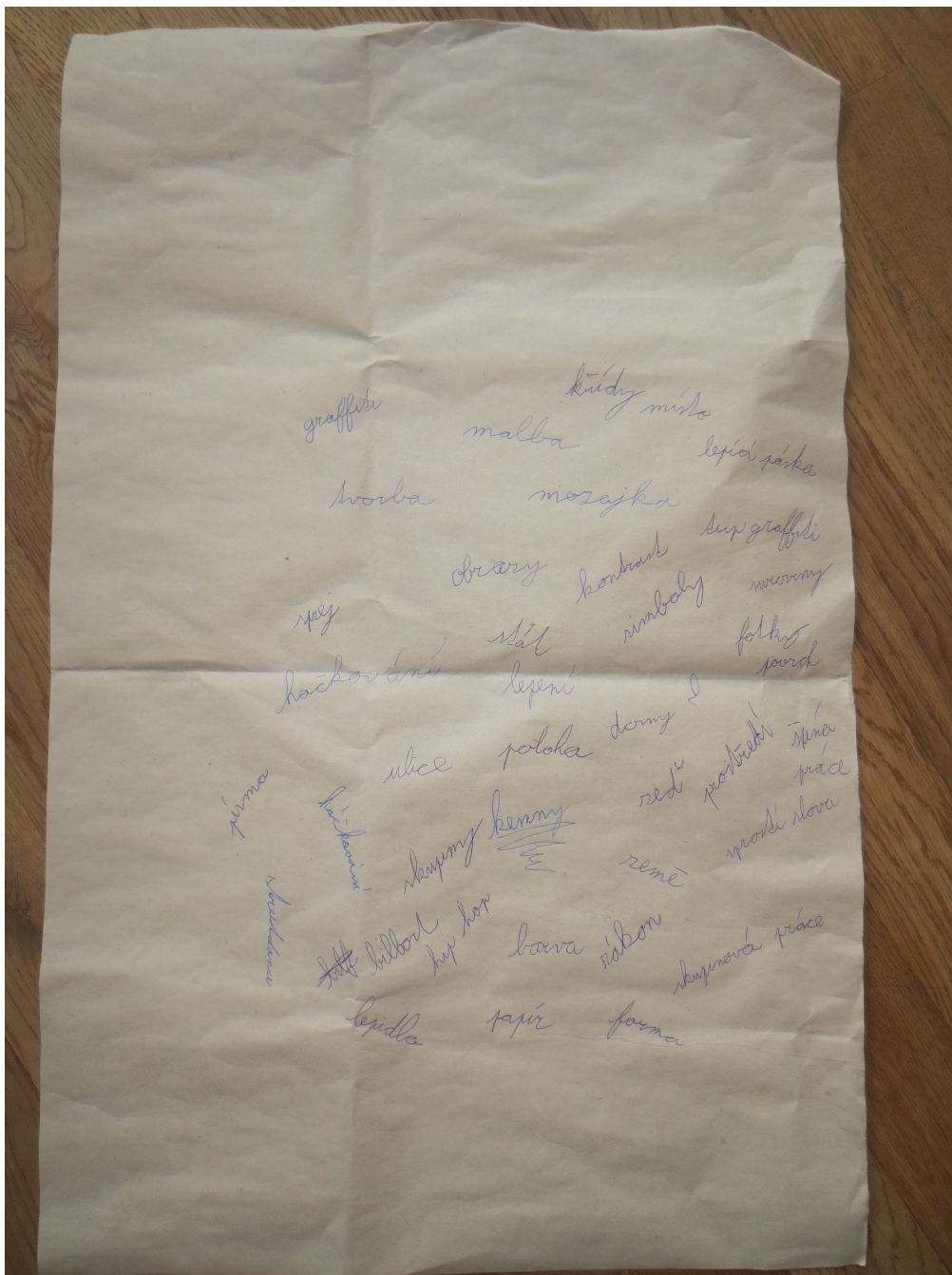
Obr. č. 107

Obr. č. 108

Obr. č. 109

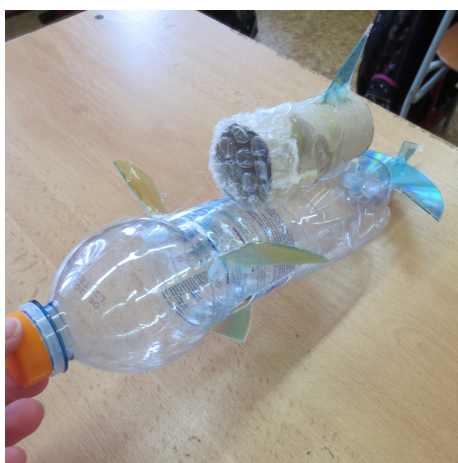

Obr. č. 110

Objekty z odpadového materiálu

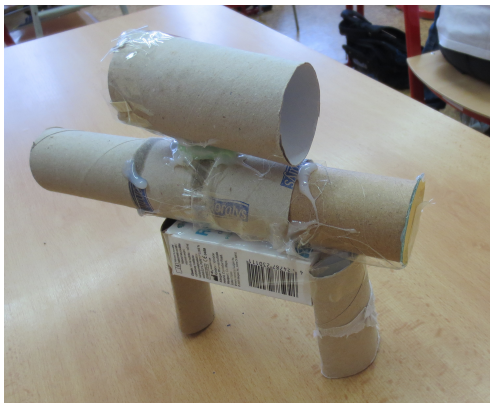
Obr. č. 111

Obr. č. 112

Obr. č. 113

Obr. č. 114

Obr. č. 115

Obr. č. 116

Obr. č. 117

Obr. č. 118

Obr. č. 119

Obr. č. 120

Obr. č. 121

Tape graffiti

Obr. č. 122

Obr. č. 123

Obr. č. 124

Obr. č. 125

Obr. č. 126

9. Otázky k dokumentu o graffiti a street artu

Otázky byly určeny částečně pro zjištění názorů žáků na graffiti a street art, pak také pro udržování a prověřování jejich pozornosti, zopakování důležitých momentů a informací, které v dokumentu zazněly, nebo jejich případné doplnění.

1. Text z dokumentu: „Vloupat se do auta, nakopnout holuba, rozbít okno. To jsou všechno věci, co sedají považovat za street art, pokud je nazýváme uměním.“

Souhlasíte s tím, co umělec řekl? Proč by se tyto aktivity nedaly nazývat uměním? Jak bychom je mohli nazvat?

2. Teď v dokumentu řekl jednu důležitou věc, a to jaký má důvod, proč street art dělá.

Postřehli jste jaký? Co znamená, aby se zapojili lidé?

Jak se mohou lidé zapojit do tvorby autorů? (vnímáním, reakcí, nebo vlastní tvorbou)

3. Ještě tam byl uvedený jeden důvod. Víte jaký? Napovím, že jde o to, kde se tvorba odehrává. Jak mohou lidé reagovat na graffiti a street art? Jaký ve vás tvorba vyvolává pocit?
4. Dokážete někdo říct, co to vlastně znamená, když má něco fyzický dopad na město?
5. Podívejte se prosím na dílo a zkuste mi říct, zda by vám vadilo, kdyby bylo umístěno někde na domě. Zajímá mě váš názor.

Líbilo by se vám, kdyby to bylo umístěno někde ve městě?

6. Proč tedy dělá street art tahle konkrétní umělkyně? Proč chtějí být autoři vidět v ulicích?
7. Jakou inspiraci využívá autorka pro svou práci?
8. Odlepení a přemístění dopravní pásky schvalujete? Proč?

Jak byste reagovali na úpravu, polepení, pokreslení dopravních značek?

9. Jaký mohl mít autor důvod pro ozdobení sochy? Co si o tom myslíte? Ničí tím tu sochu? Jak byste reagovali vy, kdybyste přímo na ulici viděli někoho při tvorbě?

10. Jaký motiv je na šabloně Blek le Rata? Proč zvolil tenhle motiv? Upozornění na techniku šablon, upozornění na zdroj inspirace. Víte, kdo to byl Mussolini?
 11. Šablony ve městech by vám vadili? Kde ano/ne?
 12. Podívejte se na dům, jak vypadá a co na něm je? Vadila by vám tvorba na tomto konkrétním místě?
 13. Na jakou zeď autoři tvoří? Schvalovali byste to?
Jaký může být další důvod pro tvorbu na oplocení továrny?
 14. Co se může tvůrcům stát, když nemají tvorbu povolenou? Jaká další rizika mohou autorům hrozit kromě zatčení nebo pokuty?
 15. Co chtěl autor svým dílem s motivem mimozemšťanů sdělit nebo ukázat?
 16. Kdybyste mohli ovlivnit, jaký bude zákon pro tuto tvorbu. Změnili byste ho nějak?
Kde by byla tvorba povolená a kde ne?
- Zeptat se až po odvysílání záznamu z města i z galerie, kdy zazní oba názory.
17. Chtěli byste vidět tvorbu přímo na místě, kde vznikla, nebo by vám stačil záznam na fotce nebo videu?
 18. Patří podle vás street art a graffiti do galerie nebo na ulici?
 19. Proč umělci tvoří na ulici a ne v galerii?
 20. Šli byste na výstavu graffiti a street artu?
 21. Byla by pro vás zajímavější díla vytvořená přímo v galerii nebo vystavená na fotkách?
 22. Co můžeme vidět na fotografiích z výstavy? Mají podobný motiv? (Písmo - Je to graffiti
 23. Jak bychom mohli nazvat dílo, které autor v dokumentu právě vytvořil? (Objekt, socha, instalace)
 24. Jaký měl důvod pro jeho vytvoření?
 25. Je pro autory důležité, zda jejich dílo někdo uvidí?
 26. Co znamená slovo konzumní? (Je to důležité, protože street art je proti konzumu – dnešní zaměření společnosti na materiální hodnoty, důležitost vlastnictví věcí)
 27. Myslíte, že by se díla z ulice měla sbírat, anebo nechat na místě? Proč?
 28. Má sběr děl nějakou výhodu? Jakou?

(Zůstanou zachovaná, ale ztratí původní kouzlo a význam, také je neuvidí tolik lidí, když hned zmizí z ulice)

29. Jaký důvod uvádí Blek Le Rat pro umístění své tvorby v ulicích? (prezentace vlastní tvorby v ulicích)

30. Jak dlouho vydrží díla v prostoru města? Proč?

31. Víte co znamená komercializace, když je něco komerční? (Předměty, které jsou na prodej, když je hodnota předmětu převedená na peníze a člověk si ho může koupit)

32. Jak komunikuje s lidmi reklama a jak street art? Jaký je mezi nimi rozdíl?

33. Jaký má autor v dokumentu důvod pro to se maskovat?

34. Proč maluje autor po reklamních tabulích?

(Šátky mohu vysvětlit já – ve Francii, kde autor tvoří, zakázali muslimkám nosit šátky na veřejnosti, přesto, že je to projev jejich víry, náboženství a mají na to právo, autor tak kritizuje postavení přistěhovalců v jejich zemi)

35. Po odvysílání úseku o princezně Hijab – Objevili jste další důvod, proč autor tvoří?

36. Proč nalepuje Brad Downey linii ve vagónu metra? Na co tím chce poukázat?

37. Proč střílí autor šípy na budovu?

38. Jak bychom mohli nazvat cestování s oblečenou kostkou v metru? (Umění akce?)

Co tím autor naznačuje, sděluje?

39. Jaké používají autoři při své tvorbě barvy? Co je na zdi vyobrazeno? Víte, jak se tento konkrétní způsob tvorby nazývá? (Graffiti)

40. Co znamená slovo neestetické? Souhlasíte s tím, že graffiti je neestetické? Proč?

Můžeme si prohlédnout další ukázky graffiti tvorby a zjistit, kdy na něj žáci reagují kladně a kdy záporně.

41. Na co upozorňují plakáty v dokumentu?

42. Zkuste si vybavit formy a způsoby tvorby, které jsme viděli v dokumentu. Sepíšeme si je na tabuli. Která z nich pro vás byla zajímavá, sympatická a naopak?

43. Která by pro vás nebyla ničením nebo vandalismem, ale uměním?

44. Co ovlivňuje váš názor na graffiti nebo street artové dílo, jeho podoba, umístění nebo oboje?

45. Zkuste si vybavit důvody autorů, které uváděli pro svou tvorbu v ulicích.

10. Obrazová galerie pro výtvarnou řadu – rozděleno podle výukových bloků

Informační část

Obr. č. 127, Banksy, rok neúveden

Obr. č. 128, Dustin Spagnola, 2011

Obr. č. 129, Ron English, rok neúveden

Obr. č. 130, Goin, 2012

Obr. č. 131, Peter Drew, 2008

Obr. č. 132, Guerilla gardening, autor neznámý, rok neuveden

Obr. č. 133 – How & Nosm, 2012

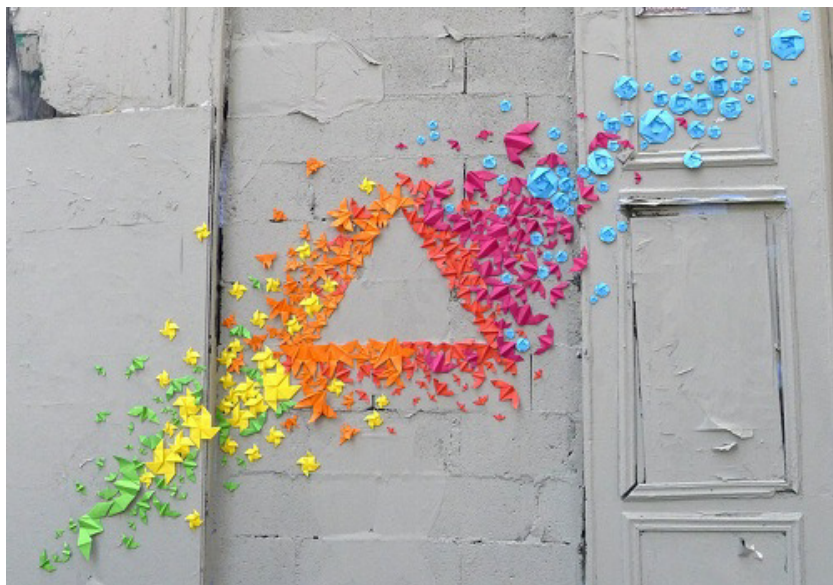
Obr. č. 134, autor neznámý, 2012

Obr. č. 135, Pasta Oner, 2012

Obr. č. 136, mozaika, autor neznámý, rok neveden

Obr. č. 137, Madmoiselle Maurice, 2011

Obr. č. 138, autor neznámý, rok neuveden

Obr. č. 139, Guerilla knitting, autor neznámý, 2011

Obr. č. 140, Oakoak, 2011

Obr. č. 141, Oakoak, rok neveden

Obr. č. 142, autor neznámý, 2012

Obr. č. 143, Petr Pink, rok neuveden

Obr. č. 144, Point, 2012

Obr. č. 145, Point, 2012

Objekty z odpadového materiálu

Obr. č. 146, Barbara Šalamounová, 1988

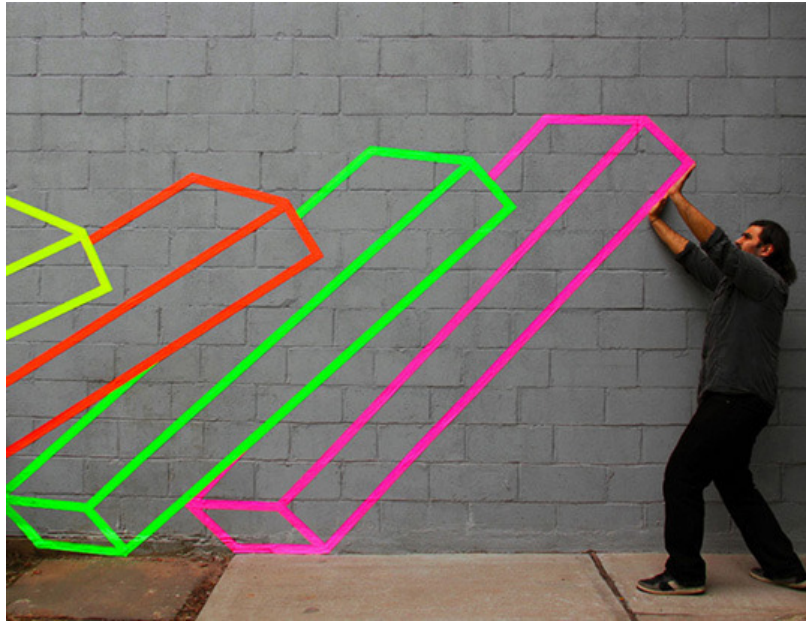

Obr. č. 147, Benoit Maubrey, 2012

Obr. č. 148, Veronika Richterová, 2007

Tape graffiti

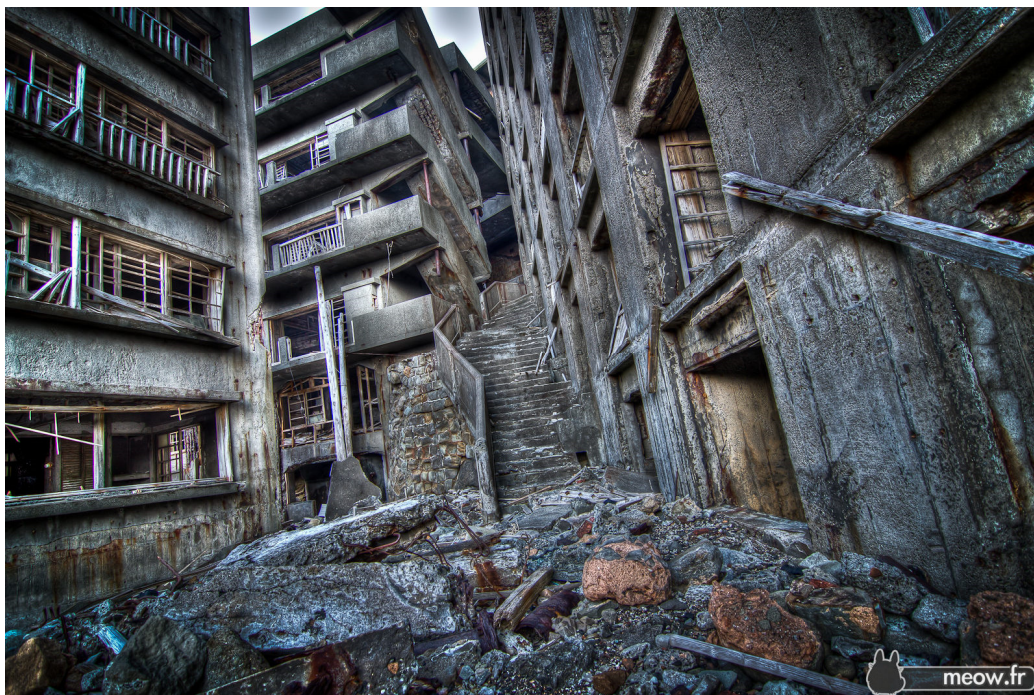

Obr. č. 149, Aakash – Nihalani, „Stack“ a „Domino“, rok neveden

Obr. č. 150, projekt Hope, rok neveden

Reverse graffiti

Obr. č. 151, Gunkanjima, autor neznámý, 1916

Obr. č. 152, San Zhi, Tchaj - wan, autor neznámý, 1978 – 80

Obr. č. 153, Paul Curtis, 2008

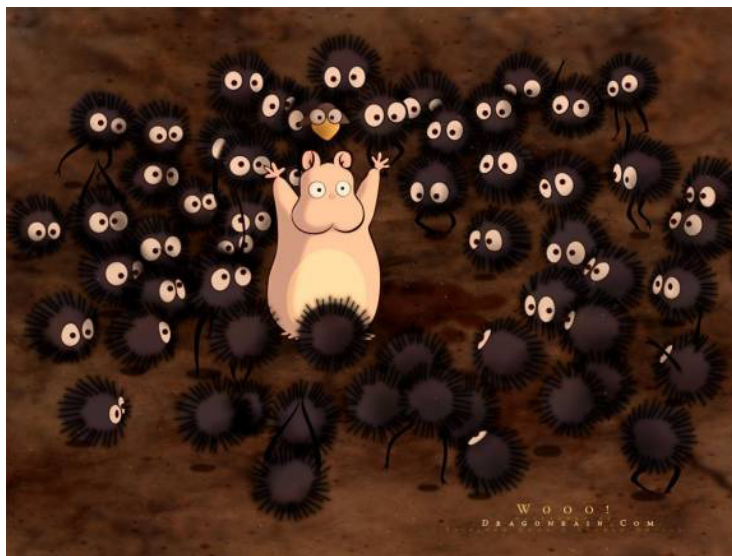

Obr. č. 154, autor neznámý, 2010

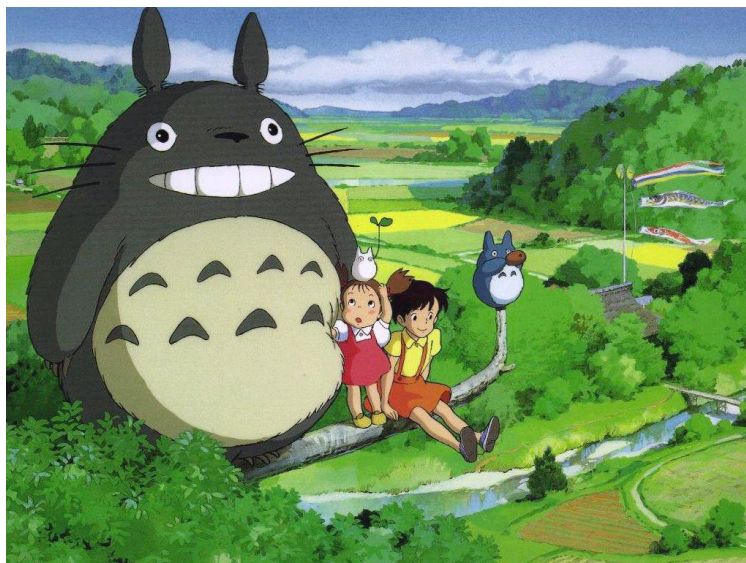
Mechové graffiti

Obr. č. 155, Hayao Miyazaki a Ghibli studio, 1997

Obr. č. 156, Hayao Miyazaki a Ghibli studio, 2001

Obr. č. 157, Hayao Miyazaki a studio Ghibli, 1988

11. Souhlasy rodičů s nahráváním v průběhu projektu

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna NICOLA HANZELA pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 15.2.2013

Podpis: Hanzelová

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna Václav Minářskýho pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1.2013 - 30.6.2013

Podpis: Minářský

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna ALICE WISEMBALTOVÉ pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 15.2.2013

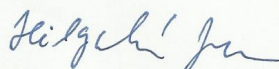
Podpis: Wisembalová

Obr. č. 158

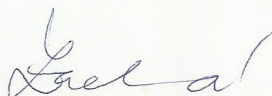
Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna JANA POLNICKÉHO pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2. 2013

Podpis:

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna LUKÁŠ DOHNAL pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2. 2013

Podpis:

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna Hany Zacheřové pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2. 2013

Podpis: 11.2. 2013

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna Denisy Vaňkové pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2. 2013

Podpis:

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna JIFI' ČERNÝ pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2.2013

Podpis: Chm' Markéta

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna BARTOVA' RANA pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2.2013

Podpis: Bartová' Rana

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna LUKÁŠE SUŠÁNKY pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2.2013

Podpis: Lukáš' Sušánky

Souhlasím s nahráváním mé dcery/syna NATALIE SUŠÁNKOVÉ' pro
výzkumné účely diplomové práce v průběhu výtvarného projektu na ZŠ Chrášťany ve dnech
25.1. - 12.2.2013

Podpis: Sušánková'

Obr. č. 160

12. Dotazník

Dotazník - Graffiti a street art ve výuce

Adresa školy: Základní škola Chrástany 41, Pošta Rudná u Prahy, 252 19

Věk:

Pohlaví:

1. Zaujalo tě téma graffiti a street art?
 - ANO
 - NE
2. Chtěl/a bys vědět víc o graffiti a street artu?
 - ANO
 - NE
3. Z jakého zdroje bys chtěl/a získávat informace?
 - Internet
 - Beseda s autorem
 - Výstava
 - Dokument
 - Procházka
 - Jiný – uveďte jaký
4. Proč by byl tento zdroj lepší než ostatní?
5. Co ses prostřednictvím graffiti a street artu naučil/a?

6. Co nového se můžeme díky graffiti a street artu naučit?

7. Jaké formy tvorby bys chtěl/a vyzkoušet?

- Malba
- Kresba
- Mozaika
- Šablona
- Samolepka
- Plakát
- Instalace
- Akce
- Práce s písmem 3D nebo plošná
- Využití a úprava existujícího místa nebo předmětu
- Guerilla gardening
- Dispatchwork
- Jiná – uveďte jaká

8. Proč Tě zaujala právě tato forma tvorby?

9. Čeho bys chtěl/a svou tvorbou docílit?

- Zapůsobit na diváka
- Sdílet divákovi informaci
- Ovlivnit okolní prostor
- Prezentovat své dílo na ulici
- Šířit své jméno
- Jiný – uveďte jaký

10. Kde bys čerpal/a inspiraci pro svou tvorbu?

11. Jaký prostor by sis vybral/a pro svou tvorbu?

Rozšiřující otázky pro č. 9.

12. Jak bys chtěl/a zapůsobit na diváka?

13. Co bys chtěl/a sdělit divákovi?

14. Na jaké současné téma/problém bys chtěl/a upozornit prostřednictvím graffiti nebo street artu?

15. Jak bys chtěl/a ovlivnit prostor?

13. Odpovědi na otázky k reprodukcím street artových a graffiti děl

<ol style="list-style-type: none">1. STREET - ART2. Aby to zhešil3. Aby si toho všimali4. v kytky5. ANO6. balón7.8.9.	
---	--

Obr. č. 161

<ol style="list-style-type: none">1) Street art2) Aby to vypadalo jako Severní Pól3) Pozornosti v okolí4) Na popraskaném chodníku5) Ano. Chtěl dosáhnout Rekordy ve Street artu6) Mědvěd na Severním pólu789X-	
--	--

Obr. č. 162

1. STREET-ART
 2. ZVESELIT TO
 3. Z KRÁŠLITOKOLÍ
 4. NA STARÉ M DOMĚ
 5. _____
 6. barevný papír
 7. _____
 8. Z BAREV
 9. _____

Obr. č. 163

ALICE
 1) Street-art
 2) Mír na zemi a rákosí světě.
 3) Lidské světlo a náležitý konflikt.
 4) V přístě
 5) Návěští přirody pomocí světla, nebo logie.
 6) Dva vojáci, které jsou ve výše malováné snah mír.
 7) Umění sít pomocí světla světly a, tak svět konfliktů pomocí světla příděl.
 8)
 9) Pomocí světla

Obr. č. 164

- 1) STREET-ART
- 2) ABY SI TOHO VŠIMLY
- 3) VYLEPSIT
- 4) V PARKU
- 5) ANO
- 6) PAVUČINA
- 7)
- 8)
- 9)

Obr. č. 165

- 1) jsou to graffiti.
- 2) Ochraničení svého rojónu.
- 3) Ochraničil pozemek.
- 4) Na domě.
- 5) aby bylo vidět venku.
- 6) Písmo.
- 7) Prostředí (na okna a mejde).
- 8) Z jiných dílech a malbách.
- 9) Přejem.

Obr. č. 166

- 1) STREET-ART
 - 2) aby to bolo skandovnejšie
 - 3) aby ľudia mysleli že by značky jsou oprovodené.
 - 4) ma sedi pred telefonem.
 - 5) aby to bylo ^{čaru} subotnější
 - 6) Telefoni značky
- M
8/91

Obr. č. 167

- 1) STREET-ART.
- 2) ABY TO TAM BYLO HEZČÍ.
- 3) ABY SI LIDÉ VŠIMLI CO SE VŠECHNO DA' UDEĚLAT ZE SKLA
- 4) V PARKU.
- 5)
- 6) SVĚT
- 7) SVĚT
- 8)
- 9) MOZAJKA

Obr. č. 168

- 1) STREE-ART
- 2) ZHEŠČIT
- 3) HEŠKOSTI OKOLÍ
- 4) NAŽDI VLICE
- 5) NE
- 6) ČLOVEK A KOSTRA
- 7) _____
- 8) OD JINÝCH DÍL
- 9) SPREJEM

Obr. č. 169

1. STREE-ART
2. ZET NA KTERY ROSTLA NUDNA TRAVA
- 3.
4. NA ZDI U SILNICE
5. ANO.
6. OBLICEJ
- 7.
- 8.
9. NUZKAMA, PILOU

Obr. č. 170